

Studieplan for
Mastergrad i teologi og misjon
(120 stp)

NOKUT-godkjent 02.04.2008

Studieåret 2009-2010

FJELLHAUG MISJONSHØGSKOLE

Mastergrad i teologi og misjon ved Fjellhaug Misjonshøgskole

Innledning

Målsetting

Målet med studiet er uttrykt i grunnreglene for Fjellhaug Misjonshøgskole § 2:

”Skolen skal primært gi utdanning med tanke på undervisning og menighetsbyggende arbeid på Norsk Luthersk Misjonssambands misjonsfelt.” Utdannelsen sikter på å gi kompetanse til undervisning og forkynnelse i Norge. Denne oppgaven vil skolen løse ved undervisning, forskning og ved nær faglig og personlig oppfølging av den enkelte student.”

Studiet skal være et profesjonsstudium i teologi og misjon, og skal være både faglig og praktisk orientert. Den faglige teologiske og missiologiske undervisningen skal relateres til de ulike utfordringer som studenten særlig vil møte i en tverrkulturell tjeneste.

Kunnskaper, ferdigheter og holdninger

Kunnskapsmålene er formulert innledningsvis til hvert enkelt emne i studieplanen. Her brukes uttrykk for kjennskap til, god innsikt i, kunnskap og forståelse. Ferdighetsmålene uttrykkes også under målsettingen for hvert enkelt emne. Skolen vektlegger sterkt dannelsesaspektet i utdanningen, og derfor er oppfølging av den enkelte student viktig.

Hva slags kompetanse utdanningen gir

Masterstudiet vil gi en kompetanse som etterspørres fra Norsk Luthersk Misjonssamband og fra dets samarbeidskirker og institusjoner til menighetsarbeid og teologisk undervisning i utlandet. Videre kvalifiserer studiet til forskjellige tjenester i Norge innen det arbeid som Norsk Luthersk Misjonssamband driver ved sine skoler, forsamlinger og forkynnervirksomhet. Utdanningen vil kunne åpne opp for og kvalifisere til tjenester innenfor kristne organisasjoner.

Studiet er åpent for både kvinner og menn, og også for dem som ikke er tilknyttet eierorganisasjonen eller tenker seg en tjeneste innenfor Norsk Luthersk Misjonssamband.

Internasjonalisering

Fjellhaug Misjonshøgskole ønsker å legge til rette for at studenter kan ta deler av studiet i utlandet. Det gjelder ikke bare, men i særlig grad, fordypningsstudiene som kan tas ved utenlandske læresteder. Det vil også bli lagt til rette for at studenter kan tilbringe og følge undervisning ved utenlandske læresteder for en kortere periode.

Nasjonalt og internasjonalt samarbeid

Fjellhaug Misjonshøgskole deltar i faglige nettverk og konferanser nasjonalt innenfor fagområdene bibelvitenskap og missiologi. På nordisk plan deltar vi i et nettverk av teologiske institusjoner som møtes regelmessig til faglige konsultasjoner. Institusjonens ansatte har gjennom mange år deltatt i faglige konferanser for teologiske institusjoner i Europa. Det er også naturlig for Fjellhaug Misjonshøgskole å ha god kontakt med Norsk Luthersk Misjonssambands samarbeidskirker og teologiske institusjoner, hvor også flere av våre ansatte har vært engasjert på korttidsoppdrag.

Studiets rammebestemmelser, oppbygning og gjennomføring

Studiets rammebestemmelser

Mastergraden i teologi og misjon er et toårig studium (120 studiepoeng) som fører frem til graden Master i teologi og misjon (MTh). Studiet bygger på og er en fordypning av Bachelor i teologi og misjon eller utdanning som anses som likeverdig med denne.

Opptakskrav

Opptak til Mastergrad i teologi og misjon bygger på ett av følgende:

- Bachelorgrad i teologi og misjon (inkludert ex.phil og ex.fac (20stp) og nytestamentlig gresk (20 stp).
- Utdanning som i henhold til § 48 i "Lov om universiteter og høyskoler" er godkjent som jevngrad med ovennevnte grad eller av organ for akkreditering og evaluering. Dette vil tilsi utdanning som kan anses som likeverdig, og vil oftest bety bachelorgrad i teologi eller kristendom.
- I særskilte tilfeller kan Høgskolerådet godkjenne at opptak til Master i teologi og misjon bygger på annen og likeverdig utdanning.

Oppbygning

Studiet utgjør til sammen to års fulltidsstudium (120 stp), og er i hovedsak bygd opp av et fast system av emner på 300- og 350-nivå, og av et større selvstendig avhandlingsarbeid på 30 studiepoeng. De enkelte emnene har et omfang på 5 til 30 studiepoeng. Det fremgår under hvert enkelt emne hvilke undervisnings- og vurderingsformer som anvendes.

Studiets innhold av fagenheter er fastlagt, men innefor disse rammene kan studenten i stor grad velge emner ut i fra studieplanen. Studiets obligatoriske del utgjør videre en rekke kjerneemner som er obligatorisk for alle studenter.

Studenten skal fullføre en obligatorisk fellesdel på 20 stp i bibelvitenskap, 15 stp i missiologi og religionsvitenskap, 15 stp i systematisk teologi, 10 stp i praktisk teologi og 10 stp i vitenskapsteori og metodelære. Innenfor disse obligatoriske fellesdelene er det åpnet opp for en viss valgfrihet av emner, mens kjerneemne er obligatorisk for alle studentene. Disse kjerneemnene er:

VIT301 Vitenskapsteori (5 stp)
MET301-303 Disiplinspesifikk metode (5 stp)
NT303 Dåpen i Det nye testamente (5 stp)
MIS301 Misjonsstrategi (5 stp)
KH301 Teologihistorie (5 stp)
PT301 Prekenhistorie/prekenvurdering (5 stp)
AVH301 Masteravhandling

Etter å ha fullført de obligatoriske emnene innenfor bibelvitenskap, missiologi og systematisk teologi, skal studenten velge en fordypningsenhet på 350-nivå i en av de ovennevnte disipliner (dvs bibelvitenskap, missiologi eller systematisk teologi). Fordypningsenheten består av et samlet omfang på 20 studiepoeng.

Studiets organisering og arbeidsformer

Studiets organisering

Gjennomføringen av emnene kan veksle mellom:

- ordinære forelesninger
- seminargrupper der studentene legger frem og gir respons på hverandres bidrag. Slike bidrag kan være referat fra pensum eller respons på hverandres oppgaver.
- individuell veiledning mellom faglærer og student

I emner som er obligatoriske eller som studenten har valgt og som det tilbys undervisning i, er det obligatorisk fremmøte. Dersom studenten velger emner som det ikke gis undervisning i, skal studenten gjennomføre individuell veiledning med faglærer. Faglærer gir beskjed til administrasjonen om studenten har gjennomført veiledningen før emnet vurderes. Dette er et ledd i skolens kvalitetssikringssystem, og har til hensikt å sikre at studenten får den nødvendige faglige oppfølging. Retningslinjer for individuell veiledning er anført bak i studiekatalogen.

Arbeidsformer

Hensikten med denne organiseringen er å bidra til at studenten aktiviseres og stimuleres i læringsprosessen. Arbeidsmåtene vil veksle mellom selvstudium, gruppearbeid og oppgaveskriving. Videre seminargrupper hvor studentene har fremlegg, gir respons på og får veiledning med tanke på oppgaveskriving og selvstendig vitenskapelig arbeid.

Oversikt over Masterstudiet

AVH301: Mastergradsavhandling (30 stp)					
NT valgemne på 300-nivå (5 stp)	MET (5 stp)	Fordypningsemne på 350-nivå (10 stp)		Fordypningsemne på 350-nivå (10 stp)	
GT valgemne på 300-nivå (5 stp)	ST valgemne på 300-nivå (5 stp)	ST valgemne på 300-nivå (5 stp)	MIS valgemne på 300-nivå (5 stp)	RV valgemne på 300-nivå (5 stp)	PT valgemne på 300-nivå (5 stp)
VIT301 (5 stp)	GT valgemne på 300-nivå (5 stp)	NT303 (5 stp)	PT301 (5 stp)	KH301 (5 stp)	MIS301 (5 stp)

Det er ikke nødvendig å fullføre emnene i den rekkefølgen som er satt opp, men er ment som en oversikt over hvilke emner som må fullføres for å oppnå Mastergrad i Teologi og Misjon. Imidlertid må alle emnene på 300-nivå, med unntak av MET-301-303, fullføres før studenten kan gå videre på 350-nivå og AV-H301.

Obligatorisk fellesdel (70 stp)

Innledning

Den obligatoriske fellesdelen består av bibelvitenskap (20 stp), missiologi (15 stp), systematisk teologi med teologihistorie (15 stp), praktisk teologi (10 stp), vitenskapsteori (5 stp) og disiplinspesifikk metodelære (5 stp).

BIB300 Bibelvitenskap, fellesdel (20 stp)

Fellesdelen i Bibelvitenskap består av fagenhetene GT (10 stp) og NT (10 stp). Studenten velger to emner fra fagenhet I og ett emne fra fagenhet II. NT303 er et obligatorisk kjerneemne for alle studenter.

Fagenhet I: Det gamle testamente (10 stp)

Studenten velger to av de følgende emnene.

GT-301 Israels historie og arkeologi (5 stp/ECTS)

Målsetting

Arkeologien har spilt en viktig, men skiftende rolle i studiet av Israels historie og behandlingen av innledningsspørsmålene til GT. En ønsker derfor å gi studenten anledning til å sette seg inn i metoder og tendenser innen moderne arkeologi og utdype hva arkeologien kan fortelle oss om Palestina i de tre siste årtusen før vår tidsregnings begynnelse. I de siste tiår har vi sett tendenser til en radikal omtolkning både av deler av det arkeologiske materialet og av Israels historie. En ønsker å gjøre studentene kjent med diskusjonene omkring disse spørsmålene. Dette aktualiserer også en gjennomtenkning av hvorvidt den kristne tro trenger et historisk fundament.

Emnebeskrivelse

En kort innføring i metoder og tendenser innen moderne arkeologi. En bestrebe seg på å være oppdatert på nyere utgravninger. Studentene vil bli gjort kjent med de siste tiårs diskusjon omkring Israels historie (minimalister, maksimalister etc). Videre vil emnet inneholde drøfting av spørsmål i tilknytning til tro og historie.

Pensumlitteratur

Til metoder og tendenser innen moderne arkeologi:

Currid, John D. *Doing Archaeology in the Land of the Bible. A Basic Guide*, Grand Rapids, MI: Baker, 1999, s. 15-119.

Omkring diskusjonen om Israels historie:

Barstad, Hans M. "History and the Hebrew Bible," I: Lester L. Grabbe (ed.): *Can a 'History of Israel' Be Written?*, (JSOT Supplement Series 245), Sheffield: Sheffield Academic Press, 1997, s. 37-64.

Becking, Bob "Inscribed Seals as Evidence for Biblical Israel? Jeremia 40.7-41.15 par exemple," i Lester L. Grabbe (ed.): *Can a 'History of Israel' Be*

Written?, (JSOT Supplement Series 245), Sheffield: Sheffield Academic Press, 1997, s. 65-83.

- Davies, Philip R. "Whose History? Whose Israel? Whose Bible? Biblical Histories, Ancient and Modern," i Lester L. Grabbe (ed.): *Can a 'History of Israel' Be Written?*, (JSOT Supplement Series 245), Sheffield: Sheffield Academic Press, 1997, s. 104-122.
- Grabbe, Lester L. "Are Historians of Ancient Palestine Fellow Creatures – or Different Animals?" I: Lester L. Grabbe (ed.): *Can a 'History of Israel' Be Written?*, (JSOT Supplement Series 245), Sheffield: Sheffield Academic Press, 1997, 1997, s. 19-36.
- Hess, Richard S. "Literacy in Iron Age Israel," I: V. Philips Long, David W. Baker and Gordon J. Wenham (eds.): *Windows into Old Testament History: Evidence, Argument, and the Crisis of "Biblical Israel"*, Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2002, s. 82-95.
- Kitchen, Kenneth A. "The Controlling Role of External Evidence in Assessing the Historical Status of the Israelite United Monarchy," I: V. Philips Long, David W. Baker and Gordon J. Wenham (eds.): *Windows into Old Testament History: Evidence, Argument, and the Crisis of "Biblical Israel"*, Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2002, s. 111-130.
- Powan, Iain W. "In the Stable with the Dwarves: Testimony, Interpretation, Faith, and the History of Israel," I: V. Philips Long, David W. Baker and Gordon J. Wenham (eds.): *Windows into Old Testament History: Evidence, Argument, and the Crisis of "Biblical Israel"*, Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2002, s. 161-197.

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- enten gjennomføre en femdagers hjemmeeksamen hvor oppgaven skal være på 4000 ord eller avlegge en sekstimers skoleeksamen. Hvilken evalueringsform som vil bli brukt kunngjøres ved semesterstart
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten ha oppfylt alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige eksamenen.

GT-302 Guds rettferdighet i visdomslitteraturen og utvalgte salmer (5 stp/ECTS)

Alternativ A: med hebraisk eksegese inkludert.

Alternativ B: på grunnlag av oversettelser av GT-stoffet.

Målsetting

En ønsker å sette fokus på tekster hvor problemet er at virkeligheten ikke synes å stemme med gudsbildet og teologien de talende i tekstene hadde fått overlevert. Vi ønsker å spørre: Hvordan møter tekstene dette problemet? Hvordan revideres eller utfylles Det gamle testamentets gudsbilde og teologi gjennom disse tekstene?

Emnebeskrivelse

Emnets hovedkomponent er eksegese av utvalgte tekster. Det er også viktig å sette tekstene inn i rammen av det skriftet de står i og den skriftgruppen de tilhører. Endelig skal en undersøke teologien i tekstene og se på tekstenes teologi i lys av f. eks. deuteronomistisk teologi.

Bibeltekster og pensumlitteratur

Alternativ A:

Følgende hebraiske tekster leses og tolkes ut fra hebraisk grunntekst: Salme 44, 73 og 88, Job 9-10 og Forkynneren 8.

Tekstutgave   *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, Stuttgart: Württembergische Bibelanstalt, 3. opplag eller nyere.

Litteratur:

Clines, David J.A.   *Job 1-20*. (Word Biblical Commentary 17), Waco, TX: Word, 1989, s. xxxiv-lxii og 213-252.

Fløysvik, Ingvar   *When God Becomes My Enemy: The Theology of the Complaint Psalms*, St. Louis, MO: Concordia Academic Press, 1997, s. 47-67, 93-112 og 135-176.

Fox, Michael V.   *A Time to Tear Down & a Time to Build Up: A Rereading of Ecclesiastes*, Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1999, s. 1-70.

Hartley, John E.   *The Book of Job*, (The New International Commentary on the Old Testament), Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1988, s. 3-55 og 165-193.

Seow, Choon-Leong   *Ecclesiastes: A New Translation with Introduction and Commentary*, (Anchor Bible 18C), New York, NY: Doubleday, 1997, s. 3-69 og 276-295.

Tate, Marvin E.   *Psalms 51-100*, (Word Biblical Commentary 20), Waco, TX: Word, 1990, s. 226-239.

Alternativ B:

Følgende tekster leses og tolkes fra oversettelse: Salme 10; 44; 73; 74 og 88, Job 9-10; 19; 31 og 40-41, og Forkynneren 8-12.

Litteratur:

- Andersen, Francis I. *Job: An Introduction and Commentary*, (Tyndale Old Testament Commentaries), Leicester: IVP, 1976, s. 15-73, 143-156, 190-195, 238-244 og 284-291.
- Anderson, A.A. *Psalms*, 2 bind, (New Century Bible Commentary), Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1972, Vol. 1, s. 113-119, 336-346, og Vol 2, s. 529-547 og 622-630.
- Fløysvik, Ingvar *When God Becomes My Enemy: The Theology of the Complaint Psalms*, St. Louis, MO: Concordia Academic Press, 1997, s. 135-176.
- Eaton, Michael A. *Ecclesiastes*, (Tyndale Old Testament Commentaries), Leicester: IVP, 1983, s. 15-53 og 117-156.
- Rowley, H. H. *The Book of Job*, rev. ed., (New Century Bible Commentary), Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1980, s. 2-26, 75-87, 132-141, 198-207 og 254-265.
- Whybray, R. Norman *Ecclesiastes*, (New Century Bible Commentary), Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1989, s. 2-31.

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene.. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekraft

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- enten gjennomføre en femdagers hjemmeeksamen hvor oppgaven skal være på 4000 ord eller avlegge en sekstimes skoleeksamen. Hvilken evalueringsform som vil bli brukt kunngjøres ved semesterstart
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten har oppfylt alle studiekraftene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige eksamenen.

Innledning

Alternativ A: med hebraisk eksegese inkludert.

Alternativ B: på grunnlag av oversettelser av GT-stoffet

Målsetting

Profetene gir veldig mye av stoffet i GT sitt særpreg. Målet med dette studiet er å utdype hvem de var, hvordan de fungerte i sitt miljø og viktige sider av deres budskap.

Emnebeskrivelse

Felles for begge alternativene er en kort forskningshistorie og innføring i stoffet på noe bredere grunnlag, der profetfunksjoner i utenombibelske sammenhenger også trekkes inn.

For alternativ A vil ca 9 sider hebraisk tekst bli inkludert med tolkninger ut fra grunnteksten. I tillegg vil en gi tilstrekkelig kontekstuell behandling av stoffet, slik at det kan forstås i sin sammenheng.

For alternativ B vil de samme tekstene bli studert på grunnlag av en oversettelse og kommentarer som ikke krever kunnskaper i hebraisk. Samme kontekstuelle behandling av stoffet blir krevd. I tillegg vil profeten Amos bli studert i sin helhet med en grundig kommentar, som likevel ikke forutsetter hebraisk.

Bibeltekster og pensumlitteratur

Fellesdelen:

- Aune, David E. *Prophecy in Early Christianity and the Ancient Mediterranean World*. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1983, s. 81-126
- Barstad, Hans M. "No Prophets? Recent Developments in Biblical Prophetic Research and Ancient Near Eastern Prophecy", I: Davies, Philip R. (ed.): *The Prophets*, Sheffield: Sheffield Academic Press, 1996, s. 106-126
- Barstad, Hans M. *Det Gamle Testamente. En innføring*, Oslo: Dynamis, 1993, s. 103-135
- Baker, J.P. "Prophecy, Prophets", i *Illustrated Bible Dictionary*, Leicester: Inter-Varsity Press, Vol 3, s. 1276-1284

Alternativ A:

Følgende tekster skal tolkes ut fra den hebraiske grunntekst: 1 Sam 3,1-21; 1 Kong 22,1-28; Jes 40,1-11; Jer 1,4-19; 7; 22,24-23,8; 29.

Kommentarer:

- Baldwin, Joyce G. *1 and 2 Samuel*. (Tyndale Old Testament Commentaries), Leicester: Inter-Varsity Press, 1988, s. 15-47
- Baltzer, Klaus *Deutero-Isaiah*. (Hermeneia), Minneapolis, MN: Fortress Press, 2001, s. 1-64
- Craigie, Peter C., Page H. Kelley & Joel F. Drinkard, jr. *Jeremiah 1-25* (Word Biblical Commentary 26), Waco, TX: Word, 1991, s. 6-20; 113-130; 317-333

- DeVries, Simon J. *First Kings*, (Word Biblical Commentary 12), Waco, TX: Word, 1985, s. xix-lix og 259-272
- Keown, Gerold L., Pamela J. Scalise & Thomas G. Smothers: *Jeremiah 26-52*. (Word Biblical Commentary 27), Waco, TX: Word, 1993, s. 59-81
- Klein, Ralph W. *First Samuel*. (Word Biblical Commentary 10), Waco, TX: Word, 1983, s. 28-35

Alternativ B:

Følgende bibelttekster skal leses i oversettelse og eksegreses ut i fra norsk oversettelse:

1 Sam 3,1-21; 1 Kong 22,1-28; Jes 40,1-11; Jer 1,4-19; 7; 22,24-23,8; 29; Am 1-9

Litteratur:

- Baldwin, Joyce G. *1 and 2 Samuel* (Tyndal Old Testament Commentaries), Leicester: Inter-Varsity Press, 1988, s.15-47 og 62-68
- Brueggemann, Walter. *Jeremiah 1-25. To Pluck up, to Tear down* (International Theological Commentary), Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1988, s. 22-30, 74-81, 196-200
- Childs, Breward S. *Isaiah* (Old Testament Library), Westminster John Knox Press, Louisville, KY, 2001, s. 289-311
- Coggins, Richard J. *Joel and Amos* (New Century Bible Commentary), Sheffield Academic Press, Sheffield, 2000, s. 70-157
- Jones, Gwilym H. *1 and 2 Kings*, vol II (New Century Bible Commentary), Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1984, s. 360-370
- Thompson, J.A. *The Book of Jeremiah* (New International Commentary on the Old Testament), Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1980, s. 543-550

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- fullføre den obligatoriske undervisningen eller individuelle veiledningen
- enten skrive en oppgave på 4000 ord eller avlegge en sekstimers skoleeksamen. Hvilken evalueringsform som blir valgt kunngjøres ved semesterstart
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å kunne bestå emnet må alle studiekravene være oppfylt. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige eksamenen.

GT-304 Eksodus og eksodustradisjoner i Det gamle Testamente (5 stp/ECTS)

Alternativ A: Med eksegese ut fra hebraisk.

Alternativ B: Eksegese ut fra en oversettelse

Målsetting

I Bibelen er eksodus, utgangen fra Egypt, selve startpunktet for Israel som folk. Opplevelsene med Herrens makt ved oppbruddet, kryssingen av Sivhavet og ørkenvandringen fram til Sinai ga folket grunnleggende erfaringer om Gud og hans vilje med dem. Stoffet ble brukt som bakgrunn for pakten, der kravet om å ha Herren som den eneste Gud de skulle tilbe, ble formulert. Det ble også et paradigme, brukt både i en parenetisk og en profetisk sammenheng, til både oppmuntring og irettesettelse og for å beskrive en ny eksodus i en ny tid. Målet med dette emnet er å kartlegge alt dette fra begynnelsen og følge linjene videre i GT.

Samtidig er eksodusbegivenhetene en omstridt del av historien. Det gjelder ikke bare *når* de fant sted, men også i enkelte forskningsmiljøer *om* de fant sted. Argumentene og synspunktene i denne debatten må berøres.

Emnebeskrivelse

Felles for alternativ A og B er innføringsstoff om Israels historie i denne epoken, der en orientering om argumentene for tidlig- eller sendatering av utgangen fra Egypt hører med. Studenten skal også gis kjennskap til det synet at det ikke har vært et felles startpunkt for Israel her. Innledningsstoff til 2 Mosebok, særlig kap 1-18, hører med.

Alternativ A fortsetter med eksegese av ca 11 sider bibelstoff ut fra hebraisk. Stoffet er tatt både fra selve eksodus-stoffet og fra andre deler av GT, der dette stoffet er brukt på ulikt vis.

Alternativ B studerer samme stoffet, men ut fra en oversettelse og i tillegg et utvidet pensum som har eksodus som "fellesnevner".

Bibeltekster og pensumlitteratur

Fellesdelen

Chavalas, Mark W. and Murray R. Adamthwaite:

“Archaeological light on the Old Testament” i David W. Baker and Bill T. Arnold (eds): *The Face of Old Testament Studies*, Leicester/Grand Rapids, MI: Apollos/Baker Books, 1999, s. 78-90

Durham, John I. *Exodus*, (Word Biblical Commentary 3), Waco, TX: Word, 1987, s.xix-xxxvi.

Harrison, Roland K. *Introduction to the Old Testament*, Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1975, s. 164-177

Kitchen, K.A. *Ancient Orient and Old Testament*, London: Tyndale Press, 1966, s.57-75

Valen, Karsten "Guds gjerninger og det første bud", i Egil Sjaastad og Karsten Valen (red): *En sann Gud. Monoteismen og det første bud i missiologisk perspektiv*, Oslo: Fjellhaug Skoler, s. 9-24

Younger, K. Lawson Jr.:

"Early Israel in Recent Scholarship", i David W. Baker and Bill T. Arnold (eds.): *The Face of Old Testament Studies*, Leicester/Grand Rapids, MI: Apollos/Baker Books, 1999, s.176-206

Alternativ A:

Følgende tekster skal tolkes ut fra hebraisk grunntekst: 2 Mos 2,23-3,22; 13,17-15,21; Sal 105 og 114 ; Jes 42,13-43,21; 48,12-49,13.

Litteratur:

Allen, Lesslie C. *Psalms 101-150*. (Word Biblical Commentary 21), Waco, TX: Word, 1983, s.35-44 og 102-106

Bromiley, Geoffrey W.(ed.):

The International Standard Bible Encyclopedia, Vol.2, Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1982, s.222-241, d.v.s. følgende artikler:

Harrison, R.K.: "Exodus, Book of", s. 222-230

Shea, W.H.: "Exodus, Dato of", s. 230-238

Brisco, T.V.: "Exodus, Route of", s. 238-241

Durham, John I. *Exodus* (Word Biblical Commentary 3), Waco, TX: Word, 1987, s.25-41 og 182-215

Longman III, Tremper and Daniel G. Reid:

God is a Warrior, Carlisle: Paternoster Press, 1995, s.13-88

Watts, John D.W. *Isaiah 34-66* (Word Biblical Commentary 34), Waco: Word, 1987, s.121-136 og 172-190

Alternativ B:

Følgende tekster skal tolkes ut fra norsk oversettelse: 2 Mos 3-18; Sal 77; 78; 105;114; Jes 35; 42,13-43,21; 48-49; Hos 11.

Litteratur:

Anderson, A.A. *Psalms (73-150)*. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1972, s. 555-577; 725-735 og 782-785

Beeby, H.D. *Grace Abounding. A Commentary on the Book of Hosea*, (International Theological Commentary), Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1987, s.1-7 og 140-149

Hyatt, J. Philip *Exodus* (New Century Bible Commentary), Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1971, s.14-53; 89-194

Motyer, J. Alec: *The Prophecy of Isaiah*, Leicester: Inter-Varsity Press, 1993, s.13-34, 272-275, 323-333 og 375-396

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller individuelle veiledningen
- enten gjennomføre en femdagers hjemmeeksamen hvor oppgaven skal være på 4000 ord eller avlegge en sekstimers skriftlig eksamen. Hvilken evalueringsform som vil bli brukt kunngjøres ved semesterstart
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må alle studiekravene være oppfylt. Karakteren settes på grunnlag av eksamenen.

Fagenhet II: Det nye Testamente (10 studiepoeng)

Emnet NT303 er obligatorisk. I tillegg velger studenten et av de øvrige emner.

NT-301 Jesu lignelser (5 stp/ECTS)

Målsetting

En ønsker gjennom emnet å gi en bred innføring i Jesu lignelser slik disse finnes i henholdsvis Matteus- og Lukas-evangeliet. Ved siden av Jesu undre og lidelseshistorien utgjør hans taler en tredje hoveddel av evangeliene. Av talene igjen utgjør lignelsene en betydelig del. Disse er særegne både litterært og historisk og har hatt svært mye å si gjennom kirkens historie både i teologi, forkynnelse og kirkekunst.

I nytestamentlig forskning er lignelsene sentrale både litterært, teologisk og til spørsmålet om den historiske Jesus og hans budskap.

Målet er at studentene skal lære seg å tolke tekstene selvstendig gjennom arbeid med tekstene i grunnspråket og i synopsen over evangeliene.

Emnebeskrivelse

Den enkelte lignelse skal tolkes ut fra sin greske tekst. En legger vekt på både språklige, billedmessige, sosiale, tematiske og kontekstuelle forhold i lignelsene.

Der lignelsene har paralleller i de andre evangeliene vil en sammenligne synoptisk både enkeltheter, budskap og kontekst.

Studentene skal også kjenne noe til forskningshistorien til lignelsene og til ulike tilnærminger til dem.

Pensumtekster

Følgende tekster skal tolkes ut fra den greske grunntekst:

Matteus 7,24-27; 13,1-52; 18,21-35; 20,1-16; 22,1-14; 25,1-13; 25,14-46.

Lukas 10,25-37; 14,15-24; 15,1-32; 16,19-31; 18,1-8; 18,9-14; 20,9-19.

Pensumlitteratur

Snodgrass, Klyne (2008): *Stories with Intent. A Comprehensive Guide to the Parables of Jesus*. Grand Rapids/Cambridge: Eerdmans, ss. 1-59 og ellers drøftingen til hver av lignelsene (cirka 400 sider totalt).

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og

på forlesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 4000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må alle studiekravene være oppfylt. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

Målsetting:

Emnet fokuserer tekster der begrepet "Guds rike" eller "himlenes rike" trer frem som et sentral-begrep i Jesu forkynnelse og virke. Gjennom studiet av tekster fra Det nye testamente skal studentene søke å finne en forståelse av hva Jesus mente med begrepet og saken. Dette skal igjen kaste lys over Jesu person og hans gjerning slik de synoptiske evangeliene presenterer det.

Emnebeskrivelse:

En rekke tekster fra Markus- og Lukas-evangeliet eksegeres fra den greske grunntekst. Også tekstenes kontekst skal trekkes inn, likeså synoptiske paralleller. En mulig bakgrunn i Det gamle Testamente skal også særskilt overveies. Tekstene er hentet fra Jesu taler, stridssamtaler, lignelser, helbredelser, åndutdrivelser og fra lidelseshistorien.

Forskningshistorien og ulike tolkninger og grunnforståelser til temaet skal også i noen grad studeres.

Bibeltekster og pensumlitteratur:

Følgende tekster skal tolkes ut fra gresk grunntekst:

Markus 4,1-34; 10,13-34.

Lukas 7,18-35; 9,1-36; 10,1-24; 11,14-32; 17,20-37; 22,7-30.

Litteratur:

Kvalbein, Hans (2008): *Jesus, hva ville han? Hvem var han? En innføring i de tre første evangeliens budskap*. Oslo: Luther Forlag, ss. 13-385.

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekraft

Studenten skal

- fullføre den obligatoriske undervisningen eller individuelle veiledningen
- skrive en oppgave på 4000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten har oppfylt alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

Målsetting

Enhver drøfting av dåpsspørsmålet må begynne med studier av tekster fra Det Nye Testamente. Resultatene av et slikt tekststudium vil danne basis for videre systematisk tenkning om dåpen og basis for en forsvarlig dåpspraksis. I dette emnet vil en primært gå inn i eksegese av tekster som på ulike måter tar opp dåpen i NT. En vil se disse tekstene i lys av de ulike skriftgruppens øvrige teologi og prøve å sammenfatte det NT lærer om dåp, dåpsforståelse og dåpspraksis.

Dette emnet har aktualitet også for kirke- og misjonshistorien. Her har dåpen vært et kontroversstema. I misjon og menighetsliv forutsettes det at en til en viss grad tar stilling til ulike konfesjoners og kristne bevegelsesers dåpslære og dåpspraksis. Selv om dette emnet er rent nytestamentlig, vil tekstenes virkningshistorie i noen grad berøre studiet, blant annet fordi pensumlitteraturen er hentet fra ulike tradisjoner.

Målet er å gi studentene et solid bibelsk grunnlag både for videre systematisk tenkning om dåpen og for en saksvarende behandling av dåpsspørsmålet i forkynnelse og praksis i misjon og menighet.

Emnebeskrivelse

For å ivareta målsettingen med emnet er det nødvendig å sette seg inn i ulike nytestamentlige tekster, blant annet om Johannesdåpen og Jesu dåp, så vel som NT-tekster som direkte omhandler eller alluderer til den kristne dåp. Tekstene i pensum er til dels korte, og de hører alle til i sine litterære kontekster. Det er viktig at studiet av disse tekstdelene tar rikelig hensyn til deres historiske og litterære kontekster.

Bibelttekster og pensumlitteratur:

Følgende tekster skal studeres detaljseksegetisk ut fra den greske grunnteksten:

Matt 3:13-17; 28:16-20; Joh 3:1-6; Apg 2:37-41; 8,12-17; 10,44-48; 19:1-7; 22:16; Rom 6:1-6; 1.Kor 12:12-14; Gal 3:26-27; Efes 5,25-30; Kol 2:11-13; Tit 3:1-5 og 1.Pet 3:19-22

Aalen, Sverre   *Dåpen i NT*, Oslo: Skrivestua. MF, 1972, s. 1-71.

Hartman, Lars   ”I Herrens Jesu navn”, i serien *Tro & Tanke*, Svenska kyrkans forskningsråd, Uppsala, 1992, s. 5-146

Larsson, Edvin   ”Dopens innebörd enligt Rom 6:1-11”, i *Tre artikler om dåpen*, Skrivestua. MF, 1975, s. 25-40

Harrington, Daniel J. *The Gospel of Matthew*, (Sacra Pagina 1), Collegeville, MN: Liturgical Press, 1991, s. 61-65 og 414-418

Beasley-Murray, George R.   *John*, (Word Biblical Commentary 36), 2nd ed., Waco, TX: Word, 1999, s. 43-49

Johnson, Luke T.   *The Acts of the Apostles*, (Sacra Pagina 5), Collegeville: Liturgical Press, 1992, s. 56-63; 148-153; 193-195; 337-338; 342-344; 390-394

Dunn, James D.G.   *Romans 1-8*, (Word Biblical Commentary 38 a), Waco, TX: Word, 1988, s. 301-333

- Longenecker, Richard N. *Galatians*, (Word Biblical Commentary 40), Waco, TX: Word, 1990, s. 150-159
- Lincoln, Andrew T. *Ephesians*, (Word Biblical Commentary 41), Waco, TX: Word, 1990, s. 373-380
- O'Brien, Peter T. *Colossians, Philemon*, (Word Biblical Commentary 44), Waco, TX: Word, 1982, s. 101-104 og 114-124
- Mounce, William D. *The Pastoral Epistles*, (Word Biblical Commentary 46), Nashville, TN: Thomas Nelson, 2000, s. 434-455
- Michaels, J. Ramsey *I Peter*, (Word Biblical Commentary), Waco, TX: Word, 1988, s. 194-222

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene.. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- avlegge en sekstimers skoleeksamen i emnet
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten har oppfylt alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige prøven.

MIS300 Missiologi, fellesdel (15 stp)

Innledning

Fellesdelen i missiologi utgjør totalt 15 stp, og består av fagenheten missiologi (10 stp) og fagenheten religionsvitenskap (5 stp). Emnet MIS301 er obligatorisk for alle studenter, og i tillegg skal studenten velge ett emne på 5 studiepoeng i missiologi og ett emne på 5 studiepoeng i religionskunnskap (RV301-303).

Fagenhet I: Missiologi (10 stp)

MIS-301 Misjonsstrategi – generell del (5 stp/ECTS)

Målsetting

Emnets målsetting er å gi en innføring i misjonsstrategiens sentrale problemstillinger og begreper innen kristen, evangelikal teologi og misjon.

Emnebeskrivelse

En vil her ta opp de ulike trendene i misjonsstrategien. Studentene skal bli kjent med hvordan en innenfor verdensmisjonen har tenkt strategi til ulike tider av historien. Temaet vil bli belyst både teologisk, antropologisk og praktisk.

Pensumlitteratur

- Bosch, David J. *Transforming Mission – Paradigm Shifts in Theology of Mission*. Orbis, New York, 1991 s. 181-189, 349-367, 393-432, 447-457
- Carey, William: *An Enquiry into the Obligation of Christians to Use Means for the Conversion of the Heathens from Perspectives on the World Christian Movement. A Reader*, Pasadena, CA: William Carey Library, 1981, s. 227-236
- Green, Michael "Methods and Strategy in the Evangelism of the Early Church", i J.D. Douglas (ed.): *Let the Earth Hear His Voice. Official Reference Volume: Papers and Responses. Lausanne 1974*, Minneapolis, MN: World Wide Publ., 1975, s. 159-180
- Hiebert, Paul *Anthropological Reflections on Missiological Issues* Grand Rapids, MI: Baker, 1994, s. 7-51
- Lausanne *Christian Witness to Nominal Christians Among Roman Catholics* (Lausanne Occasional Papers No 10), Thailand, Wheaton, IL: LCWE, 1980, (30 sider) (valgfritt i serien: f eks to New Religious Movements, to Large Cities, to secularized osv (No 5-23)
- Osei-Mensah, Gottfried "The Holy Spirit in World Evangelization", i J.D. Douglas (ed.): *Let the Earth Hear His Voice. Official Reference Volume: Papers and Responses. Lausanne 1974*, Minneapolis, MN: World Wide Publ., 1975, s. 259-282
- Taylor, J. Hudson "The Call to Service" og "China's Spiritual Need and Claims", i Ralph D. Winter & Steven C. Hawthorne (eds.): *Perspectives on the World Christian Movement. A Reader*, Pasadena, CA: William Carey Library, 1981, s. 237-249

- Tippett, Alan R.   *Introduction to Missiology*, Pasadena, CA: William Carey Library, 1987, s.104-202, 351-370 (grunnbok)
- Townsend, Cameron   ”Tribes, Tongues, and Translators”, i Ralph D. Winter & Steven C. Hawthorne (eds.): *Perspectives on the World Christian Movement. A Reader*, Pasadena, CA: William Carey Library, 1981, s. 250-252
- Verkuyl, Johannes   *Contemporary Missiology*, Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1978, s. 1-17 (“Prolegomena”)
- Winter, Ralph D.   ”The New Macedonia: A Revolutionary New Era in Mission Begins”, i Ralph D. Winter & Steven C. Hawthorne (eds.): *Perspectives on the World Christian Movement. A Reader*, Pasadena, CA: William Carey Library, 1981, s. 293-311

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- avlegge en sekstimers skoleeksamen
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå må studenten ha fullført alle studiekravene. Karakteren fastsettes på grunnlag av den skriftlige eksamenen.

Målsetting

Emnets hovedhensikt er å redegjøre for hvordan de viktigste retningene innenfor kirkevekstbevegelsen arbeider. Det vil videre bli redegjort for hvordan kirkevekstbevegelsene gjør seg bruk av samfunnsvitenskapelige fag, som sosiologi og sosialantropologi, som redskapsfag for å forstå grunnleggende sider ved ulike samfunn og kulturer, og hvordan slik kunnskap kan anvendes i utviklingen av misjonsstrategier.

Emnebeskrivelse

Studentene vil her arbeide med D. McGavrans bok *The Bridges of God* som kan sies å markere starten på kirkevekstbevegelsen. Antropologien ble snart et viktig fagområde innenfor denne tenkningen. Det blir anledning til å stifte bekjentskap med nye trender innenfor dette faget, debatten disse har utløst og hvordan kirkeveksttenkningen kan aktualiseres i dag.

Pensumlitteratur

- McGavran, Donald: "Bridges of God", i Ralph D. Winter & Steven C. Hawthorne (eds.): *Perspectives on the World Christian Movement. A Reader*, Pasadena, CA: William Carey Library, 1981, s. 272-292
- McGavran, Donald A.
Understanding Church Growth, Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1970, s. 31-82, 183-232
- McGavran, Donald A. (ed.)
The Eye of the Storm. The Great Debate in Mission, Waco, TX: Word Books, 1972. Et utvalg på 50 sider.
- McQuilkin, Robertson J.
Measuring the Church Growth Movement. How biblical is it? Chicago, IL: Moody, 1973, s. 9-83
- Schwarz, Christian
Naturlig kirkevekst. Åtte kvaliteter ved sunne menigheter, Evenskjer: K-vekst, 1996, s. 6-127
- Tippett, Alan R.
Church Growth and the Word of God, Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1970s. 9-27 (46)
- Yoder, John H.
"Church Growth issues in Theological Perspective", i Wilbert R. Shenk: *The Challenge of Church Growth. A symposium*, (Missionary Studies No 1), Scottsdale, PA: Herald Press, 1973, (23sider)

* The Great Debate:

"Wrong Strategy – The Real Crisis in Mission", McGavran

"Church Growth: A Faulty American Strategy", Hollenweger

"Numerical Growth – An Adequate Criterion of Mission?", Jordan Bishop

"Church Growth: A Critique.", Davies

The Iberville Statement: The Growth of the Church. WCC Department of Missionary Studies

"Church Growth Strategy Continued", McGavran (tils 50 sider)

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene.. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering:

Studiekrav

Studenten skal

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 3000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten ha fullført alle studiekravene. Karakteren fastsettes på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

Målsetting

En tar sikte på å gi studentene kjennskap til de ulike modeller som verdensmisjonen i dag arbeider etter når det gjelder kirkeplanting og samarbeid mellom kirke og misjon.

Emnebeskrivelse

En vil her drøfte ulike perspektiver når det gjelder misjonsstrategi og misjonsmetodikk. En vil drøfte ved ulike modeller for kirkedannelse både historisk og aktuelt. Forholdet mellom kirke og misjon vil bli drøftet både ut fra en pionérsituasjon og ut fra en situasjon der det er etablert et samarbeid mellom misjonen og en nasjonal kirke.

Pensumlitteratur

- Bosch, David J. *Transforming Mission - Paradigm Shifts in Theology of Mission*. Orbis, New York, 1991 s. 368-389, 467-474, 511-519
- Bakke, Ray *Kristen i byen*, Fredericia: Lohse, 1987, s. 11-183
- Braoudakis, Paul *Church Leaders Handbook*
Barrington: Willow Creek Association, 1996, s. 56-92, 117-126
- Hesselgrave, David J. *Planting Churches Cross-Culturally. A guide for home and foreign missions*. Grand Rapids, MI : Baker, 1980, s. 45-80, 117-131.
- Solheim, Dagfinn & Sæverås, Olav
Innføring i Missiologi. Oslo: Fjellhaug Skoler. Studiebiblioteket, 1992, s. 65-85 og 151-181.
- Warren, Rick *Målrettet menighet. Vekst uten å gå på akkord med budskap og oppdrag*, Oslo: Rex, 1999, s. 61-118, (på engelsk 1995: *The Purpose-Driven Church*)

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene.. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 3000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten ha fullført alle studiekravene. Karakteren fastsettes på grunnlag av den skriftlige oppgav

Målsetting

Emnets målsetting er å drøfte hvordan man kan bygge en luthersk kirke innenfor ulike kulturer. Gjennom studier av ulike lutherske kirkekonstitusjoner skal studenten få kjennskap til hvordan denne problemstillingen er blitt løst.

Emnebeskrivelse

Studentene vil her arbeide med spørsmål omkring (1) generelle ekklesiologiske prinsipper og strategier for forsamlingsbygging og organisering av nye kirker, (2) utforming av gudstjenesten og andre samlinger i den lokale forsamling, (3) organisering av den lokale forsamling med tanke på ledelse og faste og frie tjenester (nådegaver), og (4) forholdet mellom de enkelte forsamlingene og kirkesamfunnet slik dette kommer til uttrykk i ulike typer kirkekonstitusjoner, og (5) ulike modeller for samarbeid mellom misjonsorganisasjoner og kirkesamfunn på misjonsfeltene.

Pensumlitteratur

1. Generelle prinsipper og strategier for forsamlingsbygging i misjonssammenheng (134 sider):

Grane, Leif *Confessio Augustana – oversettelse med noter*, København: Gyldendal, 1970, artikkel 5,7-10, 14-15, 24 (8 sider).

NLM-hefte: *Prinsipperklæring om misjon: NLMs misjonsstrategi i 90-årene*. Godkjent av gen.fors. i 1991. s. 7,15-18, 31-37 (16 sider). Finnes i engelsk utgave: *Statement on Mission: A declaration on the Mission Strategy of Norwegian Lutheran Mission in the Nineties*.

NLM-hefte: *Visjon og virkelighet i misjonsarbeidet: Plan for perioden 1997-2003*. Vedtatt på gen.fors. i 1997. Side 26-39: Arbeidet ute (13 sider).

NLM-hefte: *Ingen snarvei for evangeliet: Handlingsplan for ytre misjonsarbeidet*. Forelagt gen.fors. 2000. s. 16-18, 49-53 (8 sider).

NLM-hefte: *Herre, vis oss din vei: Visjonsdokument for perioden 2003-2009*. Vedtatt av gen.fors. i 2003. s. 10-28 (9 sider).

Redse, Johannes. *Strategi for arbeidet blant mahou-folket i Elfenbenskysten*. Artikkel i *Innsyn*, nr. 33, 2004 (7 sider).

Mali: *Strategidokument for La Mission Evangélique Luthérienne en Côte d'Ivoire et au Mali*. MK 2006 (20 sider).

Warren, Rick *Målrettet menighet. Vekst uten å gå på akkord med budskap og oppdrag*, Oslo: Rex, 1995, s. 237-278 (41 sider; "Fra tilhører til medlem (Forsamling)" og "Utvikling av modne medlemmer/ innvielse")

American Lutheran Church, *Mission Principles and Priorities* (12 sider) ALC

2. Gudstjenesteordninger (129 sider):

NLM: *Ritual for NLMs menigheter på misjonsmarkene* (1 side).

NLM-hefte: *Ordninger: Dåp og nattverd, salving og forbønn for syke*. Hovedstyret, 2004 (55 sider).

Redse, Arne. *Gathered together in Jesus' Name*. Hong Kong: Taosheng Publishing House, 1995, side 5-65 (60 sider).

Arne Redse, *To Know Our Liturgy*. Hong Kong: Taosheng Publishing House, 1994 (6 sider).

Luther, Martin "Three kinds of service or mass", i *The German Mass*, (Luther Works vol 53), Philadelphia, PA: Fortress Press, 1965, s. 62-69 (7 sider).

3. Tjenstedifferensiering (33 sider):

NLM: *Ritual for Norsk Luthersk Misjonssambands misjonsmarker* (1 side). Udatert. Dreier seg om ritual for innvielser til forskjellige tjenester: forstander, eldste, gjenvalg av eldste, diakoner og gjenvalg av diakoner. Er å betrakte som forslag.

Innstillinga "Ordinasjon og innvielse i NLM," utarbeidet av Arne Helge Teigen, Erik Kjebekk, Erling Lundeby og Jan Sandvik.

Solheim, Dagfinn "Lekmannssyn og embetstenkning", i *Budskap 2002, årsskrift for Fjellhaug Misjonshøgskole* Oslo: Fjellhaug Skoler, 2002, s. 131-142 (12 sider).

4. Kirkesamfunnskonstitusjoner (86 sider + ref.):

NLM: *Kirkeforfatning: Norsk Luthersk Misjonssambands menigheter på misjonsmarken*. Udatert. (5 sider) Er å betrakte som forslag. Finnes også i engelsk utgave.

Lutheran Free Church *The Fundamental Principles and Rules for Work* (5 sider)

Lutheran: *Declaration of Faith and A Statement on the Historical Situation*, 1962 Lutheran Free Church, Thief River Falls (4 + 8 sider).

5. Samarbeidsavtaler mellom NLM og kirkene NLM samarbeider med (25 sider):

Lindqvist, Ingmar "The function of the foreign mission agencies according to mission/church agreements", i Ingmar Lindqvist: *Partners in Mission – Tanzania*. Åbo: Åbo Akademi, 1982, s. 59-63, 76-83, 92-99, 163-169 (25 sider).

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og

respons på oppgaver og fremlegg av studentene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 3000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten ha fullført alle studiekravene. Karakteren fastsettes på grunnlag av den skriftlige oppgaven

Fagenhet II: Religionsvitenskap (5 stp)

Studenten skal velge ett av de tre følgende emner.

RV-301 Islam A (5 stp/ECTS)

Målsetting

Studentene skal få en grundig kjennskap til islam. Hensikten er å bli kjent med islam ut i fra dens egen selvforståelse. Videre vil det bli drøftet hvordan en kristen kan leve og arbeide blant muslimer. Emnet vil også gi en innføring i hvordan muslimer forholder seg til menneskerettigheter og religionsfrihet. I den senere tid har det vært og er en er debatt om ulike misjonsstrategier for å formidle evangeliet og grunnlegge menigheter blant muslimer. Studentene må gjøre seg kjent med forskjellige strategier som har vært lansert. Til slutt skal studenten ha evne til å kunne drøfte muligheten for hvordan kristne kan arbeide for fred og forsoning med muslimer gjennom dialog.

Emnebeskrivelse

Studenten skal få kjennskap til islams tro og gudsyndyrkelse gjennom lesning av utvalgte tekster fra Koranen og Hadith. Videre vil ulike muslimske menneskerettighetserklæringer presenteres og sammenlignes med FNs menneskerettighetserklæring. Videre vil studenten få innsikt å hvordan det er å leve i et muslimsk land, og hvordan muslimer ser på proselytisme og omvendelse fra islam. Også ulike misjonsstrategier vil presenteres og drøftes.

Pensumlitteratur

Følgende tekster fra Koranen skal leses:

Sure 1

Sure 2:1-200

Sure 3:37-64

Sure 4:1-100

Sure 5:109-120

Sure 22

Sure 72, 76, 78, 82, 97, 99, 102, 104, 107, 112, 113

Koranen

Koranen, norsk utgave ved Einar Berg, Oslo: Universitetsforlaget, 1989, (30 sider).

Lesestykker fra Koranen (norsk utgave ved Einar Berg, Oslo: Universitetsforlaget, 1989, med arabisk tekst – dvs 2 sider utgjør omkring 1 vanlig bokside - eventuelt bytte ut noe med Hadith:

The Meaning of the Quran (10 bind), Nairobi: The Islamic Foundation, 1977,

Litteratur:

Kateregga, Badru D. & David W. Shenk

A Muslim and a Christian in Dialogue,
Scottsdale, PA: Herald Press, 1997, s. 27-35, 98-112, 156-167, 184-197.

McCurry, Don (ed.)

The Gospel and Islam: A Compendium,
Monrovia, CA: Marc, 1979, s. 49-92, 119-127, 160-168

Parshall, Phil *New Paths in Muslim Evangelism – Evangelical Approaches to Contextualization*, Grand Rapids, MI: Baker, 1980, s. 63-197

Woodberry, J. Dudley (ed.)

Muslims & Christians on the Emmaus Road,
Monrovia, CA: Marc, 1990, s. 21-43, 105-191, 267-272

Menneskerettigheter:

Islamic Council

Universal Islamic Declaration of Human Rights

London: Islamic Council, 1981/Al-Hewar Center, 1999 utg., 14 sider

University Committee

The Cairo Declaration on Human Rights in Islam, 1990

University Committee on Human Right Studies, 1990 (2002 utg.),
6 sider

Cairo Institute

Cairo Declaration on Human Rights Education and Dissemination

Cairo, Egypt: Cairo Institute for Human Rights Studies, 2000, (in the Arab
World), 5 sider

Idris, Sajjad

“Reflections on Mawdudi and Human Rights”, i *The Muslim World*,
93 (2003), s. 547-561

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. For å få veiledning fra lærer i arbeidet med emnene, må studenten delta aktivt i seminartimene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en skisse til oppgave som inneholder valg av tema, problemstilling, disposisjon og litteraturliste. Skissen skal fremlegges i seminar, og vurderes til bestått/ikke bestått.
- skrive en oppgave i tilknytning den innleverte skissen på 3000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten oppfylle alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

Målsetting

I dette emnet skal studenten få kjennskap hvordan det er å leve blant muslimer og i et muslimsk samfunn. Det vektlegges å forstå en muslims hverdag, og hvorledes kristne og muslimer kan leve i fred sammen. I den senere tid har det vært en tilspissing i forholdet mellom den muslimske og vestlige verden. Emnet vil søke å drøfte hvordan kristne kan inngå i dialog med muslimer med den hovedhensikt å nedbryte fordommer.

Emnebeskrivelse

Studenten leser utvalgte fra Koranen og Hadith, hvor enkelte tekster har skjæringspunkt med Bibelske tekster. Studenten vil få kjennskap til utfordringer og gleder ved å leve som kristen samenn med muslimer. Gjennom samtale og drøftelser utfordres studenten til å se likheter og forskjeller i kultur og religiøst liv hos muslimer og kristne.

Pensumlitteratur

- Cooper, Anne   *Ishmael my Brother. A Biblical course on Islam,*
Kent: Marc Europe, 1985 ss. 15-35
- Dretke, James P.   *A Christian Approach to Muslims – Reflecions for West Africa,*
Pasadena, CA: William Carey Library, 1979
ss. 58-80,108-140, 152-167
- Mallouchi, Christine A.
Waging Peace on Islam,
London: Monarch Books, 2000, ss. 11-34, 152-184
- Nazil-Ali, Michael   *Islam – A Christian Perspectiv,*
Exeter: Paternoster, 1983, (from Pakistan) ss. 142-165
- Opsal, Jan & Arild M. Bakke
Mellom kors og halvmåne. Kristne perspektiver på møtet med islam,
Oslo: Credo, 1985, ss. 95-265
- Saal, William J.   *Reaching Muslims for Christ,*
Chicago, IL: Moody, 1991, s. 63-124, 131-171
- Sanneh, Lamin   *Piety & Power. Muslims and Christians in West Africa,*
New York, NY: Orbis, 1996, s. 67-84
- Wilson, J. Christy
“Tentmaking Ministries in Muslim Countries”, i Don M. McCurry
(ed.): *The Gospel and Islam*, Monrovia, CA: MARC, 1979, ss. 490-502

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene.. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en skisse til oppgave som inneholder valg av tema, problemstilling, disposisjon og litteraturliste. Skissen skal fremlegges i et seminar og vurderes til bestått/ikke bestått.
- skrive en oppgave i tilknytning til skissen på 3000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten ha fullført alle studiekravene. Karakteren fastsettes på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

Målsetting

Studentene skal få en grundig kjennskap til buddhismen. Hensikten er å bli kjent med buddhismen ut i fra sin selvforståelse. Det vil også bli lagt vekt på at studenten skal få kjennskap til en av de buddhistiske retningene, nemlig tibetansk buddhisme. Studentene skal videre kunne drøfte hvordan en kristen kan leve og arbeide blant buddhister. Det vil også redegjøres for arbeidet med en kristen-buddhistisk dialog.

Emnebeskrivelse

Studenten skal lese utvalgte primærtekster i oversettelse med sikte på å gi studentene innsikt i buddhistisk tro og tankegang. Gjennom studiet av pensumlitteraturen skal studenten få kunnskap om buddhismen slik den forstår seg selv, og hvordan buddhismen praktiseres i dag. I senere tid har det skjedd en utvikling i buddhismen. Gjennom studiet av tibetansk buddhisme vil studenten få fordypet kunnskap om en av de retningene som har vært diskutert i senere tid. Det er også lagt inn materiale som går på samvær og dialog med buddhister.

Pensumlitteratur

Brekke, Torkel (red.)	<i>Buddhas fortellinger</i> , (Verdens hellige skrifter), Oslo: Den norske Bokklubben, 2001, s. 161- 243
Harvey, Peter (ed.)	<i>Buddhism</i> London: Continuum, 2001, s. 64-92
Jacobsen, Knut A.	<i>Buddhismen</i> Oslo: Pax, 2000, s. 20-199
Rinpoche, Sogyal	<i>Den tibetanske boken om livet og døden</i> Oslo: Grøndahl Dreyer, 1997, (2. oppl.) (dybdestudier i en av buddhismens retninger), s. 341-356, 388-393
Thurman, Robert	<i>Essential Tibetan Buddhism</i> San Francisco, CA: Harper,1995, s. 1-13, 18-20, 34-40, 47-59, 249-264
Tsering, Marku	<i>Sharing Christi in the Tibetan Buddhist World</i> Pasadena, CA: Tibet Press, 1988, s. 141- 182

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en skisse til oppgave som inneholder valg av tema, problemstilling, disposisjon og litteraturliste

- skrive en oppgave i tilknytningen til skissen på 3000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten ha fullført alle studiekravene. Karakteren fastsettes på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

ST300 Systematisk teologi, fellesdel (15 stp)

Innledning

Den overordnede målsetting med studiet er at studentene skal tilegne seg en adekvat forståelse av det spesifikke og særegne ved den kristne tro, slik den fremstilles i luthersk teologi. Mer konkret vil det si at det legges vekt på fordypning i de enkelte emner ut fra et luthersk ståsted. Samtidig vil det innen det enkelte emne også legges opp til sammenligning med og drøfting av andre teologiske tradisjoner. Fellesdelen i systematisk teologi utgjør totalt 15 studiepoeng. Emnet KH301 er obligatorisk for alle studenter. Videre skal studenten velge to emner på 5 studiepoeng hver fra ST301 til ST308.

Studenten kan velge emner innenfor de tre fagene dogmatikk, religionsfilosofi og etikk.

ST-301 Kristologi og frelse (5 stp/ECTS)

Målsetting

Studiet av dette emnet tar sikte på at studenten skal skaffe seg godt kjennskap til det oldkirkelige kristologiske dogme, det bibelske grunnlaget for dette dogmet og forståelse for sammenhengen mellom treenighetslære, kristologi, soteriologi og nådemiddellære, slik at han er i stand til å gjøre bruk av sin innsikt på en adekvat måte i teologi og forkynnelse. Studentene vil få kjennskap til ikke-bibelske begreper som homoousios, 'natur' og 'person' og diskusjonen omkring dem i nyere tid.

Emnebeskrivelse

I studiet av dette emnet vil fokusere på de perioder som har hatt størst betydning for utformingen av læren på de nevnte områder, dvs oldkirken og reformasjonen med særlig vekt på førstnevnte periode. Omfanget på kurset gir bare begrenset rom for et mer omfattende arbeid med kilder ut over det som er anført i litteraturen nedenfor. I undervisning og seminar, hvor oppgaver kan legges fram, vil en relatere ulike syn og til aspekter i moderne problemstillinger.

Pensumlitteratur

- Jenson, Robert W. (1988): "Jesus in the Trinity: Wolfarth Pannenberg's Christology and Doctrine of the Trinity. I: Braaten, Carl E. and Clayton, Phillip (red) (1988): *The theology of Wolfarth Pannenberg*. Minneapolis: ss, 188-206.
- Kelly.J.N.D, *Early Christian Doctrines*, San Francisco: Harper& Row, 1976 (Revised edition) eller senere, p. 163-188. 375-400.
- Thielicke, Helmut, "The form of Revelation: The Son of God", i *The Evangelical Faith*, Vol. II, Edinburgh: T. & T. Clark Limited, p. 263-452.
- Valen-Sendstad Aksel, Del IV. Om inkarnasjonen og frelsen, i *Troens fundament*, Århus: Forlaget Kolon, 1996, s. 353-450.
- Calvin, John, *Institutes of the Christian Religion*, transl. By H. Beveridge, Grand Rapids, Mich: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1989/1997, p. 400-424.
- Mæland, Jens Olav (red): *Konkordieboken*, Oslo: Lunde Forlag, 1985 (eller senere opptrykk): De oldkirkelige bekjennelser, Den augsburgske bekjennelse, Apologien for Den augsburgske bekjennelse og De schmalkaldiske artikler (Del I og Del II,I) (til sammen ca 2-3 s.)

Konkordieformelen ,Sol. Dec., art. VIII, s. 502-518.

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene.. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 2500 ord
- avlegge en muntlig prøve
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å kunne bestå emnet må studenten ha fullført alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven, og kan justeres med inntil én karakter på den muntlige prøven.

Målsetting

Målet for studiet av dette emnet er at studentene skal tilegne seg grundig innsikt i et hjertepunkt i luthersk teologi: rettferdiggjørelselæren – ”den artikkel kirken står og faller med” - i dens egen saklige kontekst, på basis av det bibelske grunnlaget den bygger på og slik denne er utformet i de lutherske bekjennelsesskrifter. Med uttrykker ”og dens følger” sikter en til rettferdiggjørelsens betydning for det kristne livet og for andre viktige lærepunkter i den evangeliske tro. Videre tar det sikte på å gi innføring i den pågående dialog mellom den lutherske kirker og katolske kirke om dette for lutherske kristnes viktige lærepunkt.

Emnebeskrivelse

I samsvar målsettingen vill en ta for seg rettferdiggjørelsen hos Paulus og andre skrifter uten det samme begrepsapparat. Kjernepunkter i den reformatoriske forståelse og deres begrunnelser vil bli fokusert. Forholdet mellom rettferdiggjørelse og det nye livet (helliggjørelse) - et konfliktpunkt både i forhold til katolsk og en del protestantisk teologi – vil vies særlig oppmerksomhet.

Pensumlitteratur

- Chemnitz, Martin, Concerning Justification, i *Examination of the Council of Trent*, Bd. I, transl. by Fred Kramer, St. Louis: Concordia Publishing House, 1971, p. 465-504.
- Hoas, Brynjulf, Justification by faith: The center and Summary of Conversion, i *The Doctrine of Conversion in the Theology of Martin Chemnitz*, Ft. Wayne: Concordia Theological Seminary, 1985, p. 155-168.
- Højlund, Asger Chr. (1992): *Ved gaven helbreder han naturen. Helbredelsestanken i Luthers rettferdiggjørelseslære*. Århus: Forlaget Kolon, ss. Et utvalg på 150 sider.
- Hägglund, Bengt (2002): *Arvet från reformasjonen*. Göteborg: Församlingsförlaget, ss. 73-96 og 106-117.
- McGrath, Alister (1986): *Iustitia Dei. A History of the Christian Doctrine of Justification*, Vol. II, *From 1500 to the Present Day*. Cambridge: Cambridge University Press, p. 3-53. 136-191.
- Luther, Martin, *Sermon om den dobbelte rettferdighet*, i *Skrifter i utvalg*, bd.9, *Troen og livet*, København: Credo Forlag, 1992, s. 9 - 23.
- Luther, Martin, *Teser til fem disputasjoner over Rom. 3, 28, 1535-37*, i *Skrifter i utvalg*, bd.9, *Troen og livet*, København: Credo Forlag, 1992, s. 148-179.
- Luther, Martin, *Disputasjonen i Heidelberg*, i *Martin Luther. Verker i utvalg*, bd. 1, s. 181-196.
- Den katolske katekisme*, Oslo: St. Olavs Forlag, 1994, s. (481) 488-496.
- Joint declaration on the Declaration of Justification*, Geneve: Lutheran World Federation, 1997
- Konkordieboken*: Relevante artikler eller utvalg fra Confessio Augustana, Apologien Luthers katekismer, De schmalkaldiske artikler og *Konkordieformelen*: FC Ep. IV; FC SD IV.
- Valen, Sendstad, A. (1996): *Troens fundament*. Århus: Forlaget Kolon, ss. 407-438.

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 2500 ord
- avlegge en muntlig prøve
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å kunne bestå emnet må studenten ha fullført alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven, og kan justeres med inntil én karakter på den muntlige prøven.

Målsetting

Synet på menneskets muligheter i forhold til Gud og frelsen slik vi møter det i klassisk reformatorisk teologi har aldri vært selvsagt, men omstridt både den gang og senere. Målet for dette kurset er at studentene skal få solid innsikt i hva det etter Skrift og bekjennelse innebærer at mennesket er skapt i Guds bilde og falt i synd, og hva dette betyr for frelestilegnelsen og livet i troen. Det vil også bli lagt vekt på at studentene skal skaffe seg kunnskap om og forståelse av det gjeldende katolske syn på tilsvarende punkter. Det samme gjelder det menneskesyn som en møter i den såkalte trosbevegelsen.

Emnebeskrivelse

En hovedkomponent i dette kurset vil være å arbeide med den lutherske bekjennelse og annet materiale fra reformasjonstiden, særlig fra Luther. Oppgjøret med det rådende katolske syn inngår som en naturlig del. Hovedvekten vil ligge på den positive presentasjon av det klassisk lutherske synet. Det andre hovedfeltet vil være møte mellom luthersk antropologi og viktige utfordrere i vår samtid: det moderne katolske og det vi møter i trosbevegelsen og i bredkirkelig og folkelig forståelse.

Pensumlitteratur

- Ekmann, Ulf, *Doktriner. Den kristne troens grunnvoller*, Oppdal: Livets Ord Norge, 1995, s. 105-129.
- Hägglund Bengt, Den evangeliska människoupfattningen, i Hägglund, *Arvet från reformationen - teologihistoriska studier*, Göteborg: Församlingsförlaget, 2002, s. 73-96.
- Hoas, Brynjulf, *The Doctrine of Conversion in the Theology of Martin Chemnitz*, Ft. Wayne: Concordia Theological Seminary, (STM-Thesis), 1985, s. 23--112).
- Sannes, Kjell Olav, *Det guddommeliggjorte menneske og den menneskelig-gjorte Gud. En kritisk teologisk analyse av synet på forholdet mellom mennesket og Gud hos Kenneth E. Hagin, trosbevegelsens grunnlegger og lærer*. I Refleks-serien nr. 5, 2005. ss. Et utvalg på 50 sider.
- Luther, Martin, *Disputatio de homine (The Disputation Concerning Man (1536))* i *Luthers Work*, Vol.34, *The Career of the Reformer IV*, Philadelphia: Fortress Press, 1960, p. 133-144.
- Luther, Martin, *Mod Latomus. Om synd og nåde, Martin Luthers Skrifter i udvalg*, København: Credo Forlag, 1995, s. 23-198 (i LW 125 s.; utvalg ca. 40 s.)
- Den katolske kirkes Katekisme, Oslo: St. Olavs Forlag, 1994, s. 93-122, 439-447, 456-468.
- Konkordieboken*: Relevante artikler eller utvalg fra Apologien og De schmalkaldiske artikler. (Ap II, XIX. XVIII og De Smalkaldiske artikler III)
- Konkordieformelen: FC Ep I, 1- 25. II, 1- 19, Sol Decl. I, 1-26. II, 1-90.
- Valen-Sendstad, Aksel (1996): *Troens fundament*. Århus: Kolon Forlag, ss. 270-352.

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 2500 ord
- avlegge en muntlig prøve
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å kunne bestå emnet må studenten ha fullført alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven, og kan justeres med inntil én karakter på den muntlige prøven.

Målsetting

Etter klassisk luthersk forståelse er det å drive teologi et i eminent forstand praktisk foretagende. Deler av det som gjerne kalles oppbyggelseslitteratur, ble betraktet som teologi. Hensikten med dette emnet er at studentene skal gjøre seg kjent med såvel klassisk oppbyggelses-, bønne- og meditasjonslitteratur og salmer som tilsvarende litteratur fra andre perioder.

Emnebeskrivelse

I dette emnet vil studentene arbeide med fromhetslitteratur fra ulike tider og sammenhenger. En vil analysere fromhetslitterære tekster og blant annet se på bruken av Skriften, forholdet til læregrunnlaget og eventuelle andre kilder. En vil også se på ulike retoriske former og virkemidler. Det vil også være et anliggende å se hvordan fromhetslitteratur har vært brukt og hvordan den kan brukes på en fruktbar måte i vår tid.

I tillegg til innføringslitteraturen velger den enkelte student i samråd med lærer ut ca 250-260 s. sider kildetekster fra den anførte litteraturen. I enkelte tilfeller kan også andre tekster velges - i samråd med faglærer og med godkjennelse av skolen. Tekster fra oldkirken, middelalderen, reformasjonen, den klassiske lutherske oppbyggelseslitteratur (1600- og 1700-tallet) og nyere tid skal være representert i utvalget. Det er forutsatt at studentene kan ha noe forskjellig kildetekster i pensum.

Pensumlitteratur

Austad, Torleiv, *Bønn til Gud. Fra troens og teologiens hverdag*, Oslo: Credo Forlag, 1989, (80 s.)

Gerhard, Johann, *Schola Pietatis, Das ist Christliche und heilsame Unterrichtung/ was für Ursachen einen Jeden wahren Christen zur Gottseligkeit bewegen sollen/ auch welcher gestalt er sich an derselben üben sol. ...*, Bd I-V, Jena: Tobias Steinmann, 1622-23. (utvalgte avsnitt (ca 20-30))

Hoas, Brynjulf, Johann Arndt (1555-1621) - betydningsfull og omstridt oppbyggelsesforfatter, i *Budskap 2002. Årsskrift for Fjellhaug Misjonshøgskole*, Oslo: Bibliotek for Bibel og Misjon, s. 7-55. (ca. 25 s.)

Hoas, Brynjulf, Johann Gerhard (1582-1637). Fromhetsteologi hos en ledende luthersk teolog på 1600-tallet, (publiseres i *Budskap 2004*, ca 35-40 s; her ca 25 s.)

Hägglund, Bengt, "Meditatio" in der lutherischen Orthodoxie, i Odo Sträter (Hg.), *Pietas in der lutherischen Orthodoxie*, Wittenberg, 1998, s. 19-31. (Overs., eller en tilsvarende) Grün,

Joachim F, *Å søke inn mot midten*, OA 2/1998 (15 s.)

En nyere artikkel om andaktsliv og bibelmeditasjon o.l. av forfattere i vår samtid, f. eks. Stinesen, Løvås, m.fl.

Kildelitteratur:

Et par tre prekener eller homilier fra oldkirken (15-20 s)

Bernhard av Clairvaux, fra "The Classics of Western Spirituality (2 prekener/ meditasjoner) ca 15-20 s.)

Kempis, Thomas a: *Kristi etterfølgelse*, Oslo: Ansgar 1985. (Utvalg ca. 60 s.)

Luther, Martin, Om det kristne livs hovedsak, *Martin Luthers Skrifter i udvalg*, København: Credo Forlag, 1995, s. 52-87.

- Luther, Martin, Om forskjellen mellom lov og evangelium 1532. Prediken over Gal. 3, 23-29, i Credo Forlag, *Martin Luthers Skrifter i udvalg*, København: Credo Forlag, 1995, s. 40-51.
- Luther, Martin, A Meditation on Christ's Passion, i *Luther's Work*, Vol. 42, *Devotional Writings I*, Philadelphia: Fortress Press, 1969, p. 7-14.
- Arndt, Johan, *Den sanne Kristendom I-III*, Oslo: Lutherstiftelsen, 1955/1974, (30-40 s.)
- Gerhard, Johann, *Meditationes Sacrae (1606/7)*. Lateinisch-deutsch. Kritisch herausgegeben, kommentiert und mit einem Nachwort versehen, Teilband 2, Stuttgart-Bad Cannstatt: frommann-holzboog, 2000, s. 625-765 (Norsk: *Hellige betraktninger*) (ca 3-4 betraktninger) (ca. 20-25 s.)
- Gerhard, Johann, *Exercitio Pietatis Quotidianum Quadripartium* (Norsk: *Daglig Gudfryktighets Øvelse*, oversat fra latinen af Chr. Thistedahl, Christiania: Lutherstiftelsens Boghandel, 1913 (3-4 betraktninger) (ca 10-15 s.)
- En preken av H. Müller og av J. Lütkeermann
- Bønne- og meditative salmer fra salmebøker, med innledninger, (ca 25 sider.)
- Utvalg fra noen bønnebøker. (ca 20-30 s.)
- Carl Olof Rosenius, *Veiledning til fred* (utvalg ca 30 s)
- Hallesby, Ole, *Fra bønnens verden*, 0g/eller en eller to prekener, (ca. 40 s.)
- Hope, Ludvig, (en eller to preker) (10-15 s.)
- Olav Valen-Sendstad, *Tornen i kjødet*, Bergen: Lunde & Co Forlag, 1951 (eller senere)(utvalg ca. 30-40 s.)
- To til tre prekener fra rasjonalismen/den liberale teologi. 15-20 s.
- Tekster fra norsk lekmannsbevegelsen på 1800- og 1900-tallet (10-15 s.)
- Noen tekster av profilerte predikanter og forfattere av meditasjonslitteratur i vår tid.

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

StudiekraV

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 2500 ord
- avlegge en muntlig prøve
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å kunne bestå emnet må studenten ha fullført alle studiekraVene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven, og kan justeres med inntil én karakter på den muntlige prøven.

Målsetting

Studentene skal gjennom arbeider med emnet tilegne seg en klar forståelse henholdsvis av panteistisk, teistisk, agnostisk og ateistisk tenkning om Gud. Særlig vil det legges vekt på at de skal utvikle forutsetninger for å forstå og vurdere de posisjoner som her er nevnt i forhold til hverandre, ut fra den fokusering på epistemologiske og ontologiske premisser som det legges opp til i studiet.

Emnebeskrivelse

Studiet gir en kort innledning til forståelse av én side ved den religionsfilosofiske problematikk. Mer spesifikt sikter studiet på å gi studentene forutsetning for å vurdere hvorvidt det kristne gudsbilde kan sies å være særegent, først og fremst i forhold til den teistiske og den panteistiske posisjon. Videre sikter tar det på at studentene skaffer seg god kjennskap til de klassiske gudsbevisene, samt hovedtrekkene i argumentasjonen for den ateistiske og agnostiske posisjon. I denne sammenheng vil det legges vekt på studentene også får god forståelse av argumentasjon for og innsikt iden spesifikt kristne tro på Gud.

Pensumlitteratur

Olson, Roger E. and Christopher A. Hall, *The trinity*, Grand Rapids, Mich & Cambridge: Eerdmans, 2002.

Pannenberg, Wolfhart, *Systematical Theology*, Vol. I, Grand Rapids, Mich.: William B. Eerdmans Publishing Company, 1991, p. 1-230.

Valen-Sendstad, Aksel: *Religionsfilosofi: en innføring i forholdet mellom filosofisk og teologisk virkelighetsforståelse*, Århus: Forlaget Kolon, 1992, s. 183 - 214.

Wigen, Tore, *Religionsfilosofi. En bok om tro, fornuft og livets mening*, Oslo: Luther Forlag, 1993, s. 13-130; 186-221.

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forlesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 2500 ord
- avlegge en muntlig prøve
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å kunne bestå emnet må studenten ha fullført alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven, og kan justeres med inntil én karakter på den muntlige prøven.

Målsetting

Dette emnet har som siktemål at studentene skal få forståelse av et problem som stadig har utfordret både tenkere og mange vanlige mennesker opp gjennom tidene. Hvordan er egentlig forholdet er mellom det kristne gudsbilde på den ene side og det onde og all menneskelig lidelse på den annen side. Særlig vil en ha spørsmålet om hvordan gudstro og gudsbilde kan begrunnes i møte med lidelsen og det ondes problem. Dette vil en søke å gjøre ved å analysere og vurdere forskjellige måter å komme til rette med disse spørsmålene ut fra såvel teologisk som filosofisk grunnlag.

Emnebeskrivelse

Kurset vil bli strukturert rundt emnets tre punkter: lidelse, det onde og gudsbildet. En vil søke å nå målsettingen gjennom studium av innføringslitteratur og tekster av mer kontroversiell karakter og noe klassisk kildemateriale. I forelesninger og drøfting i klasse vil en se på begrunnelse, svakhet og styrke ved ulike løsninger. I samråd med faglærer kan studentene bytte ut noe av litteraturen mot tilsvarende eller mer krevende tekster.

Pensumlitteratur

Hallesby, Ole: *Den kristelige troslære. II. Den spesielle del*. Kristiania 1938, 134 - 176.

Hick, John: *Evil and the God of love*, London, 1977, 38 - 59, 201 - 220, 236 - 243.

Hygen, Johan B: *Guds allmakt og det ondes problem*, Oslo 1974, 145 - 186.

Plantinga, Alvin: *God, freedom and Evil, Essays in philosophy*, London 1975. (7 - 65).

Wigen, Tore: *Religionsfilosofi: En bok om tro, fornuft og livets mening*, Oslo 1993, s. 222 – 289.

Lewis, C. S: *The Problem of Pain*, Glasgow 1977 eller senere. s.1 – 106.

Løgstrup, K. E: *Skabelse og tilintetgørelse. Religionsfilosofiske betragtninger*, 1978, 225-231.

Sannes, Kjell Olav: *Det guddommeliggjorte menneske og den menneskeliggjorte Gud. En kritisk teologisk analyse av synet på forholdet mellom mennesket og Gud hos Kenneth E. Hagin, trosbevegelsens grunnlegger og lærer*, Oslo 2005, 49 - 77.

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene.. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 2500 ord
- avlegge en muntlig prøve
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å kunne bestå emnet må studenten ha fullført alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven, og kan justeres med inntil én karakter på den muntlige prøven.

Målsetting

Det er de mer prinsipielle teologiske problemstillinger og etiske forhold knyttet til menneskets arbeid som vil bli fokusert og belyst med utgangspunkt i luthersk kallsetikk, som også vil bli analysert og prøvd på Skrift og bekjennelse. Målet er at studentene for egen del og med tanke på sin framtidige tjeneste for mennesker med Guds Ord skal nå fram til et avklart syn på kall, arbeid og ansvar og forholdet mellom disse og andre deler av menneskers liv – som kristen aktivitet, rekreasjon og fritid.

Emnebeskrivelse

Som innledning vil kurset se på 'arbeid' ut fra Bibelen og gi en innføring i den luthersk kallsetikken. På den basis vil en se nærmere på de utfordringer og problemer som moderne arbeids- og ervervsliv kan representere. En vil også ta opp misjonærens spesielle yrkessituasjon og de oppgaver studenten vil komme til å stå i, samt arbeidsetikk i frivillig organisasjonsarbeid.

Pensumlitteratur

- Agrell, G., *Work, toil and sustenance. An examination of Work in The new Testament, taking into consideration views found in Old Testament, intertestamental and early rabbinic writings*, Lund: Verbum, 1976, s. 7-32, 68-114, 150-152. (75 s)
- Grenholm, C.H., *Protestant Work Ethics: A Study of Work Ethical Theories in Contemporary Protestant Theology*. Uppsala, 1993, s.11-112. 224-316. (195 s)
- Morland, E., "Yrkesetikk - simpelthen", i TTK 71 (2000) s.187-197. (10 s)
- Thorbjørnsen, S. O. (red): *Utfordringer og ansvar*. Oslo: Universitetsforlaget, 1999, s. 179-203.
- Wingren, G., *Luthers lära om kallelsen*. Malmø: 1960, (Skellefteå: Artos 1993), s. 9-88.
- Luther, Martin, *Om de gode gjerninger*, i *Luthers Skrifter i udvalg*, bd. 1, København: G. E. C. Gads Forlag, 1962, s. 151-245.
- Luther, Martin, *Om den verdslige øvrighet: Hvor langt går borgernes lydighetsplikt?*, i *Martin Luther, Verker i utvalg*, bd. III, Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1980, s. 163-203 s.

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluerings

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 2500 ord

- avlegge en muntlig prøve
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å kunne bestå emnet må studenten ha fullført alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven, og kan justeres med inntil én karakter på den muntlige prøven.

Målsetting

Emnet sikter på å gi en innføring i familie- og samlivsetikk. For så vidt som alle mennesker er barn og/eller foreldre tar emnet opp spørsmål direkte og indirekte berører alle mennesker. Som forkynnere eller menighetsledere vil mange av studentene også stadig stå overfor de problemstillinger emnet tar opp. Kurset legger vekt på å reise prinsipielle teologiske problemstillinger knyttet til familieproblematikken, fortrinnsvis med utgangspunkt i luthersk forståelse av ekteskap og relasjonen foreldre barn. Hensikten er å gi studentene en teologisk basis for å hankses med problemer på dette felt i sin framtidige tjeneste.

Emnebeskrivelse

Med utgangspunkt i en innføring i ekteskap, samliv og familie i GT og NT, tar emnet opp ulike, særlig nye holdninger til ekteskap og familie står overfor i dagens samfunn. Fokus vil være rettet mot de utfordringer og problemer disse spørsmålene både menighet og samfunn står overfor.

Pensumlitteratur

- Austad, Torleiv, *Ekteskapet i et endret samfunn. Bidrag til etikken*, Oslo: Skrivestua, MF, 1980, s. 88-197.
- Bergan, Halvor, Odd Bondevik og Sigurd Osberg, "Kirkens enhet og troens fundament. Innstilling til Bispemøtet, i *Homofili i kirken. Betenknninger til bispemøtet høsten 1997*, Oslo: Kirkens informasjonstjeneste, 1997, s. 42-85
- "Bispemøtets uttalelse", i *Homofili i kirken. Betenknninger til bispemøtet høsten 1997*, Oslo: Kirkens informasjonstjeneste, 1997, s. 86-89
- Daatland, Svein Olav, Katharina Herlofson, *Familie, velferdsstat og aldring. Familiesolidaritet i et europeisk perspektiv*, NOVA Rapport 7/2004, Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, s. 47-129.
- Heiene, Gunnar : Familien og Ekteskap og familieliv, i *På skaperens jord. En innføring i kristen etikk*, Axel Smith (red.), Oslo: Universitetsforlaget, 1988, s 121-172.
- Røthing, Åse, "Makten og ær(barhet)en. Om heteroseksuelt samspill og etiske dilemmaer", i i Dagny Kaul, Anne Hilde Laland, Sølvi Østrem (red.), *Feministteologi på norsk*, Oslo: Cappelen, 1999, s.70-84.
- Sundby, Per, "Homofili sett fra psykologisk-psykiatrisk synsvinkel", i Arvid Tångberg (red.), *Kjærlighetens formørkelse. Homoseksualitet og partnerskapsloven*, Oslo: Rex Forlag, s.69-80.
- Tångberg, Arvid, "Synet på homoseksualitet i Bibelen", i Arvid Tångberg (red.), *Kjærlighetens formørkelse. Homoseksualitet og partnerskapsloven*, Oslo: Rex Forlag, s. 9-34.
- Valen-Sendstad, Aksel, *Innføring i kristne etikk*, Oslo: Luther Forlag, 1984, s. 295-320, 357-393

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene.. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 2500 ord
- avlegge en muntlig prøve
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å kunne bestå emnet må studenten ha fullført alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven, og kan justeres med inntil én karakter på den muntlige prøven.

KH-301 Teologihistorie (5 stp/ECTS)

Emnet KH301 er obligatorisk for alle studenter.

Emnebeskrivelse

Emnet KH301 sikter på å gi en første innføring i dogmehistorien. Faget søker å vise hvordan den kristne kirke til ulike tider har forstått det kristne budskapet helt i fra oldkirken til nyere tid.

Målsetting

Studenten skal søke å få:

- innsikt i oldkirkens dogmedannelse med hensyn til treenighetslæren og kristologien
- god kjennskap til de antignostiske fedre
- god kjennskap til Augustins teologi
- innsikt i høgskolastikkens nådeslære
- god kjennskap til Martin Luthers teologi og evne til å vurdere hans teologiske grunnsyn opp mot Zwingli og Calvin
- god kjennskap til luthersk ortodoksi og pietisme
- god kunnskap om hovedlinjer og sentrale teologer i nye teologihistorie

Pensumlitteratur

Hägglund, Bengt: *Teologins historia. En dogmhistorisk översikt*. Kristianstad: Gleerups, 1981 eller senere, ss. 1-400

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 14 timer er forelesninger og 8 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. For å få veiledning fra lærer i arbeidet med emnene, må studenten delta aktivt i seminartimene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Emnets studiekrav

Studenten skal:

- Gjennomføre en 4-timers skriftlig skoleeksamen
- Delta i evaluering av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten ha fullført alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige eksamenen.

PT300 Praktisk teologi, fellesdel (10 stp)

Innledning

Mastergradsstudiet i Praktisk teologi ved Fjellhaug Misjonshøgskole (FMH) består i å gjennomtenke og arbeide videre med noen grunnleggende funksjoner i praktisk kirkelig arbeid i menighet og misjon.

Studiet forutsetter den basiskunnskap om vår norske kirke og organisasjonslivs praktisk-teologiske tradisjon som ble formidlet i bachelorstudiet. På masternivå ønsker vi å orientere oss inn mot prinsippet knyttet til forkynnelsen. Det skjer primært ved å gi dypere innsikt i – og drøfte - forkynnelsens profil i ulike epoker i kirkehistorien. Bruken av billedkunst og poesi har også fulgt kirke og misjon gjennom hundreårene, og ett av de to alternative emnene vil inspirere til refleksjon omkring verdien av kirkekunst og salmeskatt. Det andre setter åndelig veiledning i fokus, også det er noe som gjennom hundreårene har vist seg svært verdifullt for alle med et særlig åndelig ansvar.

PT-301 Prekenhistorie/prekenvurdering (5 stp/ECTS)

Målsetting

Prekenen har fulgt den kristne misjon og den kristne kirke gjennom hele kirkehistorien. Dette emnet skal gi et dypere innblikk i forkynnelsens innhold og form i ulike epoker. Målet er å bevisstgjøre studentene både på forkynnelsens teologiske innhold, dens relasjon til samtiden og tilhørerne og dens muntlige kommunikasjon.

Emnebeskrivelse

Pensumstudiet gir studenten muligheter for innblikk i viktige sider ved prekenen gjennom historien. Kildestudier vil i noen grad inngå i dette emnet. Gjennom innblikk i en studie av radioandakter fra 2001 og gjennom et studium av prekener fra eldre og nyere tid, vil en forsøke å oppøve evnen til å vurdere forkynnelsen i samtiden. Prekenenes forhold til skrift og bekjennelse, deres retoriske særpreg og deres forhold til samtidskulturen skal særlig bli undersøkt. Prekenutvalget vil eksempelvis inneholde prekener av Luther, Schartau, Ludvig Hope, Per Lønning, Carl Fr. Wisløff, John Wesley, C.H. Spurgeon, Billy Graham, Gunnar Hamnøy, Astrid Bjellebø Bayegan, Jacob Jervell, Marit Stokken, Gunnar Stålsett, Enevald Flåten, John Stott. Utvalget en gjør skal til sammen være ca 50 sider.

Pensumlitteratur

Nørager Pedersen,

A.F. *Prædikenens idehistorie*, København: Nordisk Forlag, 1980, s. 59-286, 343-385.

Haanes, Vidar L.: ”Svingninger i forkynnelsen”, i *Halvårsskrift for Praktisk Teologi*, nr.1, 17 (2000), s. 34-47.

Jacobsen, John S.: *Radioandaktene revisitert. En undersøkelse av NRK-andaktene i 2001 sammenlignet med Olav Skjeveslands stikkprøver i årgangen 1983/84*, Bergen: NLA-forlaget, 2002, s. 5-65.

Stott, John R.W.: *I believe in Preaching*, London: Hodder and Stoughton, 1986, s. 15-49, (Kap. The glory of preaching)

Skrevne prekener som skal leses/vurderes: ca 50 sider.

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive og fremføre enten en preken eller radioandakt
- gjennomføre en femdagers hjemmeeksamen på 2500 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å kunne bestå emnet må studenten ha fullført alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av eksamen.

Målsetting

Åndelig veiledning er en gammel tradisjon som går tilbake til oldkirken. Navn som Augustin, Johannes av Korset og Ørkenfedrene er blant annet knyttet til denne tradisjonen. Men den er også videreført i nyere tid innenfor protestantismen. Ikke minst har pietismen gitt viktige bidrag.

Åndelig veiledning dreier seg om å søke tilbake til kristenlivets dype kilder i Bibelen og bønner. Det handler om forsakelse og den kampfulle veien til stillheten. Åndelig veiledning er *kristosentrisk* og består i å lære Kristus å kjenne, gå i hans fotspor og gjennom det finne sin egentlige identitet. Åndelig veiledning handler om kristenlivets innside, ”den indre vei”.

En tar i dette emnet sikte på å gi studentene en innføring i denne tradisjonen, både gjennom nyere litteratur og ved kildestudier fra klassisk litteratur om åndelig veiledning.

Emnebeskrivelse

Studentene får anledning til å skaffe seg oversikt over hva åndelig veiledning er gjennom nyere litteratur av Nouwen, Wikström og Barry/Connolly. For øvrig skal de arbeide med den klassiske veiledningslitteraturen. Det forutsettes at studentene mottar 6-8 timer individuell åndelig veiledning i ett semester som en del av emnet

Pensumlitteratur

Nouwen, Henri J.M.: *The Living Reminder. Service and Prayer in the Memory of Jesus Christ*. San Francisco, CA: Harper, 1982 s. 1-80

Barry, William & Connolly, William (2007): *Att ge andlig vägledning*. Artos og Norma bokförlag AB, 2. opplag. Skjelleftå, ss. 10-230.

Wikström, Owe: *Mørket som blender*. Oslo: Luther, 1995 s. 87- 151

Fra den klassiske veiledningslitteraturen: ca 50 sider

Stoffet skal godkjennes av faglærer og være hentet fra en kjent åndelig veileder fra kirkens historie som f. eks. Ørkenfedrene, Augustin, Johannes av korset, Ignatius av Loyola, Martin Luther, Johann Arndt, C.O.Rosenius.

Undervisningsform

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. Studenten kan kun velge emnet i de semestrene faget undervises i.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 10 timer er forelesninger og 4 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt. I tillegg skal studenten gjennomføre 6-8 timer veiledning, enten i gruppe eller individuelt som en del av det samlede timetallet på 22 undervisningstimer.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- gjennomføre og bestå 8 timer veiledning
- skrive en oppgave på 2500 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å kunne bestå emnet må studenten ha fullført alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av oppgaven.

Målsetting

Estetiske uttrykksformer har gjennom kirkens historie blitt tatt i bruk *både* for å støtte opp om tilbedelsen *og* for å støtte opp om formidlingen av det kristne budskapet. Den kristne billedkunst/arkitektur og salmeskatten avspeiler viktige sider *både* ved troserkjennelsen *og* ved troserfaringen i de ulike kirkehistoriske epokene. De hjelper oss å komme på sporet av viktige endringer i religion og religiøsitet innenfor vår kulturarv. Målet med dette emnet er å gi forståelse for og innsikt i bruken av slike uttrykksformer i kirkens liv.

Emnebeskrivelse

Gjennom et studium av sarkofager, mosaikker, ikoner og altertavler – og deres kontakt med bibeltekster - vil studenten registrere måter å forstå troen og livet på som dels bekrefter, dels skiller seg fra rådende kristendomsoppfatninger i dagens kirkeliv.

Gjennom et hymnologisk studium vil studenten bevisstgjøres på salmeskattens rolle i kirkens liv og historie.

Pensumlitteratur

- Hellemo, Geir: *Guds billedbok virkelighetsforståelse i religiøse tekster og bilder* Pax ,1999, s. 15-228 (inkl. bilder).
- Hvalvik, Reidar: ”Jakten på det sanne Kristusbilde”, i *Prismet* 53 (2002), s. 63-69.
- Haanes, Vidar L.: ”Hva er estetikk”, i *Prismet* 53 (2002), s. 55-62.
- Aanestad, Lars: ”Forsamlingssongen”, i Aanestad, Lars (red.): *Kristen sang og musikk*, Bind II, Oslo: Runa/Lunde, 1962-65, spalte 815-825.
- Eiriksson, Thröstur: ”Den gode salmetones kjennetegn”, i *Halvårsskrift for Praktisk Teologi*, 16 (1999), s. 118-125.
- Elseth, Egil: *Til paradiset med sang. Glimt fra salmesangens historie og besøk i en salmediktets verksted*. Oslo: Verbum, s. 70-116.
- Holter, Stig W.: *Kom, tilbe for med fryd. Innføring i liturgikk og hymnologi*, Oslo: Solum, 1991, s. 229-336.
- Sørbø, Jan Inge: ”Kva kjenneteiknar ein god salme”, i *Halvårsskrift for Praktisk Teologi*, 16 (1999), s. 28-34.
- Haavik, Aage: ”Norsk salme i det 20. århundre”, i *Halvårsskrift for Praktisk Teologi*, 16 (1999), s. 9-27.

Undervisningsform

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 3000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å kunne bestå emnet må studenten ha fullført alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av oppgaven.

VIT300, Vitenskapsteori (5 stp)

VIT-301 Vitenskapsteori (5 stp/ECTS)

Målsetting

Målet med dette emnet er at studenten skal få kjennskap til hovedlinjer i hermeneutikkens historie fra det 1. århundre etter Kristus frem til Schleiermacher. Videre skal studenten få kunnskap om hermeneutikkens historie fra og med Schleiermacher frem til vår egen tid, dels på grunnlag av originaltekster. Slik håper en å øke studentenes evne til å tenke hermeneutisk og anvende hermeneutisk refleksjon i studiet.

Emnebeskrivelse

Emnet legger vekt på hermenevtiske problemstillinger i historisk og systematisk perspektiv. Studiet av hermeneutikkens historie er delt i to. Perioden fra det 1. århundre frem til Schleiermacher skal bare studeres oversiktsmessig, mens tiden fra og med Schleiermacher skal studeres grundigere. Her legger en originaltekster til grunn for arbeidet.

Pensumlitteratur

- Christensen, Kurt (2005): Postmodernismens utfordring til kristendommens sandhed. Refleksjoner over den kristne apologetisk mulighet i en postmoderne kultur. København: Credo Forlag, ss. 57-62, 78-85, 142-156, 312-343 og 383-389.
- Henriksen, Jan-Olav (red.): *Tegn, tekst og tolk. Teologisk hermeneutikk i fortid og nåtid*, Oslo: Universitetsforlaget, 1994, s.13-50, 94-128, 135-158, 184-233 og 251-274.
- Møller, Martin (red.): *Hermeneutikk – en antologi om forståelse*, Gyldendal, 1999, s.9-80.
- Thiselton, Anthony C. (1992): *New Horizons in Hermeneutics*. Grand Rapids, Michigan: Zondervan Publishing House, ss. 1-79.

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 22 timer, hvorav 12 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- gjennomføre en femdagers hjemmeeksamen på 3000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å kunne bestå emnet må studenten ha fullført alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige hjemmeeksamenen.

MET300, Disiplinspesifikk metodelære (5 stp)

MET-301 Metodelære – bibelfag (5 stp/ECTS)

Målsetting

Målet for dette emnet er at det skal forberede studentene på Mastergradsoppgaven og i noen grad på valgdelen Det Gamle og Det Nye Testamente, (20 studiepoeng). Det forutsettes at det er de som skal skrive sin Mastergradsoppgave i bibelvitenskap som velger denne metodevarianten.

Med metode mener en ikke primært den rent tekniske siden ved oppgaveskrivingen, men mer den prinsipielle siden knyttet til bibelsyn og metode ved eksegese og bibelteologi. En ønsker å skjerpe evnen til kritisk analyse av bibelsyn og forutsetninger som ofte ligger implisitt i ulike skrifter og posisjoner en møter i bibelvitenskapen. I tillegg til en slik analytisk evne ønsker en også å styrke evnen til egen refleksjon omkring egne valg av metoder og ståsted i arbeidet med bibeltekstene. Dette vil danne basis for studentenes videre bibelvitenskapelige arbeid.

Emnebeskrivelse

Den ene delen av emnet fokuserer det grunnleggende bibelsyn en kan møte i ulike skrifter og posisjoner i det bibelvitenskapelige arbeid. Vekten ligger her på å analysere hvilke for holdninger, aksiomer og posisjoner som målbæres mer eller mindre eksplisitt.

Den andre delen av emnet fokuserer bibelvitenskapens behov for metodevalg. Her trekkes det inn ulike retningers posisjoner både i fortid og nåtid. En vil søke å vise både de ulike utgangspunkt og anliggender de ulike retninger hadde og har, og hva som var eller er deres sterke og svake sider.

Pensumlitteratur

Bartholdy, Henrik (m.fl.): *Skrift og åpenbaring*, København: Credo, 1997:

- Rune Söderlund: "Bibeltolkingens metoder", s. 102-121
- Nicolai Winther-Nielsen: "Bibelen og arkæologien", s. 135-150

Pedersen, Sigfred (red.): *Skriftsyn og metode*. Århus: Aarhus Universitetsforlag, 1989:

- Hejne Simonsen: "Den formhistoriske analysen", s. 143-160
- Helge Kjær-Nielsen: "Den traditionshistoriske analysen", s. 161-178
- Helge Kjær Nielsen: "Den redaktionshistoriske analyse", s. 179-196
- Aage Pilgaard: "Den strukturalistiske analyse", s. 197-214
- Peter Widmann: "Teologisk eksegese – eksistensial interpretasjon – teologisk hermenevtikk. Rudolf Bultmann og hans skole", s. 215-228
- Aage Pilgaard: "Den frelseshistoriske tolkning", s. 229-246
- Johannes Nissen: "Den sociale hermenevtikk", s. 247-288
- Johannes Nissen: "Tekst og kontekst. Om teksten som kommunikasjon", s. 289-307

E. Schüssler Fiorenza: "Bidrag til en feministisk kritisk metode", I: Hallbäck, Geert & Troels Engberg-Pedersen (red.): *Læsninger og tolkninger af Det Nye Testamente*, Bind 2, Fredriksberg: Anis, 2000. s. 109-140.

Marshall, I.Howard (ed.): *New Testament Interpretation. Essays in Principles and Methods*, Exeter: Paternoster, 1977:

- I.Howard Marshall: "Historical Criticism", s. 126-138
- David Wenham: "Source Criticism", s. 139-152
- Stephen H. Travis: "Form Criticism", s. 153-164
- David R. Catchpole: "Tradition History", s. 165-180
- Stephen S. Smalley: "Redaction Criticism", s. 181-198

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby undervisning i emnet. Undervisningen i emnet har et omfang på 10 timer som vil veksle mellom forelesninger og seminargrupper. I forelesningene vil det gis en innføring i ulike metoder og metodiske spørsmål. I seminargruppene skal studenten legge frem sin prosjektbeskrivelse for drøfting.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- ha godkjent fremmøte på metodelære-kurset
- levere en foreløpig prosjektbeskrivelse på 1000 ord med beskrivelse av avhandlingens tema, problemstilling og disposisjon av oppgaven
- skrive en oppgave på 2000 ord som drøfter metodiske spørsmål i tilknytning til oppgaven, og som vurderes til bestått/ikke bestått
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten ha oppfylt alle studiekravene. Emnet vurderes til bestått/ikke bestått.

Målsetting

Målet for dette emnet er at det skal forberede studentene på Mastergradsavhandlingen og i noen grad på fordypning i Missiologi. Det siste vil i særlig grad gjelde den historiske delen. Det forutsettes at de som skal skrive Mastergradsavhandling i Missiologi velger denne metodevarianten. Studenten skal lære seg å arbeide kritisk med primærkilder og annen faglitteratur. I missiologien må studenten også lære seg å bruke og vurdere stoffet slik at det kan kaste lys over og være til hjelp i dagens situasjon. Arbeidet med historisk og annet materiale skal gi misjonsstrategiske implikasjoner. Dessuten vil studiene også åpne for en vurdering av historisk materiale ut fra feltundersøkelser.

Emnebeskrivelse

Studentene vil lese seg inn på tre felt. Det første er en innføring i forskningens metodelære, som også omfatter kildevurdering. En vil få noe konkret innsikt i arbeid med arkivmateriale. Den andre delen er den missiologiske vinklingen. Oppgaver i missiologi har er problemstilling som skal belyse et aspekt ved misjonsarbeidet. En av artiklene vil fokusere på spørsmål som har med samarbeid, økumenikk og dialog med andre kirkesamfunn og andre religioner å gjøre. Det er også med en artikkel som fokuserer på misjonsteologi fra den tredje verden. Den tredje delen gir innføring i hvordan historisk framstilling kan kritisk vurderes ut fra primærlitteratur eller ved hjelp av feltundersøkelser i dag.

Når det gjelder feltstudier i andre missiologiske disipliner, som antropologi og religionssosiologi, kan det velges som fordypning. De som skal arbeide med dette vil få den spesielle metodelæren der.

Pensumlitteratur

- Dahl, Ottar   *Grunntrekk i historieforskningens metodelære.*
Oslo: Universitetsforlaget, 1973
- Bosch, David J.   *Transforming Mission. Paradigm Shifts in Theology of Mission*
New York, NY: Orbis, 1991, s. 1-11, 181-189, 511-519
- Bruun, Vibeke   *Norsk Luthersk Misjonssamband i Etiopia 1948-1971. Etablering og strategi* (Hovedfagsoppgave i historie). Tromsø: UiTø, 1995, s. 1-71
- Carson, D.A.   "Church and Mission: Reflections on Contextualization and the Third Horizon.", i D.A. Carson (ed.): *The Church in the Bible and the World. An International Study.* Grand Rapids, MI: Baker, 1993, s. 213-257
- Latourette, Kenneth S.   *A History of The Expansion of Christianity, 7 vols,*
Grand Rapids, MI: Zondervan, 1970, Vol I: I-XXVI
- Mogensen, Kristian   *The Bible School as a Tool in Mission Strategy,*
(Master of Philosophy), Stavanger: Misjonshøgskolen, 2002s. 1-28, 137-150
- Nome, John   "Historieskrivning og historisk kritikk", i
Norsk Teologisk Tidsskrift, (1943), s. 172-192
- Scherer, James A.   *Gospel, Church & Kingdom. Comparative Studies in World Mission Theology.* Minneapolis, MN: Augsburg Publ., 1987. s. 233-245, (Kap. 7: Toward a New Era of Mission: Questions and Directions of the Future)

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby undervisning i emnet. Undervisningen i emnet har et omfang på 10 timer som vil veksle mellom forelesninger og seminargrupper. I forelesningene vil det gis en innføring i ulike metoder og metodiske spørsmål. I seminargruppene skal studenten legge frem sin prosjektbeskrivelse for drøfting.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- ha godkjent fremmøte på metodelære-kurset
- levere en foreløpig prosjektbeskrivelse på 1000 ord med beskrivelse av avhandlingens tema, problemstilling og disposisjon av oppgaven
- skrive en oppgave på 2000 ord som drøfter metodiske spørsmål i tilknytning til oppgaven, og som vurderes til bestått/ikke bestått
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten ha oppfylt alle studiekravene. Emnet vurderes til bestått/ikke bestått.

Målsetting

Studiet skal forberede studentene på arbeidet i mastergradsprogrammet. Det er særlig deres arbeid med mastegradsoppgavene i systematisk teologi en har i tanke, men også i noen grad studiet av valgdelen *Fordypning i systematisk teologi* (20 studiepoeng). Med metode menes ikke primært den tekniske side ved oppgaveskriving, selv om dette også vil bli berørt. Med studiet av dette emne ønsker en først og fremst å skjerpe studentens evne til forståelse av grunnlagsproblematikk og teologisk prinsipp tenkning i systematisk teologi. Særlig det forhold at de forskjellige systematisk teologiske konsepsjonene kan føres tilbake på forutsetninger av aksiomatisk karakter vil bli viet oppmerksomhet.

Emnebeskrivelse

Emnet vil gi en orientering om hvordan den systematisk teologiske tenkning har utviklet seg som vitenskap gjennom historien. Dernest gir emnet en prinsipiell innføring i det man kan kalle den teologiske tenknings aksiomatikk. Det vil også bli gitt en innføring i spørsmål som har med forholdet mellom systematisk teologi og filosofisk ontologi og erkjennelsesproblematikk. En vil legge vekt på å gi en innføring i nyere problemstillinger innen systematisk-teologisk tenkning, nærmere bestemt den utfordring som den postmoderne filosofi representerer for luthersk teologi.

Pensumlitteratur

- Torleiv, Austad (2008): *Tolkning av kristen tro. Metodespørsmål i systematisk teologi*. Kristiansand: Høyskoleforlaget, ss. 13-84, 120-140 og 153-171.
- Nome, John (1970): *Kritisk forskerholdning i etikk og religionsfilosofi*. Oslo: Universitetsforlaget, ss. 7-87.
- Valen-Sendstad, Aksel (1996). *Troens fundament*. Århus: Kolon Forlag, ss. 15-115.
- Hägglund, Bengt (1989): *Arvet från reformationen. Teologihistoriska studier*. Göteborg: Församlingsförlaget, ss. 55-64.
- Pieper, Francis (1950): *Christian Dogmatics. Volume I*. Saint Louis: Concordia Publishing House, ss. 138-149.
- Radler, Aleksander (2006). *Kristen dogmatikk*. Lund: Studentlitteratur, ss. 11-27.
- Redse, Arne (2007) (2. utg.): *Mennesket i Guds verden. En kristen tros lære*. Oslo: Lunde, ss. 73-89.
- Wigen, Tore (2003): *Teologen, faget og vitenskapen. Vitenskapsteoretiske og prinsippteologiske emner*. Oslo: Litteraturtjenesten, Det teologiske Menighetsfakultet, ss. 107-141 og 183-190.

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby undervisning i emnet. Undervisningen i emnet har et omfang på 10 timer som vil vekse mellom forelesninger og seminargrupper. I forelesningene vil det gis en innføring i ulike metoder og metodiske spørsmål. I seminargruppene skal studenten legge frem sin prosjektbeskrivelse for drøfting.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- ha godkjent fremmøte på metodelære-kurset
- levere en foreløpig prosjektbeskrivelse på 1000 ord med beskrivelse av avhandlingens tema, problemstilling og disposisjon av oppgaven
- skrive en oppgave på 2000 ord som drøfter metodiske spørsmål i tilknytning til oppgaven, og som vurderes til bestått/ikke bestått
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten ha oppfylt alle studiekravene. Emnet vurderes til bestått/ikke bestått.

Fordypningsdel (20 stp)

Innledning

I tillegg til den obligatoriske fellesdelen skal studenten velge en fordypningsdel på totalt 20 stp. Studentene velger fordypningen i enten bibelfag (BIB350), missiologi (MIS350) eller systematisk teologi (ST350). Studenten skal velge 2 emner hvor hvert emne er på 10 stp.

BIB350, Bibelvitenskap, fordypningsdel (20 stp)

BIB-351 Gammel og ny pakt (10 stp/ECTS)

Målsetting

Emnet er et tverrfaglig emne med pensumtekster både fra Det gamle og Det nye testamente. Målet er å gi studenten en klar forståelse av hvordan pakt ble oppfattet i GT, der den legger rammene for forholdet mellom Herren og hans folk Israel. Den blir videre brukt som basis for både doms- og frelsesutsagn. Det inkluderer også løftet om en ny pakt.

Andre delen består i å kartlegge bruken av paktsbegrepet i NT.

Til slutt er det naturlig å se hvordan man i teologien har tilrettelagt forbindelsen mellom GT og NT med utgangspunkt i tanken om en gammel og en ny pakt.

Det er også et mål at studentene skal se hvor ulikt ulike forskere og retninger har bedømt pakten innenfor disposisjonen av bibelsk teologi.

Emnebeskrivelse

Bibeltekstene fra NT studeres ut fra gresk tekst. Tekster fra GT studeres ut fra hebraisk tekst for dem som har tatt hebraisk, eller ut fra norsk oversettelse.

Første delen av emnet består av en generell innføring i emnet. Her vil spørsmål om pakt i en utenom-israelsk sammenheng også bli dradd inn. Deretter vil en gå inn i aktuelle tekster, både fra selve paktsslutningene og seinere tider, der dette stoffet blir anvendt. For se litt av bredden i stoffet, vil det i GT bli lagt til noen avsnitt som blir studert litt mer summarisk. Fra NT vil en trekke fram tekster fra evangeliene, Paulus, Hebreerbrevet og Første Petersbrev for å belyse hvordan paktsbegrepet her fikk et nytt innhold og en ny anvendelse. Forholdet mellom den gamle og den nye pakt må bearbeides, og i forlengelsen av det vil en også fordype seg i forholdet mellom GT og NT. Ulike bøker og artikler forstår og vektlegger pakten noe forskjellig, og slik vil forskningssituasjonen i emnet tematiseres.

Pensumlitteratur

Bibeltekster

1 Mos 15 og 17; 2 Mos 19,1-19 og 24,1-18; Hos 1-3; Jer 31,31-34; 32,36-41; 33,14-26; Esek 34,25-31.

Luk 22,14-20; 2 Kor 3,4-18, Gal 3-4; Hebr 7-10; 1 Pet 2,1-10

Pensumlitteratur

McComiskey, Thomas E.

The Covenants of Promise. A Theology of the Old Covenant. Leicester: Inter-Varsity Press, 1988, s. 59-137

Marshall, I. Howard *Last Supper and Lord's Supper.* Exeter: Paternoster, 1980, s. 76-106

Grindheim, Sigurd "The Law kills but the Gospel gives Life: The Letter-Spirit Dualism in 2 Corinthians 3.5-18", i *Journal for the Study of the New Testament* 84 (2001), s. 97-115

Weinfeld "Berith" i G. Johannes Botterweck and Helmer Ringgren (eds): *Theological Dictionary of The Old Testament –TDOT.* Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2nd, Vol.1, 1976-, s. 253-279

Thompson, J.A. *Deuteronomy,* (Tyndale Old Testament Commentaries), London: Inter-Varsity Press, 1974, s.14-21

Hyatt, J. Philip *Exodus,* (New Century Bible Commentary), Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1971, s. 207-252 (Oversiktsstudie av 2 Mos 20,1-23,33)

Jones, Gwilym H. *1 and 2 Kings,* (New Century Bible Commentary), Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1984, Vol. II s. 602-628

Allen, Lesslie C. *Ezekiel 20-48* (Word Biblical Commentary 29), Waco, TX: Word, 1988, s.155-165

Keown, Gerald L., Pamela J. Scalise & Thomas G. Smothers *Jeremiah 26-52* (Word Biblical Commentary 27), Waco, TX: Word, 1995, s.124-175, (det som angår de oppgitte pensumtekstene =ca. 20 sider)

Stuart, Douglas *Hosea - Jona* (Word Biblical Commentary 31), Waco, TX: Word, 1987, s. 20-69

Durham, John I. *Exodus* (Word Biblical Commentary 3), Waco, TX: Word, 1987, s. 256-266 og 238-248

Wenham, Gordon J. *Genesis 1-15* (Word Biblical Commentary 1), Waco, TX: Word, 1987, s. 322-335

Wenham, Gordon J. *Genesis 16-50* (Word Biblical Commentary 2), Waco, TX: Word, 1994, s. 13-32

Marshall, I.Howard. *The Gospel of Luke* (The New International Greek Testament Commentary), Exeter: Paternoster Press, 1978, s.792-807

Longenecker, Richard N. *Galatians* (Word Biblical Commentary), Waco, TX: Word, 1989, s. 97-219

Ellingworth, Paul *Commentary on Hebrews,* (The New International Greek Testament Commentary), Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1993, s. 394-487

Olsson, Birger *Första Petrusbrevet,* (Kommentar till Nya Testamentet), Stockholm: EFS-förlaget, 1982, s. 69-97

Valen, Karsten *Framtid og håp,* Oslo: Lunde, 2001 s. 134-154

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 20 timer, hvorav 10 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene.. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 5000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten oppfylle alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

Målsetting

Målet med dette emnet er å trenge inn i boken og budskapet til profeten Mika og således også få mer innsikt i denne klassiske profetboken innen profetbevegelsen. Emnet skal videre bidra til at studentene skal bli mer trygge og erfarne på å drive eksegeese. Det er også et mål at studentene gjennom emnet skal få en viss oversikt over forskningssituasjonen til profeten Mika.

Emnebeskrivelse

Hoveddelen av dette emnet består i eksegeese av profeten Mika. En søker å sette profeten i tidshistorisk ramme og se ham i sammenheng med de andre profetene fra det åttende århundre f. Kr. Det er også viktig å bli kjent med den faglige diskusjonen (forskningssituasjonen) rundt innledningsspørsmål til profeten Mika, og å få trening i eksegetisk metode. Også bruken av det tekstkritiske apparatet i den hebraiske tekstugaven til Det Gamle Testamente (BHS) skal øves, og forsøksvis skal en sammenligne visse avsnitt i den greske oversettelsen av Det Gamle Testamente (Septuaginta) med den hebraiske teksten.

Pensumlitteratur

Bibeltekster og pensumlitteratur

Hele skriftet leses og tolkes utfra den hebraiske tekst.

Kommentarer:

Andersen, Francis I. and David Noel Freedman

Micah. A New Translation with Notes and Commentary, (Anchor Bible 24E), New York, NY: Doubleday, 2000, s. 1-602.

Det forutsettes at studentene i tillegg til denne kommentaren også konsulterer andre kommentarer der det er relevant.

I tillegg er innledningsdelen i følgende kommentarer pensum:

Allen, Leslie   *The Books of Joel, Obadiah, Jonah and Micah*, (The New International Commentary on the Old Testament), Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1976, s. 239-261.

Hillers, Delbert R.   *A Commentary on the Book of the Prophet Micah*, (Hermeneia), Philadelphia, PA: Fortress, 1984, s. 1-10.

Mays, James Luther   *Micah*, (Old Testament Library), London: SCM, 1976, s. 1-33.

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 20 timer, hvorav 10 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. For å få veiledning fra lærer i arbeidet med emnene, må studenten delta aktivt i seminartimene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 5000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten oppfylle alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

Målsetting

Hensikten med dette emnet er å vinne bedre innsikt i emner som er knyttet til kirketanken i Det nye testamente. Gjennom emnet skal studenten tilegne seg kunnskap og drøfte grunnleggende spørsmål som kirkens selvforståelse og dens bakgrunn i Det gamle testamente. Videre skal studenten ha innsikt i temaer knyttet til spørsmål om nådegaver, tjenester i menigheten, organisering og orden i menighetslivet og spørsmålet om menighetstukt. Emnet vil også søke å belyse forholdet mellom jødekristne og hedningekristne.

Emnebeskrivelse

Gjennom selvstendig arbeid med bibeltekster ut fra gresk tekst skal emnet både gi trening i eksegetisk metode og saklig innsikt i emnet som studeres. Valget av bibeltekster er fokusert på de nytestamentlige brev som gir et direkte innblikk i den eldste kristne kirke.

Gjennom studiet av bibelkommentarer og annen sekundærlitteratur skal studenten også få et bilde av nødvendig bakgrunnsstoff og av forskningssituasjonen i faget. Emnet vil også drøfte tematiske spørsmål på bakgrunn av bibeltekstene.

Bibeltekster og pensumlitteratur

Følgende tekster skal eksegerees på grunnlag av gresk tekst: *1. Korinitierbrev 12 og 14; Efeserbrevet 1,1-6,23;; 1. Timoteusbrev 2,8-3,13 og 5,1-22; Titus brev 1,5-9 og 1. Petersbrev 2,4-10.*

Disse tekstene leses med følgende kommentarer:

Collins, R. F. (1999): *First Corinthians*. Sacra Pagina. Collegeville: Liturgical Press. ss. 441-471 og 489-525.

Hanssen, O. C. (2004): *Felles Adgang. Kirkens enhet, Åndens gjerning og misjons i Paulus Brev til Efeserne*. Stavanger: MHS. ss. 1-140.

Marshall, I. H. (1999): *The Pastoral Epistles*. ICC. Edinburg: Clark. ss. 436-521 og 572-623.

Marshall, I. H. (1991): *1. Peter*. The IVP NT Commentary Series. Leicester: IVP. ss. 65-77.

Pensumlitteratur til tematiske drøftelser:

Barton, S.C. (2001): *Life Together. Family, Sexuality and Community in the New Testament and Today*. Edinburg: Clark. ss. 85-116.

Baasland, E. (1993): "Ledelsesstrukturer i den eldste kirke." I: Gullaksen, P.-O., Austad, T., Fougner, E. og Skarsaune, O.: *Reform og embete. Festsskrift til Andreas Aarflot på 65-årsdagen den 1.juli 1993*. Oslo: Universitetsforlaget. ss. 181-197.

Kvalbein, H. (2003): "I Jesu skole. Disippelskap som utgangspunkt for kirketenkningen." I: Røsæg, N. A. og Kvalbein, H. (red): *Slik blir kirken til. Kirke i forandring i Det nye testamente*. Trondheim: Tapir. ss. 53-78.

Kjær T. (2001): *Når menigheden setter grenser*. København: DBI. ss. 1-116.

Malina, B. J. (2001): *The New Testament World. Insights from the Cultural Anthropology*. Third edition, Revised and Expanded. Louisville: John Knox Press. ss. 198-220.

Røsæg, N. A. (2003): "Kirken i Korint. Modeller for kirken i nytestamentlig kontekst og i dag." I: Røsæg, N. A. og Kvalbein, H. (red): *Slik blir kirken til. Kirke i forandring i Det nye testamente*. Trondheim: Tapir. ss. 79-146.

Røsæg, N. A. (2003): "'Det hellige intranett.' Var kirken én? En hypotese under debatt." I: Røsæg, N. A. og Kvalbein, H. (red): *Slik blir kirken til. Kirke i forandring i Det nye testamente*. Trondheim: Tapir. ss. 173-188.

Skjevesland, O. (1993) "Ordinasjonen i Det nye testamente." I: Gullaksen, P.-O., Austad, T., Fougner, E. og Skarsaune, O.: *Reform og embete. Festskrift til Andreas Aarflot på 65-årsdagen den 1.juli 1993*. Oslo: Universitetsforlaget. ss. 199-212.

Weyde, K. W. (2003): "Guds folk i Det gamle testamente. Kontinuitet og diskontinuitet med Det nye testamente." I: Røsæg, N. A. og Kvalbein, H. (red): *Slik blir kirken til. Kirke i forandring i Det nye testamente*. Trondheim: Tapir. ss. 23-52.

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 20 timer, hvorav 10 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 5000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten oppfylle alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

Målsetting

Studenten skal på grunnlag av grunnteksten og sekundærlitteratur skaffe seg et kjennskap til disse to brevenes tidshistoriske bakgrunn, og gjennom et detaljstudium få innblikk i problemstillingene som preger disse to brevene. Eksegese skal i seg selv gi trening og modning i eksegetisk metode. Det er også et mål å lære forskningssituasjonen til disse to brevene å kjenne.

Gjennom kontakt med unge kirker i ulike deler av verden, kan studentene komme til å møte kristne som står i en sterk konflikt med kulturen omkring dem. Det er et mål at de gjennom disse brevenes innhold skal få et dypere innblikk i hvordan apostelen/aposteldisiplene veiledet og øvde sjelesorg i møte med forfølgelsessituasjoner og i møte med fristelsene fra en ikke-kristen kultur.

Fagbeskrivelse

Ved hjelp av et selvstendig arbeid med bibeltekstene på grunnspråket, og gjennom kommentarene i Word Biblical Commentary, skal studentene arbeide seg gjennom tekstene i Peters-brevene. Hele teksten i begge brevene er pensum. Studentene skal også få oversikt over forskningssituasjonen til disse to skriftene.

Pensumlitteratur

Michaels, J. Ramsey *1 Peter*, (Word Biblical Commentary 49),
Waco, TX: Word, 1988, s. IX-LXXIV og 1-315.

Bauckham, Richard J. *Jude, 2 Peter*, (Word Biblical Commentary 50), Waco, TX: Word,
1983, s. 131-343

Green, Michael *2 Peter and Jude*, (Tyndale New Testament Commentaries), rev. ed.,
Leicester: Intervarsity Press, 1989, s. 13-64.

Goppelt, Leonard *Theology of the New Testament*, Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1982,
s. 161-178

Elliott, John H. "Social-Scientific Criticism of a Biblical text: 1 Peter as an Example", i
David G. Horrel (ed.): *Social-Scientific Approaches to New Testament
Interpretation*, Edinburgh: T&T Clark, 1999, s. 339-358.

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 20 timer, hvorav 10 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 5000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten oppfylle alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

Målsetting

Målet med dette emnet er å få bedre kunnskap om den verden bibeltekstene ble til i. Sosiale, historiske, ideologiske og religiøse forhold fra Israel og omkringliggende land og kulturer kan gi dybde og bakgrunn for bibeltekstene. Tekster fra romersk, gresk/hellenistisk, jødisk og kristen kontekst skal studeres. Til en viss grad er derfor dette emnet ment som et hjelpefag til bibelstudiet. Men tekstene har også egenverdi på mange måter, både historisk, litterært og ideologisk.

Tekstene leses dels i original, dels i oversettelser, med innledninger og noter. Noe bakgrunnsstoff leses også fra moderne håndbøker.

Emnebeskrivelse

Tekster fra NTs omverden studeres i utdrag: Gammeltestamentlige apokryfer, Jubileerboken, Qumran, Mishna, Targumer, Philo, Josefus, Tomasevangeliet, De apostoliske fedre. Utvalgte tekster leses i oversettelse, med innledning og kommentarer. Slik skal studentene også få et visst innblikk i forskningssituasjonen til disse tekstene, men med et så stort antall ulike skrifter som emnet her inkluderer er det urealistisk at en skal tilegne seg noe inngående kjennskap til forskningssituasjonen.

De fleste tekster leses hovedsaklig i oversettelser, men med tekstprøver på originalspråkene. Noen skrifter leses primært på originalspråket gresk, men med tilgang til moderne oversettelser.

Pensumlitteratur

Bakgrunnsstoff:

Pedersen, Sigfred (red.)

Den nytestamentlige tids historie, Århus: Aarhus Universitetsforlag, 1994,

Kap 2: "Hellenistisk kultur", ved T. Engberg-Pedersen, s. 58-116

Kap 3: "Det religiøse liv i hellenistisk-romersk tid", ved P. Bilde, s. 117-157

Kap 4: "Jøderne i hellenistisk-romersk tid", ved P. Bilde, s. 158-193

Kap 5: "Den antikke jødiske litteratur", ved B. Otzen, s. 194-244.

Tekster:

Fra De apostoliske fedre: Didaché, lest på gresk:

"Didache, or teaching of the twelve apostles", i *The Apostolic Fathers*, with an English Translation by Kirsopp Lake. (Loeb-serien), London/Cambridge, MA: William Heinemann/Harvard Univ. Press, 1912 og senere, Vol. 1, s. 308-333

Fra gresk filosofi:

”The philosophers and Poets”, i C.K. Barrett (ed.):

The New Testament Background. Writings from Ancient Greece and the Roman Empire That Illuminate Christian Origins, rev. ed., San Fransisco, CA: Harper, 1995, s. 58-91.

Fra Targumer:

The Targum Onqelos to Exodus:

Translated, with Introduction and Apparatus, by Bernard Grossfeld. (The Aramaic Bible. The Targums. Vol. 7) Edinburgh: T&T Clark, 1988. Kap 19-20 og 32-33, s. 51-58 og 88-94.

Samt: Targum Jonathan til Jes 53

Fra Mishna:

”Traktaten Pirke Avot”, i Bente Groth (red.):

Jødiske skrifter, (Verdens hellige skrifter), Oslo: De norske Bokklubbene, 2002, s. 1-36.

Fra pseudepigrafene:

”Jubileerboken - Kap 1-2”, i: E. Hammerschaimb ... [et.al] (red.):

De gammeltestamentlige pseudepigrafer, København: G.E.C. Gads Forlag, 1953-1963, Bind 1, s. 188-242

Fra apokryfene (GT):

”4 Esras bok - Kap 1-13”,:

i: *Apokryfene. Bibelens deuterokanoniske bøker*, Oslo: Det norske Bibelselskap, 1988, s. 547-602

Fra pseudepigrafene:

”1 Enoks bok - Kap 1-71”, i: E. Hammerschaimb ... [et.al] (red.):

De gammeltestamentlige pseudepigrafer, København: G.E.C. Gads Forlag, 1953-1963, Bind 1, s. 80-129

Fra Qumran:

”Krigsrullen”, oversatt og med noter av J. Høgenhaven, i: Bodil Eijmæs (red.):

Dødehavsskrifterne og de antikke kilder om essæerne i ny oversettelse, Fredriksberg: Anis, 1998, s. 235-270

”Sekthåndboken”, oversatt og med noter av Hans-Aage Mink, i: Bodil Eijrnæs (red.):

Dødehavsskrifterne og de antikke kilder om essæerne i ny oversettelse,
Fredriksberg: Anis, 1998, s. 71-115

Fra Josefus:

Utdrag fra ”Den jødiske krig”, i: Paul L. Maier (red.):

Josefus hovedverk. En forkortelse av Den jødiske oldtidshistorie og Den jødiske krig, [Skjetten]: Hermon Forlag 1998, s. 358-378

Fra Philo:

”Philo”, i: C.K. Barrett (ed.):

The New Testament Background. Writings from Ancient Greece and the Roman Empire That Illumine Christian Origin, rev. ed., San Fransisco, CA: Harper, 1995, s. 252-268

Fra apokryfene (NT):

”Thomas-evangeliet”,

i: *Apokryfe evangelier*, (Verdens hellige Skrifter), Oslo: De norske Bokklubbene, 2001, s. 25-58.

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 20 timer, hvorav 10 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. For å få veiledning fra lærer i arbeidet med emnene, må studenten delta aktivt i seminartimene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forlesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 5000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten oppfylle alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

Målsetting

Dette emnet skal gi innsikt i hvordan Bibelen kan oversettes og er blitt oversatt gjennom tidene fra både historiske, språklige, prinsipielle og strategiske synsvinkler. Oversettelser av Bibelen møter studenter og forskere i en rekke ulike utforminger, ofte uten at det gjøres rede for hvilke prinsipper oversettelsene er laget ut fra. Dette emnet skal skjerpe evnen og vilje til observant bruk og vurdering av ulike bibeloversettelser. En ønsker også å gi en viss øvelse i å lage utkast til oversettelser av utvalgte bibeltekster.

Særlig innsikt er viktig i de eldste oversettelsene av det Gamle Testamente til gresk og arameisk, og i Luthers bibeloversettelse, ulike nyere engelske oversettelser, samt ulike danske og norske oversettelser.

Emnebeskrivelse

Studentene skal studere Septuaginta, den eldste bibeloversettelse historien kjenner, gjennom både tekster, tradisjonene og historien bak. En lignende studie gjøres av den arameiske targum, spesielt til Gen 1-3.

Studenten skal videre sette seg noe inn i de eldste oversettelsene av NT, Luthers oversettelsesarbeid, nyere engelske oversettelser, samt ulike danske og norske bibeloversettelser.

Deler av emnet fokuserer på oversettelsesprinsipper i fortid og nåtid, særlig diskusjonen mellom dynamisk ekvivalens og konkordant oversettelse. I noen grad vil missiologiske utfordringer til bibeloversettelser i vår tid bli drøftet.

Enkelte deler av pensum viser ulike oversettelser til noen utvalgte bibeltekster.

Endelig vil emnet legge til rette for at studenten kan lage noen utkast til prøveoversettelser av bestemte avsnitt fra Bibelen.

Pensumlitteratur

Septuaginta:

”Aristeas til Filokrates” (med innledning og noter ved J.Munck),

i: E. Hammerschaimb ... [et.al] (red.): *De gammeltestamentlige pseudepigrafer*, København: G.E.C. Gads Forlag, 1953-1963, Bind 1, s. 381-440.

Pearson, B.W.R: ”Remainderless Translations? Implications of the Tradition Concerning the Translation of the LXX for Modern Translational Theory”, i Stanley E. Porter & Richard S. Hess (eds.): *Translating the Bible. Problems and Prospects*, (Journal for the Study of the New Testament Supplement Series 173), Sheffield: Sheffield Academic Press, 1999, s. 63-84.

Targumer:

Targum Neofiti 1: Genesis,

Translated, with Apparatus and Notes by Martin McNamara, (The Aramaic Bible. The Targums, Vol 1A), Edinburgh: T&T Clark, 1992, s. 29-46 og 52-64. (Gen 1-3)

Til ulike oversettelser:

Kapitlet "The Early Versions of The New Testament",

i: Kurt Aland og Barbara Aland: *The Text of the New Testament*, 2nd rev. ed., Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1989, s. 185-221

Wegner, Paul D. *The Journey from Texts to Translations. The Origin and Development of the Bible*, Grand Rapids, MI: Baker, 1999, s. 243-261 (Kap. 15: Early versions)

Luther, Martin *Guds ord, menneskers språk*, Oslo: Det norske Bibelselskap, 1983, s. 9-18

Sverdrup, E. "Luther som bibeloversetter", i Martin Luther: *Guds ord, menneskers språk*. Oslo: Det norske Bibelselskap, 1983, s. 21-50

Wegner, Paul D. *The Journey from Texts to Translations. The Origin and Development of the Bible*. Grand Rapids, MI: Baker, 1999, (Kap. om nyere engelske oversettelser, s. 341-399)

Holter, Åge "Kampen for norsk bibel og norsk bibelspråk", i *Bibelen i Norge*. Oslo: Det norske Bibelselskap, 1991, s. 73-98.

Til oversettelsesprinsipper og strategi:

Nida, Eugene A. & Charles R. Taber

The Theory and Practice of Translation, Leiden: Brill, 1974, s. 1-32.

Smalley, William A. *Translation as Mission. Bibel Translation in the Modern Missionary Movement*, Macon, GA: Mercer Univ. Press, 1991, s. 21-59.

Baasland, Ernst "Bibeloversettelse og bibelsyn", i Dagfinn Rian (red.): *Bibel og bibeloversettelse*, (Relieff-serien nr. 37), Trondheim: Tapir, 1995, s. 125-140.

Vinje, F.E. "Skal Gud tale dagens eller gårsdagens språk?" og "Ordforståelse og ordkunnskap i dagens norske samfunn", i Ole Chr. M. Kvarme (red.): *Norsk bibelspråk. En bok om bibeloversettelse og norsk språk. Fra en konsultasjon arrangert av Det norske Bibelselskap Granavolden 10.-12. januar 1991*, (Bibelselskapets skriftserie 3), Oslo: Det norske bibelselskap, 1992, s. 22-33 og 34-39.

Furuli, Rolf *Den rolle teologi og fordommer spiller ved bibeloversettelse*, Oslo: R. Furuli AS, 1999, s. 15-82

"1.Mosebok 1-3", i: *GT MMM. Loven eller de fem Mosebøker*. Oversatt av S.Michelet, S.Mowinkel og N.Messel. Oslo: Aschehoug, 1929, s.1-7.

"1.Mosebok 1-3", i: *Ny bibeloversettelse, - på videnskabeligt grundlag. Annoteret prøveoversættelse*. København: Reitzel, 2001, s. 15-26.

O'Donnell, M.B "Translation and the Exegetical Process, Using Mark 5,1-10, 'The Binding of the Strongman', as a Test Case", i Stanley E. Porter & Richard S. Hess (eds.): *Translating the Bible. Problems and Prospects*, (Journal for the Study of the New Testament Supplement Series 173), Sheffield: Sheffield Academic Press, s. 162-188.

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 20 timer, hvorav 10 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. . Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 5000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten oppfylle alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

Målsetting

Dette emnet fokuserer familieliv og kjønnsroller fra ulike tider og tekster innenfor Bibelen. Emnet er tverrfaglig ved at en studerer tekster både fra Det gamle og Det nye Testamente. En skal fordype seg både i familiens indre liv, kjønnsroller som avspeiler seg, ulike oppgaver kjønnene har i samfunnslivet og i gudsdyrkelse. For å sette bibeltekstene i relieff skal en også i noen grad tilegne seg kunnskap om hvordan tilsvarende kjønnsroller var i de omgivende kulturer, særlig i nytestamentlig tid.

En ønsker at studentene kan nå frem til reflektert kunnskap og innsikt i kontroversielle spørsmål om bibelteksternes budskap i forhold til likestilling eller differensiering mellom kjønnene i familieliv, samfunnsliv og gudstjenesteliv. En tenker likevel ikke å ta opp et omfattende studium av alle tilgrensende spørsmål om kirkesyn, embetssyn og kirkekonstitusjon, verken i bibelsk tid eller aktuelt. Like fullt vil slike spørsmål også berøres i forelesninger, seminarer eller diskusjoner.

Utvalgte tekster fra Det gamle og Det nye Testamente eksegere fra grunnspråkene.

Emnebeskrivelse

Bibeltekstene fra NT studeres ut fra gresk tekst. Tekster fra GT studeres for dem som har tatt hebraisk, eller ut fra norsk oversettelse. Tekstene skal tolkes ut fra sin historiske og litterære sammenheng, men også i et videre helbibelsk perspektiv. Utvalgte kapitler, avsnitt og artikler trekkes inn i studiet, dels for å gi bakgrunn, dels for å fylle ut tekstenes virkningshistorie og tolkningshistorie. Disse bøkene og artiklene representerer ulike syn og tilnærminger på flere av de kontroversielle spørsmålene emnet berører.

Pensumlitteratur

Pensumtekster:

Gen 1,26-28; 2,4-3,24; Ex 20,12; 21,7-11; 22,16-17; Lev 18; Deut 24,1-5;
Matt 19,3-12; Joh 20,1-18; Rom 1,21-28; 1 Kor 7; 11,1-16; 14,34-38; Gal 3,26-29; Ef 5,21-6,4; 1 Tim 2,8-15; Tit 2,1-10; 1 Pet 3,1-7.

Pensumlitteratur:

- Gen 1,26-28 og 2,4-3,24:

Wenham, Gordon J. *Genesis 1-15*. (Word Biblical Commentary 1), Waco, TX: Word, 1987, 26-33 og 44-91

- Ex 20,12; 21,7-11; 22,16-17:

Durham, John I. *Exodus*. (Word Biblical Commentary 3), Waco, TX: Word, 1987, s. 290-292; 321-322; 327.

- Lev 18:

Hartley, John E. *Leviticus*. (Word Biblical Commentary 4), Waco, TX: Word, 1992, s. 280-301.

- Deut 24,1-5:

Craigie, Peter C. *The Book of Deuteronomy*. (The New International Commentary on the Old Testament). Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1976, s. 304-306

- Matt 19,3-12:

M. Müller, Mogens *Matthæusevangeliet* (Dansk kommentar til Det nye Testamente Bind nr. 3), Århus: Aarhus universitetsforlag, 2000, s. 409-414. -

- Joh 20,1-18:

Beasley-Murray, George R.

John, 2nd ed. (Word Biblical Commentary 36), Nashville, TN: Nelson, 1999, 364-378.

- Rom 1,21-28:

Dunn, James D.G. *Romans 1-8*. (Word Biblical Commentary 38), Waco, TX: Word, 1988, s. 59-67.

- 1 Kor 7 og 11,1-16 og 14,34-38:

Danbolt, Erling *1. Korinterbrev*. (Credo-kommentaren), København: Credo, 1985: s. 163-200 og 249-263 og 324-330

eller:

- Fee, Gordon D. *The First Epistle to the Corinthians*. (The New International Commentary on the New Testament). Grand Rapids, MI: Eerdmans, s. 266-357; 491-530 og 696-712.

- Gal 3,27-29:

Longenecker, Richard N.

Galatians. (Word Biblical Commentary 41), Waco, TX: Word, 1990: 150-159.

- Ef 5,21-6,4:

Lincoln, Andrew T. *Ephesians*. (Word Biblical Commentary 42), Waco, TX: Word 1990, s. 351-410.

- Tim 2,8-15:

Mounce, William D. *The Pastoral Epistles*. (Word Biblical Commentary 46), Waco, TX: Word, 2000, s. 102-149.

- Tit 2,1-10:

Mounce, William D. *The Pastoral Epistles*. (Word Biblical Commentary 46), Waco, TX: Word, 2000, s. 405-419.

- 1 Pet 3,1-7:

Michaels, J. Ramsey *1 Peter*. (Word Biblical Commentary 49), Waco, TX: Word, 1988, s. 154-172.

Annen pensumlitteratur:

Witherington III, Ben *Women and the Genesis of Christianity*., Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1990, (250 sider, samtidshistorie om kvinners rolle, eksegetisk og bibelteologisk/sosiologisk)

- Malina, Bruce J. *The New Testament World. Insights from Cultural Anthropology*, 3rd ed. rev. and exp., Louisville, KY: John Knox, 2001, s. 134-160. (Kap.5: Kinship and Marriage: Fusing Families Together).
- Malina, Bruce J. *Windows on the World of Jesus. Time Travel to Ancient Judea*. Louisville, KY: John Knox, 1993, s. 71-89.
- Giujarro, Santiago "The Family in First Century Galilee", i Halvor Moxnes (ed.): *Constructing Early Christian Families. Families as Social Reality and metaphor*. London/New York, NY: Routledge, 1997, s. 42-65
- Barclay, John M.G. "The Family as the Bearer of Religion in Judaism end Early Christianity", i Halvor Moxnes (ed.): *Constructing Early Christian Families. Families as Social Reality and metaphor*. London/New York, NY: Routledge, 1997, s.66-80.
- Moo, Douglas "What does it mean not to teach or have authority over men? 1 Timothy 2,11-15", i John Piper og Wayne Grudem (eds.): *Recovering Biblical Manhood and Womanhood. A Response to Evangelical Feminism*. Wheaton, IL: Crossway, 1991, s. 179-193.
- Grudem, Wayne "Wives like Sarah, and the husbands who honor them: 1 Peter 3,1-7." i John Piper og Wayne Grudem (eds.): *Recovering Biblical Manhood and Womanhood. A Response to Evangelical Feminism*. Wheaton, IL: Crossway, 1991, s. 194-208.
- Danbolt, Erling *Se selv hva Bibelen sier om menns og kvinners tjeneste i menigheten. Fortolkning og refleksjoner over 1. Korinterbrev kapittel 11-14*. Oslo: Lunde, 1990, s. 125-143.

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 20 timer, hvorav 10 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evalueringsformer

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 5000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten oppfylle alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

Målsetting

Kristendommen har alltid forkynt et framtidshåp, bygd på Bibelens forkynnelse om de siste ting. Målet med dette kurset er å gå inn i det bibelske materialet og vise dets bredde og variasjon. Ved å gå til GT først og deretter til NT, vil en vise både en sammenheng og en utvikling i materialet. Gjennom det ønsker en å legge et sunt grunnlag for forståelsen av det kristne håp, slik Bibelen legger det fram. Samtidig skal studiet gi forståelse for at man innen kristenheten har ulikt syn på en del punkter, men den aktuelle forskningssituasjonen i bibelvitenskapen angående eskatologien har større vekt.

Emnebeskrivelse

Etter en kort innføring om særpreget i GTs framtidshåp, følger en oversikt over ulike sider ved eskatologien i GT og detaljstudier av noen sentrale tekster.

Så kommer en innføring om bruken av gammeltestamentlige motiver i NTs eskatologi og detaljstudier av en del sentrale tekster.

Emnet avsluttes med en forskningshistorisk oversikt over kirkens forståelse av eskatologien og særlig på det såkalte "tusenårsriket".

Pensumlitteratur

Bibeltekster

Bibeltekstene fra NT studeres ut fra gresk tekst. Tekster fra GT studeres ut fra hebraisk tekst for dem som har tatt hebraisk, eller ut fra norsk oversettelse.

Eksegese fra GT ut fra enten hebraisk tekst eller norsk oversettelse : Jes 11; 41,21-43,21; Esek 37; Sak 14

Eksegese fra NT ut fra gresk: Matt 24; 1 Tess 4,13-5,11; 2 Tess 1,3-2,15; Åp 12-13; 16; 19,1-21,8

Pensumlitteratur

Valen, Karsten *Framtid og håp*. Oslo: Lunde, 2001, s. 9-37

Gowan, Donald E. *Eschatology in The Old Testament*, 2nd ed., Edinburgh: T&T Clark, 2000, s.1-152

Watts, John D.W. *Isaiah 1-35*. (Word Biblical Commentary 24), Waco, TX: Word, 1984, s.167-180

Watts, John D.W. *Isaiah 34-66*. (Word Biblical Commentary 25), Waco, TX: Word, 1987, s.109-136

Zimmerli, Walter *Ezekiel 2*, (Hermeneia), Minneapolis, MN: Fortress, 1983, s.253-280

Smith, Ralph L. *Micah- Malachi*, (Word Biblical Commentary 32), Waco, TX: Word, 1983, s. 229-241

Wanamaker, Charles A.:

The Epistles to the Thessalonians, (The New International Greek Testament Commentary), Carlisle: Paternoster, 1990, s.164-190 og 215-269

Kartveit, Magnar & Gjerde, Ole Ø:

”Jødisk apokalyptisk litteratur i sin klassiske periode”, i *Fremtiden i Guds hender*. Oslo: Skrivestua. MF, 1978, s. 85-107

Baasland, Ernst ”Apokalyptiske motiver i de synoptiske evangelier”, i *Fremtiden i Guds hender*. Oslo: Skrivestua. MF, 1978, s. 108-126

Hagner, Donald A. *Matthew 14-28*. (Word Biblical Commentary 33B), Waco, TX: Word, 1995, s. 682-725

Skarsaune, Oskar *Tusenårshåpet, endetidsforventning gjennom 2000 år*, Verbum, Oslo, 1999, s.10-120

Mounce, Robert H. *The Book of Revelation*. (The New International [NT] Commentary on the New Testament), rev. ed. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1998, s. 231-263; 289-305; 340-387

Mosbech, Holger *Sproglig fortolkning til Johannes´ Aabenbaring*. København: Gyldendal, s. 108-130; 149-157; 180-201

Synnes, Martin ”Kommer det et tusenårsrike? Joh Åp 20,4-6 som akilleshæl i bibeltolkningen.” i: *Tidsskrift for Teologi og Kirke* 73 (2002), s. 3-17

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 20 timer, hvorav 10 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

StudiekraV

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 5000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten oppfylle alle studiekraVene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

MIS350 Missiologi, fordypningsdel (20 stp)

Innledning

MIS-351 Fordypning i misjonshistorie (10 stp/ECTS)
--

Målsetting

Hovedmålsettingen med emnet er at studentene gjennom fordypning i pensumlitteraturen skal få god kunnskap om misjonen og den kirkelige utvikling som leder fram til dagens kirkelige situasjon i Kina eller Etiopia. Likeså skal de ha innsikt i de misjonsmetoder som er blitt brukt, og hvordan de har fungert i forhold både til misjonen og landet misjonærene har arbeidet i. Det er også viktig at studentene viser innsikt i og også evne til å drøfte betydningsfulle utfordringer og problem misjon og kirke har møtt og stadig møter. En vil drøfte den rolle norsk misjon har spilt i de aktuelle områdene.

Emnebeskrivelse

Fordypningen i misjonshistorien skal i forhold til studiet av dette emnet på bachelornivået gi økt innsikt i hvordan kirken har spredt seg ved misjon og på annen måte fra oldtiden og fram til i dag. En legger vekt på kristendommens møte med ikke-kristen religiøsitet, motivene som drev misjonærene av sted og ulike metoder og framgangsmåter som er blitt brukt i ulike perioder. Vi følger hovedtrekkene i før-reformatorisk misjon og kirkedannelse. I etter-reformatorisk tid legges det størst vekt på evangelisk misjon i de siste to hundre år.

Når det gjelder norsk misjons innsats i Kina og Etiopia, blir det særlig fokusert på arbeidet Norsk Luthersk Misjonssamband har drevet i disse to landene. En vil legge til rette for at noen av studentene kommer til å skrive hovedoppgave ut fra det omfattende arkivstoffet som finnes i NLM-arkivet. For Kinas vedkommende legges det også stor vekt på å innsikt i de kristnes kår under kommunismen og utviklingen av den registrerte og uregistrerte kirke i landet.

Studiet av misjonshistorien vil også gi fordypet innsikt i de religiøse, kulturelle, politiske og samfunnsmessige forhold som misjonen er blitt drevet under, og hvordan en har forsøkt å kontekstualisere det kristne budskapet. Spørsmålet om forholdet mellom kirke og misjon vil også bli belyst, og hvordan ulike konfesjonelle og kirkelige retninger har påvirket misjonsarbeidet.

Pensumlitteratur

Alternativ 1: Kina

Bloch-Hoel, Nils E.

”Den kristne kirke i Kina etter Mao 1949”, i: *Norsk Tidsskrift For Misjon* 4 (1997), s. 193-205

Lambert, Tony

Chinas` s Christian Millions, London: Monarch Books, 1999, s. 195-243

Lambert, Tony

The Ressurrection of the Chinese Church. Wheaton, IL: An OMF Book, Harold Shaw Publ., 1999, 2nd ed., s. 1-325

Malmstrøm, Axel

Evangeliet Til Alverden, Den Nyere Missions Baggrund og Historie, København: Lohses Forlag, 1960, Bind 2, s. 7-194

Moffett, Samuel H.

A History of Christianity in Asia. Vol. 1: Beginnings to 1500, Maryknoll, NY: Orbis Books, 2nd ed., 1998, s.13-16, 287-323, 442-475

Kjebekk, Erik "Kina og Mandsjuria", i: Tolo Arne (red.):

Såtid, vekst og modning, Historien om Norsk Luthersk Misjonssambands arbeid i Asia, Afrika og Sør-Amerika, Oslo: Lunde Forlag, 2002, s. 21-65

Uhalley Jr., Stephen and Wu Xiaoxin (eds.)

China and Christianity, Burdened Past, Hopeful Future, New York, NY, London: An East Gate Book, M.E. Sharpe, 2001, s. 11-27, 179-216, 271-300

Alternativ 2: Etiopia

Bakke, Johnny

"The Missionary Factor in the Institutionalization of the Ethiopian Evangelical Church Mekane Yesus", i: Getatchew Haile, Aasulv Lande, Samuel Rubenson (eds.): *The Missionary Factor in Ethiopia*, Frankfurt am Main: Peter Lang, 1998, s. 155-167

Gravås, Hans Aage

Penetrating the Territory of D'amma. Emic perspectives on the intercultural encounters and the emergence of an indigenous Church among the D'Irasha (Gidole) of Southwestern Ethiopia, Deerfield, IL: Trinity University, 1997, s. 57-207 (Doktoravhandling, Ph.D)

Aren, Gustav *Evangelical Pioneers in Ethiopia, Origins of The Evangelical Church Mekane Yesus*, Stockholm: EFS Förlaget, 1978, s.29-44, 168-183, 383-385, 412-442

Mogensen, Kristian

The bible as a tool in mission strategy, Stavanger: School of Mission and Theology, 2002, s. 29-136

Sundkler, Bengt & Steed Christopher

A History of The Church in Africa, Cambridge: Cambridge University Press, s. 34-41, 73-80, 150-168, 694-698, 901-917, 927-931.

Sæverås, Olav *On Church-Mission Relations in Ethiopia 1944-1969 with special reference to the Evangelical Church Mekane Yesus and the Lutheran Missions*

Oslo: Lunde, 1974, s. 5-163

Tolo, Arne

Sidama and Ethiopia, The emergence of The Mekane Yesus Church in Sidama, Uppsala: Uppsala Universitet, 1998, s. 125-282 (Doktoravhandling, Teol.dr.)

Tolo, Arne

"Etiopia", i Tolo, Arne (red.): *Såtid, vekst og modning, Historien om Norsk Luthersk Misjonssambands arbeid i Asia, Afrika og Sør-Amerika*, Oslo: Lunde Forlag, 2002, s. 67-113

Østebø, Terje

"Kirken, konteksten og islam. Noen refleksjoner fra Bale, Etiopia", i *Norsk tidsskrift for misjon*, 57 (2003), s. 89-110

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 20 timer, hvorav 10 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. For å få veiledning fra lærer i arbeidet med emnene, må studenten delta aktivt i seminartimene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen

og på forlesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

StudiekraV

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 5000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten oppfylle alle studiekraVene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

Målsetting

Målet for emnet er at studentene skal få innblikk i røttene og tenkningen omkring misjons i Norge. Dessuten skal studenten få et innblikk i misjonsteologien slik vi finner den i dag internasjonalt. Dette vil innebære noe generelle studier og en del som går på forskjellige typer misjonsteologi som frigjøringsteologi, katolsk teologi og afrikansk teologi. Studenten vil også få innblikk i grunnlaget for kirkeveksttenkningen.

Emnebeskrivelse

Misjonsteologien går inn på forholdet mellom Bibelen og verden. Hvordan har missiologer kunnet kontekstualisere budskapet og teologien i forskjellige ytre settinger? En må også ta opp til vurdering om den jødiske bakgrunnen i det gamle testamente har en parallell i afrikansk historie. Studenten må også sette seg inn i hvordan en i starten argumentere for misjon i en kirke som hadde tenkt lite på dette. Her er det den norske settingen som er i fokus. Videre vil studenten få innsikt i hvordan en i kirkevekst-tradisjonen har analysert kirkens misjonsvirksomhet med tanke på vekst eller mangel på det.

Pensumlitteratur

- Bassham, Roger C. *Mission Theology: 1948-1975 Years of Worldwide Creative Tension. Ecumenical, Evangelical, and Roman Catholic*, Pasadena, CA: William Carey Library, 1979, s. 209-359
- Bediako, Kwame *Theology and Identity. The Impact of Culture upon Christian Thought in the Second Century and Modern Africa*, Oxford: Regnum, 1992, s. 225-444
- Carson, D.A. *The Church in the Bible and the World. An International Study*, Grand Rapids, MI: Baker, 1993, s. 13-153, 213-302
- Glasser, Arthur F. & Donald A. McGavran *Contemporary Theologies of Mission*, Grand Rapids, MI: Baker, 1983, s. 62-81, 137-166, 180-232
- Dahle, Lars *Hvorfor driver vi misjon?*, Stavanger: NMS forlag, 1895, (24 sider)
- Egede, Hans "Memorial" fra 1710, i: *Norsk misjonsleksikon*, Stavanger: Nomi, 1967, s. 743-747
- NLM *Prinsipperklæring om misjon, NLMs misjonsstrategi i 90-årene*, Oslo: NLM, 1991, s. 5-14
- Schreuder, H.P.S. *Nogle ord til Norges Kirke om christelig Pligt med Hensyn til Omsorg for ikke christne*, Christiania, 1842 (småtrykk, 24 sider)
- Solheim, Dagfinn *An Investigation into the Determinative Factors behind the Missionary Movement within the Norwegian Church*, Pasadena, CA: Fuller, 1978, s. 14-65 (Doktoravhandling, D.Miss)

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 20 timer, hvorav 10 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. For å få veiledning fra lærer i arbeidet med emnene, må studenten delta aktivt i seminartimene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 5000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten oppfylle alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

MIS-353 Jesusbilder innenfor de tre Abrahamittiske religionene (10 stp/ECTS)

Målsetting

Studiet skal gi innsikt i hva jødedommen og islam lærer om Jesus Kristus/ Yeshua/ Isa sammenlignet med den kristne forståelsen av ham. En vil oppdage både likheter og ulikheter, berøringspunkter og konfliktområder i forhold til den kristne forståelsen av Jesus. Vanskeligheter knyttet til dialog med jødedommen og islam bør dermed bli avdekket.

Emnebeskrivelse

Studenten skal sette seg inn i hvordan Jesus blir oppfattet og forstått fra jødisk og fra muslimsk hold. Som pensum er derfor skrifter av jødiske og muslimske forfattere inkludert. Samtidig skal studenten også vurdere hvordan en fra et kristent ståsted bør imøtegå både det jødiske og det muslimske jesusbildet. Med henblikk på misjonering og religionsdialog er det viktig å lete etter tilknytningspunkter.

Pensumlitteratur

Islamsk

Durie, Mark. "Isa, the Muslim Jesus," henta frå nettstaden www.answering-islam.org.uk/Intro/islamic_jesus.html

Leirvik, Oddbjørn. *Images of Jesus Christi in Islam*. Uppsala: Studia Missionalia, 1999. Kap II, VI, VII, (142 sider).

Bouras, Mohammed. "Om Jesus, Marias sønn," i *Islam i Norge*, Millenium 1998. Side 77-83 (6 sider).

Kateregga, Badru and David Shenk. "Jesus the Messiah," i *A Muslim and a Christian in Dialogue*. Penn.: Herald Press, 1997. Side 156-167 (11 sider).

Moucarry, Chawkat. *At være tro mod tro: Kristendom og islam i dialog*. Fredriksberg, Danmark: Unitas Forlag, 2004. Side 131-222 (91 sider).

Jødisk

Flusser, David. *Jesus, en biografi*. Stockholm: Verbum Förlag, 1970. 136 sider.

Vermes, Geza. *Jesus, the Jew. A Historian's Reading of the Gospel*. New York: Macmillan, 1973 eller senere utg.. Side 18-81 (59 sider).

Riggans, Walter. "Jewish Views of Jesus through the Ages. The Jewish Reclamation of Jesus and its Implications for Jewish-Christian Relations." i *Mishkan* 17-18 (1992-1993). Side 1-22.

Skarsaune, Oskar. "Oldkirkens kristologi og de jødiske frelsesforventningene," i *Judendom och kristendom under de första århundradena*. Volum 2, s. 201-219. S. Hidal; K.-J. Illman; T. Kronholm; M. Müller & O. Skarsaune, red.. Oslo: Universitetsforlaget, 1986. (18 sider)

Brown, Michael L. "Messianic Judaism and Jewish Jesus Research," i *Mishkan* 33 (2000) sider 36-48. 12 sider.

Brown, Michel L. *Answering Jewish Objections to Jesus. Volume Two*. Grand Rapids: Baker, 2000. side 3-68 og 153-234. (146 sider).

Lenowitz, Harris. *The Jewish Messiahs. From the Galilee to Crown Heights*. Oxford Univ. Press, 1998. Side 3-22, 81-92, 149-166, 263-276 (60 sider).

Neusner, Jacob. "Hillel-skikkelsen," i *Jødedommen i den første kristne tid*, Trondheim: Tapir, 1987. Side 56-76 (20 sider).

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 20 timer, hvorav 10 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. For å få veiledning fra lærer i arbeidet med emnene, må studenten delta aktivt i seminartimene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 5000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten oppfylle alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

MIS-354 Frelse som frigjøring i kristen og jødisk teologisk tenkning (10 stp/ECTS)

Målsetting

Studenten skal få innsikt i hvordan en ser på "frelse" fra ulike kristne retninger, og fra jødisk synspunkt. Fra kristent hold er det særlig den latinamerikanske frigjøringsteologien som fokuseres, dels i dialog med konservativ evangelikal teologi. Videre skal en undersøke jødisk frelsesforståelse, både ut fra deler av jødedommens historie og i nåtid.

Målet er at de ulike religiøse retningene som her er representert, får komme til orde med sine forståelser av frelse som frigjøring ut fra deres tro. De likheter og ulikheter som avdekkes, inviterer til misjonsteologisk refleksjon, både på egne vegne og komparativt. Slik reises også spørsmålet om det er mulig å føre en dialog mellom disse religionene og retningene.

Emnebeskrivelse

Emnet "frelse som frigjøring" studeres hovedsaklig ut fra frigjøringsteologien fra latinamerikansk frigjøringsteologi og fra evangelikalt ståsted, samt i jødedommen. Studiet skal synliggjøre hvilke mål hver av disse religionene/retningene arbeider mot, både i deres forskjellighet og i deres mulige berøringspunkt.

En forsøker langt på vei både å la hver av retningene/religionene selv få presentere sin forståelse, og dels å la disse ulike synspunktene møtes og kontrastere hverandre. Vekten ligger her på nyere utviklinger ideologisk sett, men en vil i noen grad også trekke inn historiske utviklinger.

Pensumlitteratur

- Gutiérrez, Gustavo   *A Theology of Liberation*.
SCM Press, London 1974 (ca 270 sider)
- Nordstokke, Kjell   *Ekklesiogenese. Konsil og kontekst I Leonardo Boffs ekklesiologi*
Diakonhjemmets høgskolesenter, Oslo 1990 (hele boken 267 sider)
- Knitter, Paul   "Toward a Liberation Theology of Religions" i *The Myth of Christian Uniqueness*. Orbis: New York 1987, pp 178-200
- Ellis, Marc H.:   *Toward a Jewish Theology of Liberation*. Maryknoll New York: Orbis, 1987 (143 sider)
- Huda, Qamar-Ul: "The 40th Anniversary of Vatican II: Examining *Dominus Iesus*, and Contemporary Issues for Inter-religious Dialogue between Muslims and Catholics." I *Islam and Christian-Muslim Relations* 15 (2004) 331-347
- Waardenburg, Jacques: "Christians, Muslims, Jews, and Their Religions." I *Islam and Christian-Muslim Relations* 15 (2004) 13-33
- Baasland, Ernst   "Hva er frelse?" i *Ordet fanger*. Oslo: Universitetsforlaget 1991 (16 sider)
- Edwards, David/Stott, John: "Cross of Christ" i *Essentials. A liberal-evangelical dialogue*. Hodder & Stoughton, London 1988 (pp107-168)

Roberts, J. Dayton, ed: *Liberation Thinking, an Evangelical Assessment*
MARC, Ca. 1987 (56 sider)

Kirk, J. Andrew   *Liberation Theology. An evangelical view from the Third World.*
Maryknoll 1979 (s.143 – 208)

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 20 timer, hvorav 10 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. For å få veiledning fra lærer i arbeidet med emnene, må studenten delta aktivt i seminartimene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 5000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten oppfylle alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

ST350 Systematisk teologi, fellesdel (20 stp)

ST-351 Nådemidlene (10 stp/ECTS)

Målsetting

Læren om nådemidlene har en helt sentral plass i luthersk teologi. Den står i direkte sammenheng med læren om Den Hellige Ånds applikasjon av Kristi frelsesverk og dermed med rettferdiggjørelse, gjenfødelse og omvendelse m.m. Målet er at studentene som fremtidige tjenere for Guds Ord i misjon og kirke skal få en solid forankring i denne kirkes nådemiddellære. Målet er å vise den evangeliske vei mellom spiritualisme og sakramentalisme

Emnebeskrivelse

Fokus i dette emne vil være Ordet, dåpen og nattverden som virkekriftige nådemidler. De enkelte nådemidlene, Ordet, dåpen og nattverden vil bli behandlet hver for seg og samlet i forhold til deres plass i kirkens felles liv og i de troendes personlige liv. I tilknytning til Ordets nådemiddel vil også skriftemålet bli tatt opp. I samråd med lærer kan den enkelte student bytte ut noe litteratur mot annen sakssvarende litteratur.

Pensumlitteratur

- Bloch-Hoell, Nils E., Hvorfor ikke døpes om igjen? Dåpen som engangshandling i tverrkonfesjonelt og økumenisk sikt, i *Det levende Ordet* (FS til Åge Holter), Oslo: Universitetsforlaget 1989, s. 161-172
- Braathen, Carl E and Jensen, Robert W. (eds.), *Christian Dogmatics*, Vol. II, Philadelphia: Fortress press, 1984, p. 253-394.
- Eidberg, Peder A. (red.) Dåpen i norske kirkesamfunn, Oslo : Land og kirke/Gyldendal, 1982, s. 11-48, 62-77, 96-114.
- Dåpen og Nattverden, i *Dåp, nattverd og embete*, (Limadokumentet), Kommissjonen for tro og kirkeordnings dokument nr. 111, Oslo: Verbum, 1983, s. 17-34.
- Hoas, Brynjulf, Dåpens betydning og plass i forkynnelsen, i *Fast Grunn* 4/5, 1971, s. 210-216, 297-304.
- Hoas, Brynjulf, 5. The purpose of the Lord's Supper , 6. The Gift and the Benefits of the Lord's Supper, 7. The Communication of the Benefits, og 8. The Recipients: How is the Lords Supper received properly according to its Institution, i *The Bestowal of the Benefits of the Real Presence. The Early Eucharistic Works of Martin Chemnitz as a Contribution toward the Formula of Concord article VII*, St. Louis: Concordia Seminary, 1990, p. 153-283.
- Thielicke, Helmut, "The form of Presentation: The Church", i *The Evangelical Faith*, Vol. III, Edinburgh: T. & T. Clark Limited, p. 199-300.
- Valen-Sendstad Aksel, *Troens fundament*, Nådemidlene, s. 469-500.
- Wisløff, Carl Fr, Lov og evangelium i forkynnelsen, i *Ordet fra Guds munn: aktuelle tanker om forkynnelsen*, Oslo: Lunde Forlag, 95-168.
- Wisløff, C. Fr., Luthersk sakramentsyn, i *Fullfør din tjeneste. Artikler og taler*, Oslo: Lunde Forlag, 1993, s. 140-150.
- Wisløff, C. Fr., Forkynnelse om dåpen, i *Gjør en evangelists gjerning*, Oslo: Lunde Forlag, 1998, s. 27-48 .

Luther, Martin, Concerning the Letter and the Spirit, i *Answer to the Hyperchristian, Hyperspiritual and Hyperlearned Book by Goat Emser in Leipzig ...*, i *Luther's Work*, vol 39, p. 175-203

Luthers fortale til sine skrifter, i *Martin Luthers Skrifter i udvalg*, København: Credo forlag, 1981, s. 101- 108.

Luther, Martin Fortale til store Galaterbrevskommentar, i *Martin Luthers Skrifter i udvalg*, København: Credo, 1984, s. 17- 29.

Konkordieboken, Den evangelisk-lutherske kirkes bekjennelsesskrifter, Jens Olav Mæland (red.), Oslo: Lunde, 1985.

Konkordieformelen: FC Ep. V -VII.; FC SD, V-VII.

Luthers Store katekisme. Om dåpen, Om nattverden, og Kort formaning til å skrifte.

Den katolske kirkes Katekisme, Oslo: St. Olavs Forlag, 1994, s. 304-308, 325-338, 345-366

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 20 timer, hvorav 10 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. For å få veiledning fra lærer i arbeidet med emnene, må studenten delta aktivt i seminartimene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 5000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten oppfylle alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

Målsetting

Luthers teologiske tenkning har hatt en ualminnelig stor betydning for teologi og forkynnelse i de etterfølgende perioder – ut over den lutherske kirke. Hensikten med dette emnet er at studentene skal få anledning til å sette seg grundigere inn i denne teologien gjennom arbeid med en del viktige Luther-skrifter. Tanke er at dette vil virke stimulerende på deres egen teologi og forkynnelse.

Emnebeskrivelse

I samsvar med målsetningen vil kurssets vesentlige innhold bestå arbeid med Luther-skrifter. Alle studenter skal arbeide med hele innføringslitteraturen og et utvalg på 350-400 sider fra kildelitteraturen. Utvalget må godkjennes av faglærer. I sammenheng med emne for et skriftlige arbeidet som hver student skal skrive - og noe ut over det - kan den enkelte student i samråd med lærer også velge noen andre Luther-skrifter enn de som er anført nedenfor.

Pensumlitteratur

Lohse, Bernhard, *Martin Luthers Theology*, trans. By Roy A. Harrisville, Minneapolis: Fortress Press, 1999. (3-335 s.)

Hägglund, *Arvet från reformasjonen: teologihistoriska studier*, Göteborg: Församlingsförlaget, 2002, 158 s.

Skrifter av Martin Luther

Lectures on Genesis Chapters 1-5, i *Luthers Works*, Vol. 1, St. Louis: Concordia Publishing House, 1958, (Utvalgte sider)

Den Store Galaterbrevkommentaren, i Martin Luther, *Verker i utvalg*, bd. VI, Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1983, (utvalgte sider)

Om Kirkens babylonske fangenskap. Et forspill, i Martin Luther, *Verker i utvalg*, bd. II, Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1979, s. 89-191. (Utvalg)

Til den kristne adel av de tyske nasjon om bedring av kristendommens kår..., 1520, i Martin Luther, *Verker i utvalg*, bd. II, Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1979, s. 7-88.

Om den verdslige øvrighet, i Martin Luther, *Verker i utvalg*, bd. III, Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1979, 163-203.

Om konsilene og kirken, 1539, i *Luthers Skrifter i udvalg*, bd. 2, København: G. E. C. Gads Forlag, 1963, s. 270-435. (Utvalg)

At en kristen forsamling eller menighet har rett og makt til å bedømme enhver lære og til å kalle, innsette og avsette lærere. Redegjørelse og begrunnelse ut fra Skriften, i Martin Luther, *Verker i utvalg*, bd. III, Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1980, s. 204-212)

Answer to the Hyperchristian, Hyperspiritual and Hyperlearned Book by Goat Emser in Leipzig ..., 1521, i *Luther's Works*, vol 39, p. 143-224

En preken om dåpens hellige ærverdige sakrament, i Martin Luther, *Verker i utvalg*, bd. I, Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1980, s. 311-321.

Luthers fra skrifter fra nattverdsstriden 1524-1528. Et mindre utvalg

Luther, Martin Luthers bekjennelse, i *Om Kristi nadver. Bekjennelse (1528)*, i *Martin Luthers Skrifter i udvalg*, bd. 7, *Troens evangelium. Ord og sakrament*, København: Credo forlag, 1981, s. 325-336.345-47.

- Om den kristne frihet*, i Martin Luther, *Verker i utvalg*, bd. II, Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1979, s. 303-234.
- Om den dobbelte retferdighet*, i *Martin Luthers Skrifter i utvalg, Troen og livet*, København: Credo Forlag, 1992, s. 9-39.
- Mod Latomus. Om synd og nåde*, i *Martin Luthers Skrifter i utvalg*, bd. 8, København: Credo Forlag, 1995, s. 23-198 (125 s. i LW, utvalg)
- Den trellebundne viljen*, i Martin Luther, *Verker i utvalg*, bd. IV, Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1979, s.113-362 (utvalg)
- Exhortation to all Clergy Assembled at Augsburg*, i *Luther's Work* vol. 34, *The Career of the Reformer Vi*, Philadelphia: Fortress Press, 1960, p. 9-61.
- Mod antinomerne*, i *Martin Luthers Skrifter i utvalg*, bd. 6, *Troen og livet*, København: Credo Forlag, 1992, s. 180-196.
- Seks tesarækker til disputasjon mod antinomerne, i *Martin Luthers Skrifter i utvalg*, bd. 6, *Troen og livet*, København: Credo Forlag, 1992, s. 197-224.
- En preken om å forberede seg til å dø*, i Martin Luther, *Verker i utvalg*, bd. I, Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1979, s. 296-310.
- Den tyske messe (1525/1526)*, i Martin Luther, *Verker i utvalg*, bd. V, Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1982, s. 7-39.

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 20 timer, hvorav 10 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. For å få veiledning fra lærer i arbeidet med emnene, må studenten delta aktivt i seminartimene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 5000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten oppfylle alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

Målsetting

Studiet vil sikte på en fordypning i enkelte kristne bevegelser som i nyere tid har fått sterk utbredelse, bevegelser som studentene i sitt framtidige arbeid må rekne med å stå overfor uansett hvor de senere kommer til å virke: Pinsebevegelsen, den karismatiske bevegelse, trosbevegelsen, frigjøringsteologien, feministteologien og den evangelikale bevegelse. Hensikten er å gi innføring i hva de står for i teologi og virksomhetslik at de kan forholde seg til dem på en informert måte.

Emnebeskrivelse

Pinsebevegelsen, den karismatiske bevegelse og trosbevegelsen vil behandles mer i sammenheng med hverandre, mens frigjøringsteologien, feministteologien og den evangelikale bevegelse tas opp hver for seg. En vil se etter røtter og utviklingslinjer og markerte særtrekk også innen de enkelte retningene. Innen undergruppene kan studentene i forståelse med lærer bytte ut noe litteratur mot annen tilsvarende litteratur også slik at enkelte av bevegelsene får større vekt.

Pensumlitteratur

Den karismatiske bevegelse og trosbevegelsen:

Hagin, Kenneth E., *Den troendes autoritet* (Utvalg på ca. 50 s.)

Lie, Geir, Hellighetsbevegelsen i USA og Storbritannia - et historisk riss, i *Refleks* 2-1, 2003, s. 2-18.

Lie, Geir, Pinsebevegelsen i USA: en kort introduksjon, ca. 15 s.)

Lie, Geir *Refleks* 1-2, 2002, (art. av, Joe McIntyre og Magnar Kartveit) s. 3-50

Lindholm, Hans og Brosché, Fredrik., *Varför är trosförkunnelsen farlig?* Uppsala: EFS-förlaget, 1986. (s. 9-125)

Feministteologi:

Hauge, Astri, "Feministteologi som fagkritikk og fagfornyelse", i *Feministteologi i dag: sju föreläsningar till Kerstin Aspegrens minne*, Lund: Teologiska Institutionen i Lund 1989 (= *Religio*, 30), s.9-27.

Hauge, Astri, "Teologi, etikk og feministisk teori", i Dagny Kaul, Anne Hilde Laland, Sølvi Østrem (red.), *Feministteologi på norsk*, Oslo: Cappelen, 1999, s. 17-37.

Henriksen, Jan-Olav, Språkets muligheter og grenser i talen om Gud. Refleksjoner med bakgrunn i utfordringen fra feministisk teologi", i Henriksen, Jan-Olav, Heiene, Gunnar, Thorbjørnsen, Svein Olaf (red.), *Teologi for kirken. Festskrift for Torleiv Austad på 65 års dagen*, Oslo: Verbum, 2002, s. 114-124.

Schmidt, Ulla, "Rettferdighet eller omsorg? Betydningen av en feministisk kritikk for vår forståelse av rettferdighet som etisk ideal", i Dagny Kaul, Anne Hilde Laland, Sølvi Østrem (red.), *Feministteologi på norsk*, Oslo: Cappelen, 1999, s. 58-69.

Frigjøringsteologi:

Boff, Leonardo & Boff, Clodovis, *Introducing Liberation Theology*, Maryknoll, NY: Orbis Books, 1987. (95 s.)

Cadorette, C. m.fl. (red.), *Liberation Theology: An Introductory Reader*, Maryknoll, NY: Orbis Books, 1992, p. 77-219.

Gutiérrez, G., *A Theology of Liberation: History, Politics and Salvation*. Maryknoll, NY: Orbis Books, 1973, p. 43-77. 143-250.

Nyere evangelikal teologi:

Croucher, Rowland, *Recent Trends Among Evangelicals*, Bromley, Kent: MARC Europe, 1986, p. 7-41.

Erickson, Millard J., *The Evangelical Left, Encountering Postconservative Evangelical Theology*, Grand Rapids, Mich.: Baker Books, 1997 (138 s.)

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 20 timer, hvorav 10 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. For å få veiledning fra lærer i arbeidet med emnene, må studenten delta aktivt i seminartimene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

Studiekrav

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 5000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten oppfylle alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

Målsetting

Kirkehistorien viser med all ønskelig tydelighet at synet på kirke og menighet har stor betydning for hvordan en søker å realisere dens kall og oppgav i verden. Målet med dette kurset er å bevisstgjøre studentene om dette og bidra til forståelse for sammenhengen mellom kirkesyn og andre sentrale deler av den evangeliske tro slik at de både settes i stand til kritisk selvbesinnelse og teologisk fundert vurdering av andre tradisjoner og nyere aktivitets- og opplevelsesorienterte retninger.

Emnebeskrivelse

Dette emnet ble tilbudt også i bachelor-programmet. Studenter som valgte det da, kan velge det også nå – i betydelig utvidet form, men med noen endringer i studielitteraturen. I dette emnet vil en fordype seg i den kristne menighets vesen og oppdrag, det alminnelige prestedømme, nådegavene og de midler og forskjellige tjenester Gud bruker til å bygge sin menighet. En vil presentere de viktigste syn på dette emne, samt ta opp til vurdering nyere tendenser i moderne menighetsliv. En del av dette emnet vil være å drøfte kirkesyn og forsamlingspraksis i egen tradisjon.

Pensumlitteratur

- Braathen, Carl E and Jensen, Robert W. (eds.), *Christian Dogmatics*, Vol. II, Philadelphia: Fortress press, 1984, p. 183-252.
- Hegstad, Harald, "Pluralisme, demokrati og forankring i folkekirken", i Kjell Olav Sannes ... m.fl. (red.), *Etikk, tro og pluralisme: festskrift til Lars Østnor*, Bergen: Fagbokforlaget, 2004, s. 217-234.
- Hoas, Brynjulf, *Guds menighet. Hovedpunkter om menigheten i Det nye testamentet*. Oslo 1979, s. 11-25.37-59.77-144.
- Pannenberg, Wolfhart, *Systematical Theology*, Vol. 3, Grand Rapids, Mich.: William B. Eerdmans Publishing Company, 1991, p. 1-134.
- Wisløff, C. Fr., Det alminnelige prestedømme og det kirkelige embete i Martin Luthers teologi, i *Den lutherske bekjennelse og katolisismen 1530 og 1980*, Oslo: Luther Forlag, 1980, s. 63-118.
- Sand, Arne, "Vårherre på landet. Kristen tro i folkekirken," i *Kirke og Kultur* 93 (1988), s. 413-426.
- Sannes, Kjell Olav, Karakteristikk og vurdering av 'Porvoo-erklæringen' som økumenisk dokument, i *Tidsskrift for Teologi og Kirke* 68 (1997), s. 83-96
- Skarsaune, Oskar, Det kirkelige embete: fra presbyter til prest og biskop. Noen bibelske og oldkirkelige momenter", i *Tidsskrift for Teologi og Kirke* 71 (2000), s. 215-232
- Østnor, Lars, *Kirkens tjenester med særlig henblikk på diakontjenesten*, Oslo: Luther, 1978, s. 71-117, 153-175
- Lie, Geir, *Apostler og aposteltjeneste i internasjonal pinsekristendom, Refleks* 1-1, 2002, s. 3-12
- Den katolske kirkes Katekisme*, Oslo: St. Olavs Forlag, 1994, s. 226-240, 390-404.
- Fellesuttalelsen fra Porvoo med Porvoo-erklæringen*, Oslo: Mellomkirkelig Råd, 1993 (39 s.)
- Luther, Martin*, Den tyske messe, i *Martin Luther, Verker i utvalg, bd. V*, Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1982, s. 7-39.
- Hope, Ludvig, Framtids-linjene i norsk lækmannsarbeid, i *Skrifter i samling*, bd. IX, *Kyrkja og Guds folk*, s. 216-231.

Vågen, Tormod, Bibelsk forsamlingsyn, i *Ved kjelda*, Bergen: A:S Lunde & Co.s forlag, s. 162-208.

Luther, Martin, Om koncilierne og kirken, 1539, i Luther skrifter i utvalg, bd IV, København: G.E. C. Gads Forlag, s. 270-435. (ca 100 s.)

Luther, Martin At en kristen forsamling eller menighet har rett og makt til å bedømme enhver lære og til å kalle, innsette og avsette lærere. Redegjørelse og begrunnelse ut fra Skriften, i Martin Luther, Verker i utvalg, bd. III, Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1980, 204-212)

Undervisningsformer

Skolen vil i visse semestre tilby deler av dette emnet gjennomgått i klasseundervisning og som seminarundervisning. For øvrig henvises studentene til selvstudium og veiledning.

Undervisningen i emnet har et omfang på 20 timer, hvorav 10 timer er forelesninger og 10 timer seminar. Seminartimene brukes til undervisning og veiledning, og til presentasjon og respons på oppgaver og fremlegg av studentene. For å få veiledning fra lærer i arbeidet med emnene, må studenten delta aktivt i seminartimene. Seminaret bygger på pensumlitteraturen og på forelesningene. I seminaret vil studentene arbeide med presentasjoner og oppgaver de blir tildelt.

Evaluering

StudiekraV

Studenten skal:

- gjennomføre den obligatoriske undervisningen eller veiledningen
- skrive en oppgave på 5000 ord
- delta i evalueringen av studietilbudene

Vurdering

For å bestå emnet må studenten oppfylle alle studiekraVene. Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

Mastergradavhandling (30 stp)

AVH-301 Avhandling (30 stp/ECTS)

Målsetting

Mastergradsavhandlingen skal være et vitenskapelig arbeid innenfor et avgrenset fagområde. Arbeidet med avhandlingen skal styrke studentens faglige grunnlag innen teologi og misjon med tanke på undervisning og annen formidling av det kristne budskap primært i en tverrkulturell tjeneste. Arbeidet vil også gi studenten en viss erfaring med og opplæring i forskning.

Beskrivelse

Mastergradsavhandlingen kan være en selvstendig undersøkelse bygd på kildemateriale. Den kan også være en vurderende analyse av andres forskning. Avhandlingen kan videre være frittstående eller en del av et større forskningsprosjekt hvor flere er engasjert.

Det er også mulig at avhandlingen er en videreføring av det emnet studenten har valgt i fordypningsdelen av mastergradsstudiet, og det er mulig å inkludere en feltundersøkelse i arbeidet med avhandlingen. Valg og vinkling av emne skal tilpasses de overordnede målene for mastergradsstudiet. Rektor utpeker veileder som i samråd med studenten velger emne for avhandlingen. Emnet skal endelig godkjennes av rektor.

Veilederen skal normalt ha doktorgrad eller tilsvarende, og minst førstelektorkomptanse.

Mastergradsavhandlingen er på 30 studiepoeng og tilsvarer en arbeidsinnsats på 5 måneder. Avhandlingens omfang skal være på mellom 20 000 ord og ikke overstige 32 000 ord.

Frist for innlevering av avhandlingen er 15. desember i høstsemesteret og 15. mai i vårsemesteret.

Evaluering

Studiekrav

For å levere mastergradsavhandlingen til endelig vurdering må den enkelte student

- underskrive en avtale med veileder
- søke rektor om godkjenning for emnet til mastergradsavhandlingen
- legge frem et utkast til et kapittel på 15 sider på et avhandlingsseminar
- ha fullført de øvrige emnene i Mastergradsstudiet inklusiv metodelære

Vurdering

For å bestå emnet må studenten oppfylle alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av mastergradsavhandlingen.

Andre bestemmelser

Når avhandlingen leveres, skal den være skrevet på maskin eller PC. Den leveres inn i ett trykkekklart eksemplar. Eventuell beskjed om utlånsklausul (dvs. at oppgaven bare kan lånes ut og brukes med forfatterens samtykke) må gis skriftlig ved innleveringen.

FMH sørger for mangfoldiggjøring, innbinding og forsendelse av 4 eksemplarer av avhandlingen uten utgift for studenten. Disse eksemplarene går til veilederen, til den andre sensoren og til FMH's bibliotek og arkiv.

Innen 3 uker etter innlevering skal det gis beskjed til studenten fra sensorene om oppgaven er godkjent for innlevering. Hvis den ikke godkjennes får studenten oppgaven tilbake for videre bearbeiding.

Når avhandlingen leveres til sensur etter at de øvrige mastergradsprøvene er bestått, skal den endelige karakteren normalt settes innen 2 måneder etter innlevering.

Vedlegg:

- Opptaksreglement for Fjellhaug Misjonshøgskole
- Eksamensreglement for Fjelhaug Misjonshøgskole
- Gradsreglement for Fjellhaug Misjonshøgskole
- Retningslinjer for individuell veileding
- Oversikt over tillatte hjelpemidler ved eksamen etc.

Opptaksreglement for Fjellhaug Misjonshøgskole

Siste justering er foretatt av styret Fjellhaug Skoler den 2. desember 2004

§ 1. Opptak

Fjellhaug Misjonshøgskole tar normalt opp studenter for studiestart i høstsemesteret.

§ 2. Opptakskapasitet

Misjonshøgskolens lærerråd (FMH-råd) fastsetter hvor mange studenter en kan ta opp. Av kapasitetshensyn kan det bli tale om begrensning.

§ 3.1 Generelle opptakskrav

Skolen følger de til enhver tid gjeldende forskrifter fra Kirke-, utdannings og forskningsdepartementet (KUF) med spesifisering av krav om generell studiekompetanse for universiteter og høyskoler.

Dette innebærer:

a) Fullført og bestått 3-årig videregående opplæring med *grunnkurs, VKI og VKII* eller fagbrev/svennebrev eller fylte 23 år i løpet av opptaksåret og 5 års fulltids arbeidserfaring eller 5 års samlet fulltids arbeidserfaring fra arbeid og utdanning. Som arbeidserfaring kan også regnes omsorgsarbeid og militær førstegangstjeneste/siviltjeneste. Som utdanning gjelder fullført og bestått kurs i videregående skole og/eller folkehøgskole, og eksamen fra høyere utdanning av minst ett års lengde.

b) Følgende fag må være dekket innenfor, eller tas i tillegg til kravene nevnt under a):
Norsk (14)
Engelsk (5)
Matematikk (5)
Naturfag (5)
Samfunnsfag (6) som omfatter nyere historie (4) og samfunnslære (2)

Fagene er oppgitt med gjennomsnittlig uketimetall og faget må være bestått med karakteren 2 (Ng) eller bedre.

c) For søkere som har lest norsk og samisk med respektive (11) pluss (11) uketimer, gjelder ikke kravet om 14 uketimer i norsk.

d) Opptaksorganet (FMH-råd) har plikt til å vurdere om annen utdanning eller dokumentasjon av kunnskaper kan godkjennes om likeverdige. Departementet kan gi nærmere regler.

e) Det skal vurderes individuelt om søkere med 3-årig videregående utdanning fra Rudolf Steiner-skole oppfyller kravene til generell studiekompetanse.

§ 3.2 Opptak på grunnlag av fullført høgre utdanning

Søkere som er over 25 år og har eksamen fra høgskole- og universitetsstudium av minst ett års lengde eller to halvårige studium har generell studiekompetanse. Det samme gjelder søkere med eksamen fra utdanning med tilsvarende omfang som er godkjent i samsvar med paragraf 9 i lov om private høgskoler av 11.juli 1986 og/eller eksamen fra utdanning med tilsvarende omfang som har tilråding fra det tidligere Nasjonalt koordinerende utvalg for godkjenning av eksamener (NKU). Eksamen fra studier der opptakskravet ikke har vært basert på fullført videregående skole eller tilsvarende, kan ikke regnes med som eksamen nevnt ovenfor.

§ 3.3 Opptak på grunnlag av realkompetanse

Realkompetanse er all den relevante kompetansen en person har skaffet seg gjennom lønnet eller ulønnet arbeid, utdanning, organisasjonserfaring eller på annen måte. Søkere som ikke har generell studiekompetanse og som fyller minst 25 år i løpet av opptaksåret kan søke om opptak på grunnlag av realkompetanse.

Nærmere informasjon om realkompetanse får en ved henvendelse til Fjellhaug Misjonshøgskole.

§ 4. Utenlandske søkere

Søkere med utenlandsk utdanning må dokumentere bestått utdanning på nivå med norsk 3-årig videregående skole og i tillegg dokumentere norskkunnskaper med en av følgende prøver:

- 1) Bestått eksamen fra læreplan i norsk som andrespråk på VKII-nivå. I skriftlig avgjør eksamens-karakteren om faget er bestått, det samme gjelder i muntlig hvis man trekkes ut til eksamen.
- 2) Bestått eksamen fra trinn 3 i norsk for utenlandske studenter ved universitetene
- 3) Bestått eksamen fra 2-årig høgskolestudium i norsk språk og samfunnskunnskap for utenlandske studenter.
- 4) Skriftlig test i norsk for fremmedspråklige, høyere nivå ("Bergenstesten") med minst 450 poeng.

Fjellhaug Misjonshøgskole kan godta annen dokumentasjon av norskkunnskaper. Annen dokumentasjon kan være norsk eller annet nordisk språk som morsmål, eller eksamen i norsk fra utenlandsk universitet eller høgskole.

Kravene til norskkunnskaper gjelder ikke for søkere som skal tas opp til engelskspråklige utdanningsprogram (kvoteprogram), og studenter som tar del i europeiske utvekslingsprogram.

§ 5. Generelle konkurranseregler

Slike blir til enhver tid fastsatt av FMH-råd. Någjeldene regler er:

Hvis det blir konkurranse om studieplassene (jfr. pkt. 2) blant de formelt kvalifiserte søkerne, vil en ved opptak til 1.året i Bachelor-studiet legge vekt på karakterpoeng fra videregående skole, fra annen universitets- eller høgskoleutdanning, gjennomgått folkehøgskole eller bibelskole.

Søkere som tar sikte på å fullføre hele profesjonsutdanningen, blir vurdert på nytt etter å ha fullført 1.året i Bachelor-studiet ved Fjellhaug Misjonshøgskole eller andre institusjoner med tilsvarende godkjente studietilbud. I prinsippet er studiet åpent for alle, men de studenter har førsterett til studieplass om er antatt av Norsk Luthersk Misjonssambands (NLM) hovedstyre med sikte på tjeneste innen NLM. Formelt vedtak om tildeling av studieplass fattes av misjonshøgskolens lærerråd.

For søkere til årsstudiet i musikk er det i tillegg eget reglement for opptaksprøver.

Masterstudiet er også i prinsippet åpent for alle som fyller opptakskravene. Blir det konkurranse om studieplassene mellom de formelt kvalifiserte søkerne vil de studenter som er antatt av NLM's hovedstyre med sikte på tjeneste innen NLM ha førsterett til studieplass.

Ellers kan det også bli aktuelt å legge vekt på karakterer fra bachelorstudiet ved konkurranse om studieplasser.

§ 6. Søknadsfrist

Fristen for å søke blir avgjort av FMH-råd og blir bekjentgjort ved utlysning av studietilbudet. Søkere som avslutter utdanning/eksamen som kreves for opptak etter søknadsfristen er ute, må også søke innen fristen. De vedlegger stadfestelse fra skole/institusjon om planlagt eksamen og ettersender vitnemål så snart det foreligger.

Søkere som søker etter fristen, kan opptas hvis skolen har kapasitet til å ta imot flere (jfr. pkt. 2). Eventuelle søkere til det 2. eller 3. studieår som er antatt med sikte på tjeneste i NLM, har da førsterett på studieplass.

§ 7. Søknadsskjema

Søknad om opptak skal skrives på eget skjema som en får tilsendt fra Fjellhaug Misjonshøgskole. Vitnemåls- og attestkopier må følge søknaden.

§ 8. Svar på søknad

Alle søkere får skriftlig svar på søknaden.

§ 9. Stadfesting av studieplass

De som er opptatt, må innen dato nevnt i Fjellhaug Misjonshøgskoles svarbrev, skriftlig stadfeste at de tar imot studieplassen.

§ 10. Klage

Eventuell klage på resultat av opptaksvurderingen blir behandlet av en klagenemnd nedsatt av styret for Fjellhaug Misjonshøgskole.

Eksamensreglement for Fjellhaug Misjonshøgskole

Sak/tittel:	Eksamensreglement for Fjellhaug Misjonshøgskole
Hr-sak:	54/08
Godkjent av styret:	22/08
Med virkning fra:	1. august 2008

§ 1. Rett til å gå opp til eksamen

1. Den som oppfyller kravene til opptak og eventuelle andre krav for å gå opp til eksamen i det aktuelle emne, har rett til å gå opp til eksamen.
2. Dersom det i studieplanen er fastsatt at kandidaten skal delta i obligatoriske kurs, obligatorisk undervisning, obligatorisk praksis eller lignende, kan kandidaten nektes oppmelding etter denne paragraf dersom kandidaten ikke oppfyller de obligatoriske kravene eller lignende.

§ 2. Ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene

1. Fjellhaug Misjonshøgskole skal sørge for at kunnskaper og ferdigheter hos studentene blir prøvet på en upartisk og faglig måte. De valgte evalueringsformer som er angitt i gjeldende studieplan skal sikre det faglige nivået ved høgskolen og studentene.
2. Ved sensureringen benyttes minst to sensorer. Enten to interne sensorer eller intern sensor samt en ekstern.
3. Ved ny sensurering ved klagesaker benyttes minst to sensorer. Endring kan gjøres både til gunst og ugunst for klager. Dersom den endelige karakteren er fastsatt på grunnlag av både skriftlig og muntlig prøve, og klager får medhold på sensuren over den skriftlige delen av eksamenen, avholdes en ny muntlig prøve til fastsetting av endelig karakter.
4. Ved sensur skal sensorene:
  - utforme eksamensoppgaver og/eller sensorveiledning
  - vurdere eksamensbesvarelsene fra alle kandidatene
  - foreta en samlet vurdering av vurderingsordningene for emnet som inngår i emnet/studieplanen
5. Rektor oppnevner eksterne sensorer for en treårsperiode, mens studieleder fastsetter årlig hvilke emner der ekstern sensor skal brukes.

§ 3. Eksamen og sensur

1. Muntlige eksamener og prøver er offentlige med mindre hensynet til gjennomføringen tilsier at de skal være lukkede. Studieleder kan også – etter søknad – gjøre unntak fra regelen om offentlig eksamen eller prøve for enkeltkandidater dersom det er tungtveiende årsaker til det.

2. Sensuren skal foreligge innen tre uker dersom ikke særlige grunner gjør det nødvendig å bruke mer tid på sensurarbeidet. Universitets- og høgskoleferier er ikke inkludert. Dersom det ikke er mulig å skaffe til veie det antall kvalifiserte sensorer som er nødvendig for å avvikle sensuren på tre uker, kan studieleder fastsette en lengre frist.

§ 4. Karakterer og vurderingsuttrykk

1. Vurderingsuttrykket ved eksamen, prøve, bedømmelse av oppgave eller annen vurdering skal det enten anvendes *bestått/ikke bestått* eller graderte karakterer med fem trinn, der A er beste og E dårligste ståkarakter og F for ikke bestått emne. Den graderte skala har følgende verdier:

Bokmål

<i>Symbol</i>	<i>Betegnelse</i>	<i>Generell beskrivelse av vurderingsuttrykket</i>
A	Fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Viser stor grad av selvstendighet.
B	Meget god	Meget god presentasjon som ligger over gjennomsnittet. Viser evne til selvstendighet.
C	God	Gjennomsnittlig prestasjon som tilfredsstillende på de fleste områder.
D	Nokså god	Prestasjon under gjennomsnittet, med en del vesentlige mangler.
E	Tilstrekkelig	Prestasjon som tilfredsstillende minimumskravene, men heller ikke mer.
F	Ikke bestått	Prestasjonen tilfredsstillende ikke minimumskravene.

Nynorsk

<i>Symbol</i>	<i>Nemning</i>	<i>Generell omtale av vurderingsuttrykka</i>
A	Framifrå	Ei framifrå prestasjon som skil seg klart ut. Syner stor grad av sjølvstende.
B	Mykje god	Ein mykje god prestasjon som ligg over gjennomsnittet. Syner evne til sjølvstende.
C	God	Ein gjennomsnittleg prestasjon som er tilfredstillande på dei fleste områda.
D	Nokså god	Ein prestasjon under gjennomsnittet, med ein del vesentlege manglar.
E	Tilstrekkeleg	Ein prestasjon som tilfredsstillende minstekrava, men heller ikkje meir.
F	Ikkje greidd	Ein prestasjon som ikkje tilfredsstillende minstekrava.

Engelsk

<i>Grade</i>	<i>Grade</i>	<i>Definition</i>
A	Excellent	An excellent performance, clearly outstanding. Shows a high degree of independence.
B	Very good	A very good performance, above average. Shows a certain degree of independence.
C	Good	An average performance, satisfactory in most areas.
D	Satisfactory	A performance below average, and with significant shortcomings.
E	Sufficient	A performance that meets the minimum criteria.
F	Fail	A performance that does not meet the minimum criteria.

§ 5. Vekting og gjennomsnittskarakter

1. Den enkelte karakter gis en vekting ved utregning av en gjennomsnittskarakter i et emne. Vektingen angis i studieplanen som en brøk av den samlede karakteren.
2. Gjennomsnittskarakterer er en samlet karakter for et emne. For emner skal gjennomsnittskarakteren regnes ut slik:
  - Hver bokstavkarakter erstattes av en tallekvivalent, slik at A=5, B=4, C=3, D=2, E=1.
  - For hver eksamen multipliseres tallekvivalenten med den vekten vedkommende eksamen skal ha i henhold til studieplanen, og alle produktene summeres.
  - Produktsummen settes opp eller ned til nærmeste hele tall etter at regulære forhøyningsregler er anvendt.
  - Gjennomsnittskarakteren angis med det bokstavsymbolet som svarer til det tallet som kommer frem.

§ 6. Hovedkarakter

1. Hovedkarakter er en samlet karakter som kan gis ved fullført grad. Det skal angis i studieplanen om det gis hovedkarakter eller ikke.
2. Dersom hovedkarakter benyttes vil alle emner med emnekode, emnets navn, emnets studiepoengsomfang være anført, i tillegg til en hovedkarakter.
3. Hovedkarakter kan kun benyttes som et bokstavsymbol dersom minst 75 % av emnene, regnet etter vekt, er gitt bokstavkarakter.

§ 7. Eksterne sensorer og krav til kvalifikasjon

1. Ekstern sensor skal ikke være ansatt i heltids- eller deltidsstilling ved Fjellhaug Misjonshøgskole i det gjeldende semester. Engasjerte forelesere, faglærere, emneansvarlige eller vikarer regnes som interne i den tiden de mottar lønn fra Fjellhaug Misjonshøgskole.
2. En ekstern sensor må minst ha én av følgende kvalifikasjoner:
  - inneha vitenskapelig kompetanse som kvalifiserer som minimum høyskolelektor ved universitet/høgskole eller annen forskningsinstitusjon.
  - i særlige tilfeller gjennom relevant yrkespraksis som særlig kvalifiserer til å foreta sensur innenfor et bestemt fagområde.
3. Dersom studenter i ett emne har familiær tilknytning til faglærer skal det oppnevnes en intern sensor i tillegg ved sensurering. Studieleder oppnevner ny intern sensor.

§ 8. Eksamensordninger og eksamensformer:

1. Eksamensordninger

Eksamensordninger omfatter disse formene:

- a) Ordinær eksamen
- b) Utsatt eksamen
Utsatt eksamen er eksamen som arrangeres for studenter som har vært syke eller som har hatt annen gyldig grunn til fravær ved siste ordinære eksamen.
- c) Kontinuasjoneksamen
Eksamen som arrangeres for studenter som allerede har fremstilt seg og fått sensuren F ved siste ordinære eksamen.
- d) Gjentak
Gjentak er eksamen som arrangeres for studenter som allerede har fremstilt seg, bestått eksamenen, men ønsker å forbedre karakteren.

2. Eksamensformer

Eksamen omfatter disse vurderingsformene:

- a) Skole-/klausureksamen: Skriftlig og/eller muntlig eksamen som avholdes i lokaler anvist av institusjonen, og under tilsyn av personer utpekt av institusjonen. Muntlig eksamen gis enten som selvstendig vekten eksamen eller som justerende.
  - b) Hjemmeeksamen: normalt en skriftlig hjemmeoppgave med eller uten tidsavgrensning.
  - c) Mappevurdering: Vurdering av ett eller flere arbeider som leveres inn i løpet av den tiden vedkommende emne pågår. Nærmere bestemmelser er angitt i studieplanen.
  - d) Seminaroppgave: Skriftlig arbeid utarbeidet under veiledning og i tilknytning til det enkelte emne.
  - e) Andre eksamensformer: Etter nærmere bestemmelse i studieplanen, som vurdert praksis, prosjektoppgave og lignende.
3. Det skal bestemmes i studieplanen hvilken av disse evalueringsformene som skal anvendes og hvor lang tid studenten har til disposisjon, dvs om evalueringsformen er tidsavgrenset.

§ 9. Avvikling av eksamen

1. De skriftlige prøver tar ordinært til kl. 09:00. I tillegg til ordinær tid legges det til 15 minutter til utfylling av navneseddel og innlevering av oppgave.
2. Frammøte til dagseksamen skjer 15 minutter før den fastsatte tid slik at inspektør kan få anledning til å kontrollere de tillatte hjelpemidler. Ingen kan forlate sin plass uten i samråd med inspektør.

3. Tillatte hjelpemidler blir gjort kjent i god tid før eksamen. Godkjente hjelpemidler er hjemlet i § 11, og anført i en egen liste over tillate hjelpemidler ved eksamener ved Fjellhaug Misjonshøgskole.
4. En student som kommer for sent til eksamen, må oppgi grunn og kan delta hvis ingen av de øvrige kandidater har forlatt lokalet.
5. Ved fravær til skoleeksamen må studenten levere legeattest eller annen legitimasjon som er datert samme dag som eksamen holdes. Fravær uten grunn regnes som ikke bestått. Ved gyldig legitimasjon får studenten adgang til utsatt prøve.
6. Kandidaten får tildelt kandidatnummer ved ankomst til eksamenslokale. Det kvitteres for tildelt nummer som beholdes hver eksamensdag i angjeldende eksamenssemester. Inspektør påser at oppgaven er merket med rett nummer. Kandidaten forlater ikke lokalet før inspektør har gitt tegn for dette.

§ 10. Desentralisert eksamen

1. Det er mulig å søke om desentralisert avvikling av skole/klausureksamen.
2. Forutsetningen for å imøtekomme søknad om desentralisert eksamen er at den holdes ved en annen institusjon med eksamensvakt, og at eksamenen avholdes på det tidspunkt som Fjellhaug Misjonshøgskole fastsetter.
3. Studenten må levere inn søknad om desentralisert eksamen minst 6 uker før den eksamenstidspunktet ved institusjonens eksamensavvikling.

§ 11. Tillatte hjelpemidler ved eksamen

1. Det er utarbeidet egne lister som forteller hvilke hjelpemidler studentene har anledning til å bruke under eksamen.
2. Fremmedspråklige studenter kan søke om hjelpemidler på eget språk. Studenten må da søke i seks uker før eksamenen skal avlegges. Søknaden sendes til studieleder.

§ 12. Annullering av eksamen eller prøve

1. Klagenemden for Fjellhaug Misjonshøgskole kan annullere eksamen eller prøve eller godkjenning av kurs dersom studenten:
  - a. ved hjelp av falskt vitnemål eller annen for uredelig opptreden, har skaffet seg til å gå opp til eksamen eller prøve, eller å delta i vedkommende emne eller kurs, eller
  - b. har forsøkt å fuske eller forsettelig eller grovt uaktsomt har fusket ved avleggelsen av, eller forut for endelig sensur av, eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av emne eller kurs.

2. Klagenemden for Fjellhaug Misjonshøgskole kan annullere godskrivning eller godkjenning av utdanning tatt ved Fjellhaug Misjonshøgskole, eller fritak for eksamen eller prøve, dersom studenten har oppnådd dette ved hjelp av falskt vitnemål eller annen form for uredelig opptreden.
3. Studenten kan påklage vedtak om annullering etter første og annet ledd (dvs § 11.1 og 11.2) til departementet eller særskilt klageorgan oppnevnt av departementet.
4. Adgangen til annullering foreldes ikke.
5. Etter avgjørelse om annullering plikter studenten å tilbakelevere eventuelle vitnemål eller karakterutskrift til høgskolen. Dersom vitnemål eller karakterutskrift ikke tilbakeleveres i rett tid, kan høgskolen be om namsmannens hjelp til tilbakelevering.

§ 13. Kildebruk og fusk ved eksamen

1. Ved seminaroppgaver, hjemmeeksamen og andre skriftlige arbeider vil kopiering eller avskrift av faglitteratur og andres arbeider uten henvisning bli vurdert som fusk.
2. Bruk av andre hjelpemidler enn de som er oppført i studieplanen blir ansett som fusk.
3. Dersom studenten har ulovlige hjelpemidler til disposisjon etter at eksamen er startet, blir det behandlet som forsøk på fusk.
4. Dersom det oppstår mistanke om fusk eller forsøk på fusk under eksamen, skal kandidaten straks gjøres oppmerksom på at forholdet vil bli rapportert. Kandidaten velger selv om vedkommende vil fullføre eller avbryte eksamen. Dersom eksamenen fullføres, skal besvarelsen leveres inn og sensureres på vanlig måte. k

§ 14. Klage over formelle feil ved eksamen

1. Studenter som har vært oppe til eksamen eller prøve, kan klage over formelle feil innen tre uker etter at han eller hun er eller burde være kjent med det forhold som begrunner klagen. Slik klage avgjøres av høgskolens klagenemnd.
2. Dersom det er begått feil som kan ha hatt betydning for studentens prestasjon eller bedømmelse av denne, skal sensurvedtaket oppheves. Hvis feilen kan rettes opp ved ny sensur av innleverte arbeider, foretas ny sensurering. I motsatt fall holdes ny eksamen eller prøve med nye sensorer. Karakterfastsetting ved ny sensur etter denne paragrafen kan påklages etter lov om universiteter og høyskoler § 5-3.
3. Er krav om begrunnelse for eller klage over karakterfastsettingen fremsatt, løper klagefristen etter denne paragraf fra studenten har fått begrunnelsen eller endelig avgjørelse av klagen foreligger.
4. Finner klagenemnda at det er begått formelle feil, og det er rimelig å anta at dette kan ha hatt betydning for en eller flere av kandidatenes prestasjoner eller bedømmelse av denne, kan det bestemmes at det skal foretas ny sensurering eller holdes ny eksamen eller prøve.

§ 15. Klage over karakterfastsettelse samt rett til begrunnelse

1. Studenten har krav på å få en begrunnelse for karakterfastsettingen av sine prestasjoner. Ved muntlig eksamen eller bedømmelse av praktiske ferdigheter må krav om slik begrunnelse fremsettes umiddelbart etter at studenten er gjort kjent med karakteren. Ved annen bedømmelse må krav om begrunnelse fremsettes innen én uke fra kandidaten fikk kjennskap til karakteren, og ikke mer enn tre uker fra karakteren ble kunngjort.
2. Begrunnelse skal normalt være gitt innen to uker etter at kandidaten har bedt om dette. I begrunnelsen skal det gjøres rede for de generelle prinsipper som er lagt til grunn for bedømmelsen og for bedømmelsen av kandidatens prestasjon. Sensor avgjør hvorvidt begrunnelsen skal gis muntlig eller skriftlig.
3. Dersom det er gitt skriftlige retningslinjer for bedømmelsen, skal disse være tilgjengelige for studentene etter at karakter er fastsatt.
4. En student kan klage skriftlig over karakteren innen tre uker etter at eksamensresultat er kunngjort. Ny sensurering skal da foretas. Er krav om begrunnelse for karakterfastsetting eller klage over formelle feil ved oppgavegiving, eksamensavvikling eller gjennomføring av vurdering fremsatt, løper klagefristen etter denne paragraf fra studenten har fått begrunnelsen eller endelig avgjørelse av klagen foreligger.
5. Bedømmelse av muntlig prestasjon og vurdering av praksisopplæring eller lignende som etter sin art ikke lar seg etterprøve, kan ikke påklages. Forprøver kan bare påklages når prøven ikke er bestått.
6. Karakterfastsetting ved ny sensurering etter denne paragraf kan ikke påklages

§ 16. Begrunnelse og klage

Følgende regler gjelder for ny sensur etter klage:

1. Dersom det gis én samlet karakter for alle deleksamenene som eksamenen består av, skal alle deleksamenene forelegges ny sensur.
2. Dersom det gis separate delkarakterer underveis i studiet for de ulike deleksamenene som inngår i emnet, skal den enkelte deleksamen som studenten påklager, forelegges ny sensur. Kandidaten må selv spesifisere hvilken eller hvilke deler av eksamen som påklages.
3. Det kan ikke fremsettes en klage på en vurdering som kun er en tilbakemelding på læringsprosessen fra lærer/veileder, og som ikke resulterer i en karakterfastsettelse.

§ 17. Allmenne regler om eksamen, særlig krav til studieplanens innhold

1. I emner der flere eksamener inngår, skal som hovedregel alle være bestått for at emnet kan anses bestått. Det kan gjøres unntak fra dette i studieplanen, og det skal da angis

hvor mange, eventuelt også hvilke, eksamener som skal være bestått for at hele emnet kan anses bestått.

2. For mappevurdering skal det i studieplanen gis regler om:
  - a. Antallet arbeider som skal være med i mappen
  - b. Arten og omfanget av de enkelte arbeidene
  - c. Rekkefølge for innlevering av de enkelte arbeidene, eventuelt om studenten selv kan velge rekkefølgen
  - d. Innleveringsfrist for de enkelte arbeidene
  - e. I hvilken form arbeidene skal leveres inn
  - f. Hvilke(t) arbeid som skal danne grunnlag for eksamenskarakteren
  - g. Innbyrdes vekt dersom to eller flere arbeider skal danne grunnlag for karakteren.

§ 18. Bruk av vurderingskriterier ved sensur

Ved siden av de generelle, kvalitative beskrivelsene av vurderingskriterier, kan det benyttes fagspesifikke vurderingskriterier vedtatt av Høgskolerådet ved Fjellhaug Misjonshøgskole. De fagspesifikke vurderingskriteriene skal være tilgjengelige for studentene. Dersom det blir utarbeidet retningslinjer til bruk for sensor(ene) ved den enkelte eksamen, skal denne være tilgjengelig for studentene etter at sensurvedtaket er kunngjort.

§ 19. Ved akutt sykdom og andre særskilte grunner til fravær i forbindelse med eksamen

1. Ved akutt sykdom gis det rett til utsatt eksamen. Som akutt sykdom regnes sykdom som er oppstått etter avmeldingsfristens utløp. Ved dødsfall i nær familie eller ved andre særskilte grunner kan det også gis rett til utsatt eksamen, dersom forholdet dokumenteres.
2. Dersom en kandidat på grunn av akutt sykdom eller andre særskilte grunner ikke kan oppfylle de studiekrav som gjelder for den vurderingsformen vedkommende har meldt seg opp til, gis det anledning til å gå opp til alternativ vurderingsform der studieplanen åpner for slikt. Studenten er selv ansvarlig for å endre oppmelding. Det må søkes spesielt for å endre oppmelding etter avmeldingsfristen. Dersom det ikke finnes alternative vurderingsformer skal Fjellhaug Misjonshøgskole så langt det er praktisk mulig sørge for at studenter med gyldig forfall får gjennomføre studiekravene i løpet av semesteret.
3. Studenten må levere dokumentasjon på gyldig forfall til rektor/studieleder.
4. Dersom det ikke er praktisk mulig å la kandidaten gjennomføre sin eksamen i løpet av semesteret og/eller før en eventuell avsluttende skoleeksamen, skal studieleder fastsette og organisere utsatt eksamen det påfølgende semester.
5. Med mindre annet er bestemt i studieplanen kan en ikke fravike kravet om obligatorisk undervisning.
6. Dersom en kandidat ikke kan møte til skoleeksamen på grunn av akutt sykdom eller andre særskilte grunner, gis vedkommende rett til utsatt eksamen dersom

legeerklæring er sendt eller levert til studieadministrasjonen senest to døgn etter den første eksamen som attesten gjelder for. En kandidat som blir syk under skoleeksamen, må underrette hovedvakt i eksamenslokalet og straks oppsøke lege og levere legeerklæring. Er det ikke mulig å få levert legeerklæringen på Fjellhaug Misjonshøgskole senest to døgn etter den første eksamen som erklæringen gjelder for, må eksamenskandidaten gi rektor/studieleder beskjed om dette innen fristens utløp. Legeerklæringen skal inneholde opplysninger om hvilken eksamen eller hvilke eksamener den gjelder for, samt tidsrom for sykdomsperioden.

7. Dersom akutt sykdom eller andre særskilte grunner under seminaroppgave eller hjemmeeksamen gjør kandidaten eksamensufør må dette dokumenteres. Legeerklæringen skal inneholde opplysninger om hvilken eksamen eller hvilke eksamener den gjelder for, samt tidsrom for sykdomsperioden. Studieleder skal underrettes. Kandidaten kan ved dokumentert eksamensuførhet gis rett til tre dagers utsettelse på opprinnelig innleveringsfrist. Dersom oppgaven etter utsatt innleveringsfrist pga. sykdom må leveres på en lørdag, må den sendes Fjellhaug Misjonshøgskole rekommandert samme dag. Dersom oppgaven etter utsatt innleveringsfrist må leveres på en søndag eller helligdag, leveres den på den første påfølgende virkedag.
8. Eksamensuførhet ut over dette gir rett til ny eksamen.

§ 20. Utsatt eksamen grunnet akutt sykdom eller andre særskilte forfallsgrunner

1. Kontinuasjon i forbindelse med skole- og hjemmeeksamen avholdes enten ved slutten av inneværende semester eller ved slutten av det påfølgende semester. Tidspunkt for kontinuasjonseksamen ved andre vurderingsformer avgjøres av rektor i samarbeid med studieleder.
2. Kontinuasjon i forbindelse med emneprøve avholdes samme semester, senest første undervisningsperiode påfølgende semester.
3. Studenter, som ikke lenger er student ved høgskolen, må selv melde seg opp til kontinuasjonseksamen. Studieleder fastsetter frist for oppmelding. Eksamensmeldinger til kontinuasjonseksamener er bindende.
4. Det avholdes ikke utsatte eksamener ved sykdomsforfall eller annet forfall til kontinuasjonseksamen, med mindre studieplanen bestemmer at det skal være rett eller plikt til ny eksamen.
5. Det er anledning til å framstille seg til kontinuasjonseksamen for å forbedre karakteren fra en allerede bestått eksamen. Skriftlige arbeider som seminaroppgaver kan kun framlegges til ny sensur i bearbeidet eller supplert form dersom arbeidet bedømmes til ikke bestått.
6. For studenter som stryker på praksis gjelder egne regler.

§ 21. Adgangen til å fremstille seg til samme eksamen

1. Det er anledning til å framstille seg til en eksamen som alt er bestått, dersom kandidaten i mellomtiden ikke har bestått eksamen som faglig bygger på den aktuelle eksamenen.
2. Der er ikke adgang til å fremstille seg til eksamen i et fag/emne mer enn tre ganger.
3. Dersom en kandidat har bestått samme eksamen mer enn én gang, vil siste karakter gjelde.
4. Etter overgangen til nytt vurderingsuttrykk skal karakter som er gitt etter ny ordning gjelde.
5. Ved et nytt eksamensforsøk må kandidater som har bestått eksamen i et emne med løpende vurdering som inkluderer flere deleksamener, ta alle deleksamenene om igjen.

§ 22. Adgang til å avlegge eksamen etter tidligere ordning eller ved nedlegging eller endring i emnet

1. Dersom emnet endres vesentlig med hensyn til omfang, pensum eller lignende, skal det være anledning til å avlegge eksamen etter tidligere ordning for et tidsrom på ett år etter at ny ordning trer i kraft. Studenten har imidlertid ikke krav på undervisning etter tidligere ordning.
2. Gjelder endringen selve eksamensordningen, gis det anledning til innen to år å gå opp til eksamen én gang etter tidligere ordning dersom studenten har påbegynt emnet før den nye ordningen trådte i kraft.
3. Det må søkes om å få avlegge eksamen etter tidligere ordning. Søknaden sendes til studieleder.

§ 23. Særordninger

1. Har en student fysisk eller psykisk vanskelighet med å gjennomføre eksamen på vanlig måte, kan høgskolen etter søknad fra studenten i nødvendig utstrekning vedta en avvikende ordning for så vel skriftlig som muntlig eksamen.
2. Særordningen skal ha som formål å oppveie de ulemper funksjonshemmingen/sykdommen/skaden medfører, samtidig som man i størst mulig utstrekning skal sørge for at studentene prøves likt.
3. De ulike ordningene kan være:
  - a. utvidet eksamenstid ved skoleeksamen
  - b. utsatt innleveringsfrist ved hjemmeeksamen, seminaroppgaver og lignende prøveformer
  - c. anledning til lengre pauser, eventuelt med mulighet til å hvile
  - d. skriftlig eksamen istedenfor muntlig
  - e. muntlig eksamen istedenfor skriftlig

- f. eget eksamenslokale med egen eksamensvakt
  - g. eksamen i kandidatens hjem
  - h. bruk av datamaskin og andre tekniske hjelpemidler
  - i. skrivehjelp, døvetolk og annen praktisk hjelp
  - j. overføring av oppgavene til punktskrift eller forstørret skrift
  - k. høytlesning av oppgaveteksten
  - l. høytlesning av besvarelsen for korrektur.
4. Frist for å søke om særordning er senest seks uker før den aktuelle eksamen. Er funksjonshemmingen oppstått etter fristens utløp, eller hvis andre særlige grunner tilsier det, kan denne fravikes. Søknad rettes til studieleder.
  5. Behovet for de omsøkte særordningene må dokumenteres ved attest fra lege eller annen sakkyndig. Attesten skal inneholde de opplysningene som trengs for å avgjøre hvilke(n) særordning(er) som trengs.
  6. Behovet må dokumenteres hver gang studenten foretar en eksamensoppmelding. For kroniske lidelser kan det gjøres unntak fra dette.
  7. Fjellhaug Misjonshøgskole kommer i samråd med studenten og eventuell konsulentteneste for funksjonshemmede studenter, frem til hvilke særordninger som er nødvendige.
  8. Attest for dysleksi (anonymisert) legges ved kandidatens skriftlige besvarelse ved sensur, dersom dette har vært grunnlag for en særordning.

§ 24. Utfyllende regler for eksamen

1. Høgskolerådet delegerer til studieleder å gi utfyllende regler om forhold som er særegne for den enkelte eksamen.

Retningslinjer for individuell veiledning på Master-nivå

1. Dersom en student velger et emne som det ikke gis undervisning i, har studenten rett og plikt til veiledning.
2. En slik veiledning skal anføres på utdanningsplanen til den enkelte student.
3. Det er høskolens studieadministrasjon som oppnevner faglærer for veiledningen.
4. Veiledningen sikter på å gi en oversikt over pensumlitteraturen, og videre gi hjelp til oppgaveskriving.
5. For emner på 5 studiepoeng har veiledningen et omfang på totalt 5 timer, og 10 timer for emner på 10 studiepoeng.
6. Dersom det er mer enn én student som skal gjennomføre veiledning skal faglærer sørge for at veiledningen i størst mulig grad blir sammenfallende.
7. Veileder plikter å sørge for at det blir etablert en fremdriftsplan for veiledningen, og at veiledningen gjennomføres. Veileder skal gi oversikt over deler av pensum sammen med studenten, og gi respons på eventuelle fremlegg av studenten.
8. Studenten forplikter seg til å informere veileder om progresjonen i sitt arbeid, og møte forberedt for veiledning til avtalt tid.
9. Når veiledningen er gjennomført og skal faglærer gi melding til studieadministrasjonen om at studiekravet er bestått. Det er et krav at studenten har bestått veiledningen før vedkommende kan gå opp til eksamen eller levere inn oppgaven.